

416 **חכמת הלכות אכילות כלל ק"ס שער השמאות אדים**

- יבם אפלו אם כתוב בכתובתה אם מיתה בלבד בנים תחרור כתובתה לבי נשא (פ' לניתן חנינה) (פס קע"י ס' וגס"ך):
- (ה) כל אלו טיטמאין להם אפלו שלא לצורך ומצוה ליטמא ויא דודוקא לצורך קבורה או להביא לו ארון ותכרייכים ואו מצוה ליטמא אבל שלא לצורך אסור ליטמא ולסברא הראשונה אפלו מה לו מות בשבת שאי אפשר לקברו בו ביום יותר ליטמאות לו ולשמרו כדי שלא יהיה מוטל בבזין. ונכון לחומר כסברא אהרונת שלא ליטמאות רק לצורך קבורה ולהביא לו ארון ותכרייכים (וניל' דמהו ניעול עכ"פ לנויך קזולס לע"פ טיס מגולס טהלי טעהו ליווקף מכון גע"כ ע' גז"י זודליך סי' טס גל"ס מי טיקנו) ואינו מיטמא להם אלא עד שישתום הנולל דהינו לרשי' ביטוי ארון וליד'ת הוא האבן שנוחנן על הקבר לסתמו או אחר השלכת העפר על הקבר וכתחב הש"ך דאמ' לרשי' דוקא לאחר שהניחו המת עם הארון בקבר וסתמו זה הויטחת הנולל אבל כל זמן שהוא בבית אפלו אם סתמו הארון במסמרים לא מקרי נסתם הנולל ומותר ליטמאות עד שישתום הקבר ואם דעתו לפניו ממש מוחר ליטמא לו לצורך עד שישתום גולל שני (פס קע"י ס"ז וגס"ך):
- (ו) אסור לכחן להחטמא למת אפי' בעית שיטמא לקרבונו לפיכך כהן שמת לו מות צrisk ליזהר ולקברו בסוף בה"ק כדי שלא יכנס לבה"ק ולא יתחטא בקבורות אחרים כשבדור דאע"ג דבHALICA אע"ג שיטמא בקבורות אחרים מיתר. כיוון שלא פירש עדרין מותו אבל בחוריה דאו הכר פירש מותו דאו. אסור ליטמא והוא יצטרךليلך על קברים והב"ח ושאר אחיזונים פסקו דאף בהליכת אסור להוסיף טומאה כיוון שאפשר לו לקברו בסוף בה"ק (פס קע"י ז' וגס"ך):
- (ז) כהן שפירשו אבותיהם מדרבי הצבור בגין המSTRUCTIONS אינו מיטמא להם ולא להרוני ב"ד ולא למי שטאבן עצמו לדעת ולא למפק כגון נתעב. ולדה בולד חברתא או ספק בן ט' לרשותו או בן ז' לאחרון. ואין הכהן מיטמא לאבר מן חי מאבו ולא לעצם מעצמות אביו וכן המלcket עצמות אינו מיטמא להם ע"פ שהשדרה קיימת. ואפלו אם כל המת שלם אלא ישסר מותו כל שהוא אפלו הוא מונח אצל אינו מיטמא לו שאינו מיטמא אלא לשלם ויש מי שאומר דהני מילי' בשחרר לאחר מיתה או בשחרר בשעת מיתה כגון שהחכו ראשו שאינו עכשו במו. שהיתה בחיי ולא קריין ביה לאביו אבל אם חסר ממנו אבר בחיים ומה מיטמא לו ע"פ שאינו שלם ויש ט' שאומר שאינו מיטמא להרוג דמקרי חסר ונכון לחומר (פס קע"י ח' ט' וגס"ך):
- (ח) מצוה להטמאות למת מצוה אפלו הוא כהן גדוֹל ונזיר והולך לשחות. את פטהו ולטול את בנו ומוצא מות מצוה מיטמא לו שנאמר נזיר לאביו ולאתו כי דבר הפסיק מיותר שהרי כבר כתיב לנפש מות לא יטמא וקבלו חז"ל דר"ל דוקא לאביו. לא יטמא אבל מיטמא למת מצוה. ואינו נקרא ט' לעניין זה אא"כ מצא ראשו. ורובי ואם מצא ראשו ורובי וכברו ואה"כ מצא עוד אבר ממנו קברו (כן סול גז"י) ובזה חמור טקיובים שאינו מיטמא להם אא"כ הם שליטים כדלעיל בס" הקידם דתחים לעניין טומאה כתיב לאביו כי משטע אביו שלם וכן כולם אבל קבורת מה מצוה דאתיא טקברו תקברנו משטע כלו ורובי בכולו בכל הדתורה;
- (ט) איזהו מ"ט שטצאו בדרך או בעיר של נכרים ואין לו קוברים וטמוקום שטצאו אינו יכול לקרוות ישראל שעלהו ויבא לטפל בו ולקברו אסור לו לווא שם ולהניח את המת אפלו לילך לעיר להביא קוברים. אלא יטמא עצמו ויקברנו אבל אם היה ישראל קרובים לטקום המת שהטוץאת קורא אותם והם עוניים לו ובאים לקברו אין זה מ"ט שיטמא עליו הכהן אלא קורא אותם ורם קוברין באו בנין העיר אם יש כל צרכו מושך את ידיו ולעולם הוא ט' עד שהחיי שם נשאי המתה וקוברים (ט"ז). יא אם אינו מוציא שיקברו רק בשכר אינו חייב לשכור משלו אלא מיטמא אם ירצה. מה הנמצא ולא ידעין אם עכ"ם או ישראל הוא אוילין בתר רובא הנמצאים שדיהינו בתר רוב העוברים ושבטים המצוים שם או בחר רוב עירות אם רובי עכ"ם א"צ לקברו ואם רובי ישראל הרי מות מצות ויטמא לו ולא אוילין בתר העיר הקרוכה אפלו בקרובה. דומה אלא בתר רובא אוילין דכל דפריש מרובה פריש (פס קע"י ג' וגס"ך) ואם נובל לו מר כל קבוע במחצה

חכמת הלכות אבירות כלל ק"ס ק"א שער השמחה אדם 417

כמזהה על מזכה כנין שידוע שהוא כאן טען עכרים וחדר ישראל ונחרג א' מהם במקומו וכיון DIRUIM בודאי שהיה שם ישראל אחד כייל דבל קבוע במחזה ע"ט כרלעיל כלל ס"ג לא אולין בתה רוב עכו"ז אלא היל במחזה על מזכה וצריך לקונרו אבל אין הבחן מיטמא לו כדי הפטיקות לעיל ס"י ז':

כל ק"א, דין על איוו קרוב ותינוק טהרבין (טע"ז):

(א) כל הקרובים שהבן מיטמא להם שהם אביו ובנו וכתו ואחו ואחותו מאביו הבתולה ואחותו כدلעיל כלל ק"ס מהרבין עליהם ועוד הוטינו עליהם חכמים אחיו מאטו ואחותו מאמו בין בתולה בין נשואה ואחותו נשואה מאביו שהרבין עליהם אע"פ שאין כהן מיטמא להם וכש שהוא מהרבן על אשתו כך הוא מתאבלת עליו ודוקא אשתו כשרה ונשואה אבל פסולה או ארוסה לא אבל בנו ובחו ואחו ואחותו אפי' הם פסולים מהרבן עליהם חזק מבנו וכתו ואחותו ואחותו משפחה ובוחית שאינו מהרבן עליהם (קי' טע"ז קע"ז ד'):

(ב) הנר שנחניד הוא ובנו או עבד שנשחרר הוא ואמו אין מהרבין זה וזה נר שנחניד עם אמו אין מהרבין עליהם לרין דקייל אפי' אבירות יומראישן מדרגן (טע"ז קק"ד):

(ג) כל מי שהרבן עליו מהרבן עצו אם מות לו מות ודוקא בפניו אבל שלא בפניו א"צ לנונג אבירות חזק מאשתו שאע"פ שמתאבל עליו אין מהרבן עתה אלא על אביה או על אחיה מיטאות כבוד המין והמותו אבל על אחיה ואחותה או בנה ובתה מאיש אחר אין מהרבן עתה וט"ט אין יכול לכופת להתקשת אבל יכול למותו לו הבום ולהצעע לו המתה ולרדוין לו פניו ידו ורגלו וכן היא אינה מהרבנה עצו אלא בשטחו המתה או חמורת אבל שאר קרוביו שטחו אינה מהרבנה עמי:

(ד) אין מהרבין עם הקרובים שהרבין עליהם אלא בשטחרבין על הקורבה דשאך בנין בנו ואחותו טחהרבן על בנותם שליהם אבל על קורבה דקדושים שלהם בנין טחה אשת בנו או אשת אחיו או בעל בתו או בעל אחיו אין מהרבן עליהם (פס קע"ז):

(ה) והאידנא נהגין להקל באבירות זה של מהרבנים עטו דאן זה אלא משום בבוד מהרבנים ועכשו נהגו כולם לטחול וכן נהגין האידנא שלא להתאבל כלל עס דטחרבנים וכל מהתדר אין אלא מן המתהיהם ואינו כמבר האבלים אלא כלועג להם ואע"ג דמי שהוצאה להחמיר על עצמו ולהתאבל על מי שאין ציריך הרשות בידו כדלקמן היו דוקא בשטחרבן לגמרי כדין אבירות אבל בשאינו מהרבן אלא לפניו היו כלועג לאבל ומ"מ נהגו שביל קדובי זמת הפסולין לו לעדות מחמת קורבה דשאך אבל לא פסולי עדות מהמת קורבה דקדושים כدلעיל בס"י ד' טראין קצת אבירות בעצמן כל שבוע ראשון דהינו עד אחר שבת הראשון ישאים רוחצים כי אם בפושקין נמורים ואין משנין קצר בגדיהם בזו בשאר שבת. ואין כל הקרובים שייזכהו אם היו שני בניו או בן בתו לובש כל בגדיו שבת חזק מבענדי עליון. וכשמת המין או המותו וכן אשת שמת המת או חמורתו או אבי אביו או אביו אמו וכן האשה בשבל אבי אביה או אבי אמה אין לובשים רק כהונת לבן והאשה עוד צעיף לבן וכן המתנה שלא לילך לבית המרחץ ולא לחוף הראש נס אין לאכול חזק לבתו לא בטיעות טיצה ולא בסעורת מרימות ולאחר שבת הראשון מותר בכלל דבר בין אם מופלג או סטריך (פס):

(ו) תינוק דלא קים לנו אב כלו חרשי אפלו מות ביום ל' ואפלו גמור שעורי יעדני דינו כלפני ל' ולאין מהרבין עליו ולאחר ל' מהרבין עליו אאי' גודע שהוא בנח' וαι' קים ליה בית שכלו לו חרשיו בנון שבעל ופירש ונולד חי לט' חרשים גמורים אפלו מות ביום שנולד בו מהרבנים עליו ספק בנ' ט' לראשון או בן י' לאחר שנדיהם מהרבין עליו אע"ג דאבירות מדרגן חמירות הויל דגנאי היה למת שלא יתאבלו עליו (ט"ז פס):

(ז) האומות שמת א' מהן תוק ל' והשני חי לא אמר' מרצה חי גם הראש היה

418 חכמת הלכות אבילות כלל קס"ב שע השמהה אדם

היה בן קיימא ואין מתאבלין עליו ואם מת שני לאחר ל' מתאבלין עליו (פס נע"ז וט"ז):

כל קס"ב. דין אימתי מתחילה אבילות בשנcker מיד או שטפנין מקבר לקבר (ט"ס):

(א) אבילות יום ראשון מחלוקת בין הופוקים י"א דבשבעת מתים המסורישים בתורה שהן אכיז ואמרו בנו ובתו ואחיו ואחותו הבתולה ואשתו נשואה אם הוא יום מיתה וקבורה הוא מה"ת וילפי מדchetib במתית נרב ואביהו אם אבלתי התאת היום כו' אבל נ' מתים שהומיפו עליהם לאבילות שהן אחיו ואחותו מאמו ואחותו נשואה. ואחותו אונסה או מפופה. אבלותן אינם אלא מדרבנן. ואבילו בו' מתים אם מתוך היום ונקרין לטהר או שטופה קרובה אפילו יום א' אינו אלא מדרבנן (ליינ"ס ולינ"ז) ויא דמה"ת אין אלא לעניין קדשים אונן אטור מה"ת ביום א' אבל אין שום אבילות מה"ת אפילו ביום מיתה וקבורה (טוק' ויל"ט) אלא שסטכו חז"ל אבילות על פסוקים כמו שנכתב לכאן א"ה כלל קס"ד אבל הכל הוא מדרבנן (ועל כי טע"ק):

(ב) מאימתי חל האבילות בשנcker ונגמר סתימת הקבר בעפר מיד מתחילה האבילות ומעטף ראשו אבל אין חולין מנעליו עד שנייע לבתו כדי אבל ההולך בדרך לקטן כלל קט"ה וعصין נהנין לחלו' המגע תיכף אחר סתימת הנולל מיר. היה טבורי שנסתה הקבר והתחילה להתאבל ואחד"כ נודע שטעה חור ותחילה אבילות מחדש (קנ"ף ט'):

(ג) ט שדרין לשלהת המת למזרינה אחרות לכנרו ואנש יודעים מתי יקבעו. מעת שייחזו פניהם מלילות מתחילין למןות ז' ול' ומתיLIN להתאבל וההולכים עמו מונם משיקבר ואס נдол המשbetaה הולך עמו אף אלו שכאן אינם מונם אלא משיקבר (ומטען דלפיו מה יוציא גROL סגיון מלייז קנגה מ"ע מטעין לפיו מונם מתי נקצע וממלחין לסתה נטול וכ"כ הפליטט נטליים כי"כ) ונ дол המשbetaה היינו דביתא סמיך עליה ונירוי כולהו אבחוריה לא שנה Ach או אפילו קטן ויא דוקא כשהוא בן י"ג שנים ואם מתה אישתו הבעול נקרא נдол הבית (ט"ז פ"ק י"ג טע"פ טט טס מה מה דלין הולכים זהה מהל סמלט יומל מה מ"י טקי"ז קזולתו ונטפל יומל צו וסומ מבדלי לטנ"ל ט"ט נט"ך מה מטע דלטנ"ז נפלט כן כל נдол סגיון טכניין זס כטט"כ הפליטט להולך מה לפ"י עם טכ' נט"ע קען וסומ פ"י לי"ץ גמות דכיתול גליק למלי וט"כ מטע דטס הולך מהן חמיו ויונתס מטעו דחמיין כו' נдол סגיון ול"ע) ודוקא להומרא אוילין בהר נдол הבית דאן מונין אלא משיקבר אבל אם נдол הבית נשאר בבתו אעפ"כ הולכים עם המת אין גורין אלא מונין משעה שנCKER (טוק' ולש מקלייס טט"ז) ויא דלעולם הולכים נдол הבית ואחר נдол הבית ואם נשאר בבית אפילו והולכים עם המת מונין משיצא המת (טוק' טט' נט"ך טט"ז):

(ד) ואבilo בהולך נдол הבית ראמרי' וראף אלו שכאן מונם משיקבר דוקא אם הוא יכול לבוא אל הקבר תוק' נ' ימיט אבל אם אין יכול לבוא לקבר תוק' נ' אלו שכאן מונין מיד ונдол הבית שכחה'ק משיטות הנולל דלא מסתכר כלל אם יקבע המת בטקום רחוק שלו שכאן ישבו ימים רבים ולא יתרהלו אבילות עד שיקבר (ט"ז פ"ק נ') וכי לעניין התחלת אבילות ולענין טשך האבילות יתרהלו לקמן טסי' י"ב וαιיך:

(ה) וכ"ז בשוחלים לעיר אחרת הרחקה אבל הקברים בכח' הסמוך לעיר חוחורים משער העיר אין מתאבלין ער שייאטרו להן שנCKER (ט"ז פ"ק ט' וטס סולימו סיגט סיגט לו ני"ט ימנול לבון כל נט' קס"ע):

(ו) אם טפנין המת מקבר לקבר אס קברוהו בקדר הראשון על דעת להזות קבורה שט עולמית אלא שאח"כ נמלכו לפנותו ממש אין מונין אלא משיקבר בקדר ראשון אפילו פנווהו תוק' נ' אבל אם בתחלת קברוהו על דעת לפנותו כשיידמן להם מתחילין אבילות מיד. ואם פנווהו תוק' נ' חורין ומונין משיקבר שניית ואם לא

הכמת הלכות אבילות כלל קס"ב - שער השטחה ארטם 419

לא פנחו עד לאחר ז' כבר עבר אבילותם ואין מתאכלין עליו פעם אחרית ואם מתחילה היה רעטע לפניו תוך ז' אין מחחילין למנות עד שיקבר בקדר הב' (קעיף ג'):

(ז) אם נתנו המת בארון ונתנוו בבית אחר לפי שהיתה העיר במצוור טונים לו מיד ז' ולו אע"פ שדעתם לקברו בכה"ק אחר המazor וסתימת הארון בטסMRI הוי בקבורה וחול עליהם אבילות מיד דאע"ג דקי"ל דאין אבילות היל עד שישתום הניל וקי"ל כפירוש ר"ת דסתימת הניל דר"ל שנותנים נולל הוא אכן שנותנים על הקבר לטعلاה לסתומו ולא אותו אבן שקורין מצבה שווה אינו אלא לסיטן ונקרא ג"ב נולל לר"ת נדליעיל כלל קנ"ח ולא כפרש"י שפי' דגולל ר"ל שסתותין הארון בכיסוי נסרים (עיין ע"ז סק"ה) מ"ט במצוור אע"ג דעתם לקבור אותו אח"כ בכה"ק מ"ט השתה היל קבורה טליתות שהרי יכול להיות שלא יוכל לקברו כלל בכה"ק וא"כ הוי בנטיאשו לקברו לקמן דחל האבילות מיד ואם קבוריו אותו בקרקע וא"כ יפנוו לכה"ק פשיטה דחל האבילות מיד כדאיתא בס"ז (סע"ו):

(ח) הרוגי מלכות שאין מונחים אותם לקבור משנתיאשו לשאול לקבו בין היל או אחר ל' אע"פ שלא נתיאשו לנמרי מלקברוداول יוזטן להם שיובלן לנובו אותו ולקברו מ"ט חל האבלות לעניין ז' ול' דטילתא דלא שכיהה היא לנבו (קעיף ס'):

(ט) מי שהודיעו שצלבו עכו"ק קרויבו בעיר אחרית וננה אבלות מיד וא"כ נודע לו שעדרין עומר בצליבה אותו אבלות לא עלה לו והוור ומונה משנקבר או משנתיאשו מלקברו.ומי שבבע בימי ובכבר נתיאשו מלבקשו עוד וננהו אבלות ולאחר שעברו ימי האבלות נמצא המת והובא לכה"ק א"צ לנוהג אבלות רק אם הוא אביו ציריך לקרווע (קעיף י' ע"ז טס):

(ז) מי שנשבע בימים שאין להם סוף כיון דאין מתרין לאשתו משום דהישין שעדרין הוא חי ולכון אין נהגין עליו אבלות אבל אם נשבע בימים שיש להם סוף או שיצא קול שהונחו ליטחים או שהרגנו היה (דסינו צמי סלין לו טטה לו סטמגeli סטטגוקו) מאמתית מונין משנתיאשו לבקש. מצאוו אברים אברים ומברים אותו בסמני נופו אין מונין לו עד שימצא ראשו ורוכו או שנתיאשו מלבקש זאם נמצא אחר שנתיאשו מונין בנוי אם הם שם בשעה שנמצא או ישמען באותו יום מתאכלין אותו היום ולא נרע מליקות עצמות לקמן כלל קע"א אבל אםames שם ושמעו אחר שעבר היום אין ציריכים להתאבל אלא רק לקבוע ושאר קרובים כתוב בש"ע דא"צ לחור ולהתאבל ומשטע אפילו הם שם בשעה שנמצא אבל הש"ך כי דה"ת שאר קרובים ציריכים להתאבל באותו יום במו בליך עצמות:

(יא) אם שלחו מתייהם לעיר אחרת שרינט להתallel האבלות משיחוון פנדט בעניין שנחbare ליעיל ס"ג והתחלו למנות האבלות וא"כ נתפס המת ולא ניתן לקבורה זטן ארוך א"צ להפסיק אבלותם וא"צ לחור ולהתאבל אח"כ דטחדר שדין להתallel עוד א"צ להפסיק. וניל דגט. כזה ציריכים להתאבל אותו יום שקוברין אותו כدلיעיל ס"י:

(יב) מי שמת לו קרוב ונודע לו במקומו מונה לעצמו משנודע לו ואפי' בא אח"כ למקומות המת אצל שאר אברים שהתחילה כבר להתאבל לא יקצר אבילתו בשבייל זה. וכן אם בא אצל האברים ואינו במקום שעת המת ולא במקום קבורה כלל א' מונה לעצמו משעה שנודע לו:

(יג) אבל אם לא ידע שעת עד שבא אל האברים שבמקומות המת או טקים קבורה אם היה במקומות קרוב שהוא מהלך " פרסאות דהינו מהלך יומ א' ה"ז באלו היה בגין בשעת מיתה ולכון אפילו בא ביום ז' אם מצא מונחים אצל ולידין קודם יציאת כה"ג כיון שעדרין נהגין קצר אבילות מונה עמהם ודוקא בשנדול הבית אצל דכם גורין אחריו אבל אם לא היה שנדול הכית מונה לעצמו (ס"ך ס"ק יג):

ונחול

420 חכמת הלכות אבילות כלל קס"ב קס"ג שער השמהה אדם

(ד) גָּדוֹלַ הַבַּיִת שְׁבָא מָקוֹם קָרוּב כִּנְלֵ אַינוּ נָגֵר אַחֲרַ הַקָּנִים וְלֹכֶן מְוֵנה לְעַצְמוֹ (פס):

(טו) אִם מִקְצָת אֲבָלִים הַלְּכוֹ בְשֻׁעַת קְבוּרָה לְבַה"ק לְעִיר אַחֲרַת בֵּין שְׁנָשָׂאָר גָּדוֹל הַבַּיִת בָּאָן אוֹ שְׁתַלְךְ לְבַה"ק מְוֵנִין עַמְּלֵא שְׁבַבַּיִת בֵּין שְׁבַבַּיִת קָרוּב אוֹ רָחוֹק בֵּין בָּאוּ תּוֹךְ ג' אוֹ אָפְּלֵוּ בּוֹ קָדוֹם שְׁעַמְּדוֹ מְנַהֲמִים (דס' דינ' גָּנוֹמֵל גָּנוֹמֵל זָקִי ב') לְלָס סָלֵךְ גָּדוֹל סָנִית לְבַה"ק יְמָמִילִין יְסִיקָּתָס פָּגָולֵל הַפִּי לְוֹתָן טְכַלְּחָן שְׁיִנוּ כְּפָנָדָל דְּלָס בָּמָקוֹם טְקוּכָּלִין וְנְטָלָל סָס וְלֹא יִמְאֹל לְכָלָן לְפִיכְךָ הַוְּלָכִים הַמְּלָיוּ הַצָּלָס נְמַלֵּל סָס הַעֲלִיפִי פְּרָלִי סָס כַּיּוֹן סָנֵל לְכָלָן יְמָמִין לְמְנוּת הַלְּזָלוּת וְסָעָס סָנֵל מְמַתָּק הַעֲלִיל) וְאִם בָּאוּ לְאַחֲרַ שְׁעַמְּדוֹ מְנַהֲמִים אָתוֹן שְׁתַלְכּוּ לְבַה"ק מְוֵנִין לְעַצְמָם מִשִּׁיטָהָם הַגּוֹלֵל (פס):

(טו) הַכָּא וְמֵצָא שְׁתַלְךְ הַגּוֹלֵל לְבַה"ק אִם חֹור הַגּוֹלֵל אָפְּלֵוּ בְיּוֹם ז' כַּיּוֹן שְׁהָוָא מְוֵנִה עַמְּהָם אָז זה הַבָּא נָגֵר עַמְּהָם וּבּוּלֵן מְוֵנִים מְנִין א' וְהָוָא שְׁבָא וְהָמָקוֹם קָרוּב וְדוֹקָא שְׁנָשָׂאָר מִקְצָהָן בְּבֵית אֲבָל אָם לֹא נִשְׁאָר מִקְצָהָן בְּבֵית מְוֵנָה לְעַצְמוֹ אִם לֹא שְׁבָא בְּתוֹךְ ג' יְמִים (וְכֵל דְּלִיל חָס כָּל תּוֹךְ ג' יְמִים וְסָהָלָלִים יְחִזְקָוּ עַכְ"פּ צִוּס ז' וְמַטָּח לֹא מַזְלָל סָגָול סָוק ז' טָלָז סָגָול וְוֹנָה לְעַלְלָוּ מִסִּיקָּתָס פָּגָול הַז' גָּס סָנֵל מְנַיקָּס קְרִיעָה הַיּוֹגָה הַיּוֹנָה עַס לְוֹמָן סָנִית מִיְּלָהָת הַמְּתָה הַלְּבָל וְוֹנָה לְעַלְלָה מִיְּלָהָת הַמְּתָה צְנוּדָע הַז' וְכֵל סָלֵךְ סָגָול לְבַה"ק וְלֹא דַי סָס הַלְּבָל טָבָל לְכָלָן) (פס):

(ו') וְאִם הַגּוֹלֵל דָּר שְׁס וְנָשָׂאָר שְׁס בְּטַקְוָת הַקְּבָרוֹת אִם יִכְלֶל לְהַנֵּיעַ שְׁמָעָס הַטָּה תּוֹךְ ג' יְמִים כָּלָם מְנִים מִשִּׁיטָהָם הַגּוֹלֵל וְכָדְלָעֵל ס"י י"ד ט"ז אֲבָל אִם לֹא יִכְלֶל לְהַנֵּיעַ לְשֵׁם תּוֹךְ ג' אוֹ הַנְּשָׂאָרִים מְנוּס מִדּוֹן גָּדוֹל שְׁבַבַּיִת מְוֵנָה מִשִּׁיטָהָם הַגּוֹלֵל (פס):

(ז') וְאִם הַתְּחִילָה אָתוֹן שְׁבַבַּיִת וְהַגּוֹלֵל לְמְנוֹת אֲבָלוֹתָן בְּשָׂוָה כָּלָם מִשְׁיצָא הַמָּתָה דְּהִיּוֹן שְׁלָא הַלְּכוֹ עַמְּתָה אוֹ כָּלָם הַלְּכוֹ וְהַחִילָה עַמְּתָה כָּלָם הַגּוֹלֵל וְהַוּרוֹן כָּלָם אוֹ הַבָּא מָקוֹם קָרוּב מְוֵנָה עַמְּהָם בְּכָל עַנִּין אָפְּלֵוּ בְאַבְיּוֹם ז' כַּיּוֹן שְׁחֹר הַגּוֹלֵל קוֹהָם שְׁעַמְּדוֹ מְנַהֲמִים (פס):

(ח') וְאִם הַתְּחִילָה אֲבָלוֹתָן בְּשָׂוָה כְּנוּן שְׁלָא הַגּוֹלֵל עַמְּתָה זָהָב הַלְּךְ הַגּוֹלֵל לְבַה"ק לְעַרְבִּי הַמָּתָה כְּנוּן לְעַשְׂוֹת מִצְבָּה אוֹ בְּנִין לְקַבֵּר וְלֹא חֹור אַחֲרַ שְׁבָא הַקָּרוּב אוֹ שְׁחֹר בּוֹ לְאַחֲרַ שְׁעַמְּדוֹ הַטְּנַחְמִים דִּינָא הַבִּי אִם בָּא הַקָּרוּב תּוֹךְ ג' מְוֵנָה עַמְּהָם וְאִם לְאַחֲרַ ג' מְוֵנָה לְעַצְמוֹ:

(ב') וְרוֹקָא שְׁתַלְךְ הַגּוֹלֵל לְצֹרֶךְ הַמָּתָה אֲבָל הַלְּךְ שְׁלָא לְצֹרֶךְ הַמָּתָה אָפְּלֵוּ בָא הַקָּרוּב תּוֹךְ ג' מְוֵנָה לְעַצְמוֹ בְּיַוֹּן שְׁלָא חֹור הַגּוֹלֵל לְיִיחּוֹ:

(ב') וְאִם בָּא אֲבָל מָקוֹם רָחוֹק יוֹתֵר מ"ט פרשאות בְּכָל עַנִּין מְוֵנָה לְעַצְמוֹ (פס):

(כ'ב) כָּל שְׁדִינוֹ לְמְנוֹת עַמְּהָם אָפְּי" חֹור אַחֲבָבָה לְבִיתוֹ מְוֵנָה עַמְּהָם (פס):

(כ'ג) טַי שְׁהָוָא אֲבָל וּבְתוֹךְ ז' מַת לוּ מַת אַחֲרַ מְוֵנָה ז' לְמַת הַאַחֲרָן וְעַזְוָלִים לְזַמְשָׁלָום ז' לְמַת הַרְאָשׁוֹן:

(כ'ד) אִם הַחַפְלָלוּ הַצְבָּור עַרְבִּית וּגְםַה דָּוִין הָוָא יְוָם וְשְׁמַעַת שְׁמָתָה לוּ מַת י"א שְׁמַנוֹת מְיֻומָת הַמְּהָרָת וְאַתְּה יוֹם אַינוּ עֹוֶלֶת לוּ דָהָוִי כְּתָרִי קְוָלִי דְסְתָרִי אַהֲדָדִי דְכֵיּוֹן שְׁכָבָר הַחַפְלָלוּ עַרְבִּית וְעַשְׂוֹ אַתְּה לִילָה לְעַנִּין ק"ש בַּיּוֹצֵד יְעַשֵּׂה אַתְּה יוֹם אֲבָל אִם הָוָא עַדְיַן לֹא הַחַפְלָלוּ עַרְבִּית אַעֲגָן שְׁהַצְבָּור הַחַפְלָלוּ עַרְבִּית כַּיּוֹן דְּאֲבָלוֹת דְרַבְנִין יְכֹל לְוֹמֶר לְדָיוֹרִי יוֹם הָוָא בְּיַוֹּן שְׁהָוָא לֹא הַחַפְלָלוּ וְאַיִן חִילּוֹק בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה דְאָפְּלֵוּ אִשָּׁה אַעֲגָן דְרוֹב אַיִן מְחַפְלָלוּת מ"מ אִם הָיָא אִשָּׁה שְׁרָנִילָה לַחַפְלָלוּ וְעַדְיַן לֹא הַחַפְלָלה עֹוֶלֶת לָהּ אֲבָל אִם אִינָה רְנִילָה לְהַחְפָּלָל נָגְרָת אַחֲרַ הַצְבָּור (עַיִן ס"ז כ"ק י"ד):

כָּלֵל קס"ג. דִּין נִיחּוּם אֲבָלִים וְסַעֲודָת הַבְּرָאָה וּבְהַמִּזְבֵּחַ (ט"ז ט"מ)

(ג) אֵין הַמְּנַחְמִק רְשָׁאֵן לְפָתוֹת עַד שִׁפְתָּח הַאֲבָל תְּחִילָה וְהַאֲבָל מִסְבֵּב בְּרָאָשׁ וּבְיַוֹּן

חכמת הלכות אכילות כלל קס"ג שער השמה אדם 421

וכיוון שנגען האכל בראשו בעין שנראה שופטר את המנהמים אין רשאי לישב אצלו ואין אבל או חולה חייבים לעמוד אפילו מפני נשיא (טע"ז סעיף ה'): (ב) הבא לבבר את חבירו ולקיים פניו אומר לו שב אה"ב הוא אבל או חולה דמשמע שב אכילות שלך שב בחולי שלך לא יאמר אדם לא נפרעת כי מושיע או בוצא בדברים אלו שאל יפתח פיו לשטן ואל יאמר אדם לאבל מה לך לעשות כי אי אפשר לשנות שזהו כנידוף דמשמע הא אם אפשר לשנות היה עשה אלא קיבל עליו נייחת הש"י מהכה (קס סעיף ג'):

(ג) מות שאין לו אכילים להתנהם כאם שעורה בני אדם כשרים ויושבים בטקומו כל ז' ימי האכילות ושאר העם מתקבצים אליהם ואם לא היו שם שעורה, קבועים בכל יום ויום מתקבצים עשרה משאר העם ויושבים במקומו וכחוב רט"א שלא ראה שנוהגין כן ומצויה להתפלל שהרי וערבית במקום שמת שם אפי' אין אבל כי בה נחת רוח לנשמה ואם יש שם אבל מצטרף למניין (טפ"ל). ואם יש כי מותים א' יש לו אבל ואין לו אבל ואין שם כדי להתפלל במקום שנייהם יתפללו בוה שאין לו אבל:

(ד) עבדים ושפחות אין עומדים עליהם - בעורת וזין אומרי' עליהם תנוחתי אכילים אלא אל המקום יملא חסרון בשם שאומרים לאדם על שורו והמוינו שמהו. מנודה שמת מנהמין אבלו אבל אב מנודה הוא אבל אין מכרין אותו ואין אומרים לו תנוחתי אכילים دق"ר שהוא משועם בכור חיות אין עושין למנודה כשהוא אבל (טע"ז):

(ה) אבל אסור לאכול משל סעודה ראשונה מודאג לריה דקה"ה ליהוקאל ולהם אנשים לא תأكل ופירשו לחם יש, שאר אנשים ודוקא ליהוקאל צוה עליו כן מכלל دق"ע בשלהם אכילים מהויibus למכיל להם של שאר אנשים ולא טרידתו וכחוב רביע ירוחם והטעם כי האבל דואן ונאנח על מתו ואין חושיט לאכול כי רצונו למות נם הוא ע"כ צוה השם יחברך לאחרים שיأكلו משליהם לפיכך הפוחת לא יפהה מסעודה ראיונה שהוא עיקר ומין מרירותו אבל סעודה שנייה יותר אפי' הוא ביום ראשון, וחלבוש כ' שהטעם שכ"ז בכלל נהמה היא שמראין לאבל שמשימין אותו על לבם ולא ישליךון אחר נזום. זיכוין להחלתם סעודה דהינו שיבול אחד להאבל את חבירו ביום אבלו והוא ג"כ ויאכילה ביום אבלו ובלבך שלא יתנו בתיחה שאם מתנים הוא חובה והוא במו שאכלו משליהם זאם לא שלחו לו או שהוא היהודי בעיר אין חייב לצער עצמו שלא לאבול כלל (ט"ז) ובקצת קחולות נהגין לאכול משל אחרים כל ז' ויש נהגין לשולח להאבל מה"ק נמ"ח מעת אפי' לעשירים די מהסרו לכל ז' והכל כדי שלא יצטרכו העניים עשו מלאכה ולא יתביישו (טע"ח):

(ו) אשה שאירעה אבל אין לאנשים להברותה משות הרnal עבירה אלא נשים מבירות אותה דודאי גם היא אסורה לאכול סעודה ראשונה ממשלה לפיכך אשה נשואה שאירעה אבל אינה יכולה לאכול סעודה ראשונה מישל בעלה ובין שהייב במונוקיה ממשלה דמי וכן מי שיש לו סופר או שכיר אם אוכל בישכו ואיתעו אבל לא יכול סעודה ראשונה משל בעה"ב אבל מי שzon עני או יתום או לבנו ובתו בלי תנאי ואידעם אבל יכול לאכול סעודה ראשונה משל בעה"ב שאין זה משליהם (קס):

(ז) אם לא רצה האכל לאכול ביום הראשון אך להתענות כדי שלא יוכל הבראה משל אחרים הרשות בידו. שלא צוה הש"י אלא לאחרים שיברווזו אבל לא מצינו שצוה עליו לאכול ואי משות טעונה שלא יmitt את עצמו כבר מושבע ועומד הוא מסני ובילילה מותר לו לאכול משלו ע"ט שהוא סעודה ראשונה לו ע"ג דקראי סחתא כתיב ולחם אנשים לא האכל הא יכול עלמא אבל ומשמע מצוה היא שנוהגה באכל בשאר מצות של אכילות לפני שני הטעמים שכתחתי נראה להז"ל דהפסוק לא מירא אלא ביום הראשון מפני שהוא לו עיקר يوم מרירתו ועיקר צורך הנחמה אינו אלא בו ביום יאה"ב בין חדש חדש לפיכך ה"ה אם קרה שלא

422 חכמת הלכות אבילות כלל קס"ג שער השמהה אדם

שלא הברוחו ביום הראשון שנמשך עד הלילה מותר לאכול בלילה ממשלו ואין צריך עוד הבראה:

(ח) ביום המכמי ה תלמוד היו נהנים להתענות ביום מיתה החכמים מפני הצער שהיו אומרים הרואה ת"ח שמת באלו רואה ס"ת שנשרכה:

(ט) מי שנකבר בע"ש סתום להשיכה קורם בהשיט יש מי שאומר שמכירין אותו אע"פ שלא יכנס לשכת כשהוא מתאה דס"ל סעודת הבראה נמי מצוה היא כמו סעודת שבת אבל בש"ע כי שאין מכירין דס"ל כבוד שבת עירף וכן נהנים (וכיל לעכ"פ לסת לוּס נטול קודס טנת לקוי נטול ייטלו):

(י) אין מכירין על הקטןআ' הוא בן ל' יום שלטים או קים לנ' בגינה שכלו לו חדשין גנון שבעל ופירש:

(יא) מרכיבין ומגבידין בבית האבל ואין בהם משום שמחה וכן מדיחין קערות כסות וצלחות וקיתוניות ואין מכירין שם לא בשמות ולא מגטר שזה יש בו שמחה אבל מביאין אותם בבית שהמת שם שאינו אלא להעביר סרחנו וলפיכך אין מכירין עליהם כמו שנחכאר בה"א ואין אומרים שטועה ואנדה בבית האבל מפני שיש בו שמחה אלא יושבין ודומטין:

(יב) כיוון שנකבר המת מותר לאכול בשער ולשתות יין טעם בחוק הסעודה כדי לשרות אכילה שבמיעו אבל לא לרבות:

(יג) כתיב ויוד יעקב נזיד ואמרו ה"ל אותו היום נפטר אברהם ועשה יעקב חבשיל של עדשים להברות את אבייו ולטה עדשים מה עדש זה נלגל אף אבילות נלגל החורב בעולם או מה עדש זה אין לו פה אף אבל אין לו פה לפיכך מקום שנחנו להברות האבל בבשר ויין וטני מטעמן עושין ובלנד שיברו החוללה בביצים שנ"כ אין לו פה או בחבשיל של עדשים זכר לאבלות ואח"כ אוכליין כל צרכיהם:

(יד) אין לאכול עם האבל כ"ב בני אדם שיתחלקו לשני מקומות דהו בסעודת טריינות שיש בה שמחה:

(טו) היכא שצורך למנות שבעה אחר הרוגל וכן אם שטוע שטועה קרובה בשכת ר"א שצורך להברות סעודה ראשונה שבימי אבלות ו"א כיוון שנודה יום ראשון שהוא יום מרירות שוב אין מכירין אותו וכן נהנים ו"א רבשטיעה קרובה בשכת מכירין. בשכת אבל על שטועה רחוכה אין מכירין שאין בה מרירות כ"כ:

(טז) בבית האבל פריס (ל"ל מניך שמוליך) המנדלים חנдол שביהם שנאמר פרשה ציון בידיה מפני שאין מנהם לה משמעה היא יש לה מנהם הוא פריס ומתקרא שהגדול פורס שהוא עיקר המנוחים ובשבת האבל פריס כאורתית שנאמר ברכבת א' היא העשרה והיא שכת ולא יוסיף עצב עטה וכחול נותן פרוסת הטיציא לאבל בידו שנאמר פרשה ציון בידיה ר"ל הפרוסה נותן לידי ובשבת פורס כדרך ונותנו לפניו (ה"מ ט"י קמ"ד סעיף י"ט):

(יז) תקנו חז"ל שיהיו מוכירין בברכת הטוב והמטיב בבית האבל מעין המאורע ומעין הברכה וזה נוסחו בא"י אמרת האל אבינו מלכנו בוראנו נואנו יוצרנו קדושנו קדוש יעקב רוענו רועה ישראל מלך הטוב והמטיב לכל (אל) שבכל יום ויום הוא היטיב הוא טטיב והוא ייטיב לנו אל אמר דין אמרת שופט בצדך לוקה נששות במשפט שליט בעולמו לעשות בו כרצונו כי כל דרכיו משפט ואנחנו עמו זעדיין וככל אנחנו חייבים להודות לו ולכרכו גורר פרצות ישראל הוא יגרור הפרצה הזאת מעליינו ומעל אבל זה. הוא גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו לעד לחן ולהסדר לה חיים ולשלום הרחמן הוא. וכן הוא בכלבו (סע"ע):

(יח) יש מוסףין בברכה שלישית. ג"כ מעין המאורע ומעין הברכה וזה נוסחו רהם נא עד שלא נכלם לעולם ועד (טא"י לכך לסכילי מלכות בית דוד) ובמשמעות לבונה ירושלים יאמר נהנס ה' אלהינו את אבל ירושלים ואת האבלים הטהאבלים באבל הוא נהם מאבלים ושתחים מינונם כאמור כאשר אמרו לנו תנחטנו כן אנכי أنحמכם ובירושלים חנוחמו בא"י מנהם ציון בכאן ירושלים:

(יט) י"א בבחמץ נברך למנחים אבלים שאכלנו ממשלו וכו':
(כ) בשכת שבתוק השבעה ימים אם אבל מברך בלבד או כב' אבלים שאוכלם ביהר

חכמת הלכות אבילות קס"ג קס"ד כלל שער השיטה אדם 423

ביחד טברין ומוכרין כל מעין המאורע של אבילות שאמרנו בדרך שטברין בחול דהוי צינעה ואם אכן עוד אחרים עמו וטברין אין מוכרין מעין המאורע דכיון דaicא אחרים हוי פרהטיא שאין אבילות פרהטיא נהוג בשบท: (כא) אבל מצטרף לתפלת ולוימן בין לני בין לעשרה דהא הוא חייב בכלל המצות כמו הם ומ"מ בסעודת הבראה אין האבל מצטרף בכחמו:

כל קס"ד. דברים שהאבל אסור בהם בכלל נודין מלאכה (ט"פ):

(א) אלו דברים שהאבל אסור בהם. בטלאה, ברחיצה, וטיכה, ונעלת הסנדל והشمיש המשטה. ואסור לקרות בתורה. ובשאלת שלום. ובכוביסה. וחיב בעטיפת הראש. ובכפיית המשטה. כלל אלו אסור וחיב כל זו. ואסור להניח תפילין ביום ראשון בלבד. ואסור בניהוץ ותשפרות. ושתפה. ואחריו הקרע כל ל'. וכל דברי אבילות נהגין בין ביום ובין בלילה. וכןם אין אלא מדרבן אף ביום אף ואסמכותו כלם אكريיא כמו שנכתב אה"ה כ"א במקומו (פס) ואבל העושה מלאכה מדין אותו (ט"ז סק"ל) (זיין לד"ס נכוון):

(ב) מלאכה שנאמר והפקתי הניכס לאבל הרי הקיש הכתוב אבל לחג ומה תן אסור בעשיות מלאכה אף אבל אסור במלאה והטעם שאשו במלאה הוא כדי שלא ישיח דעתו מן האבילות לפיכך חלקו בדבר ואמרו כלל נ' ימים ראשונים שערו גдол ואבלו רב דנקבע נ' ימים לבני כדלקמן ולכון אפילו עני התפרנס מן הצדקה אסור מכאן ואילך שתתקדר מעט אם היה עני ואין לו מה יאבל א"צ להתחפרנס הצדקה אלא עשו בצעעה בחוץ ביתו ומ"ט אם אפשר לו להסתפק במלאת ארעך ובצעעה כגון אשთ תטה כפלך בחוך ביתה ואם אין מספיק לו מתידין לו אפילו אימנות בחוך ביתו אבל אמרו הכם תארא לשכינו שהצרכו לך. ורין מלאכת הכתיבה כל מה שטוהר לכתוב בחו"ט בטבואר בחכורי ח"א הלי וזה מותר בימי אבל וכל מה שאסור בחו"ט אסור לכתוב ביום אבל (פס): (ג) כשהוא אסור במלאה כך אסור לעשות מלאכתו ע"י אחרים אף ע"י נקרים ואם הוא דבר האבוד מותר ע"י אחרים אפילו דבר האedor במווער משום טורה היינו משום כבוד המוער אבל הכא טאי איןפת לנ' בטורה של אחרים ולכון מותר אפילו הוא מעשה אומן כיון שהוא ע"י אחרים אבל הוא עצמו אסור לעשות אפילו דבר האבוד ואפילו ע"י עבדיו ושפחתו או בניו ובנותיו אפילו גدولים אם מעשה ידים שלו אבל בשמעשה ידים שליהם אפילו קטנים מותרים. ומ"ט כיון ריש מקילין לנMRI בדבר האבוד אפילו ע"י עצמו אם א"א לעשות ע"י אחרים ולכון יש להקל לאחר נ' ימים הראשונים או במקום דפסדר מרובה אפילו תוך נ"י ואילו הוא דבר שיש בו טורח וטעשה אמן רק שזהה בצעעה (פס) אבל מה שאינו דבר האבוד ע"ג דיש דברים המותרין בחו"ט משום כבוד י"ט אבל באבל אסורים אף ע"י אחרים (קעיף י'): (ד)

(ד) כשהוא אסור במלאה כך אסור לישא וליתן בסchorah ולילך מטרינה לטרינה בסchorah ואם הוא דבר האבר שאם לא ימבר עבשו יפסיד מהקרן נמברת ע"י אחריו וניל דכ"ש בפרקטיא וכן בכל דבר שנכתב נעשית ע"י אחריםadam א"א לעישות ע"י אחרים דמותר ע"י עצמו ע"ש האופנים המבואים במלאה (ומס טכ' זט"ע ע"י חלקים שיינו לפי סגנון גמלחנה כ"כ ומלה קגיס סלע"ל גיטוס דפסול כ"ט גמלחנה) ודוקא בשהייה לו הפסד אבל אם לא יפסיד אלא שאם יטבנה עחה יוויה יותר משאם יטבנה אה"ב אסור ואם משתמש שמא יפסיד מן הקרן צ"ע (דלאין חות"ע כ' חמ"ל זקי' מקמ"ל דפק לצל חד מות ומי' ניל לד"ס ק"ו גוז לח' כמנמי פס זנ"ל צוז חיינו מוקנס ולו' כ' ייל כיוון דחמו מחות' מ"ל' ג' מודיס דלפק ומלצון לגונ"ן כתוב וזל' חס סייעות גלות כו' וקנס מיזלו הפקחות כו' ולו' נ' חס קנס פנול יפקיד מסקין טלו מטייען דמוול) ומ"ט אם הוא דבר שאיןו מצוי כגון שירות או ספינות באו או שטבקשים לצתת ומוכרים בזול או לוקחים ביוקר מותר לטכוד ולקנות ע"י אחרים אפילו שלא לצורך תשמשו אלא לעשות סchorah להשתכר

424 חכמת הלכות אבילות כלל קס"ד שער השטחה אדם

להשנהר (פס) ועוד שהרי רשי' בתשוכה ס"י ס"ז ב' דלפי הנדרא דילן אין איסור בפרקטיה אף לאבל:

(ה) מותר להלוות בריבית לעכו"ם שרגילים ללוות ממן ע"י אחרים משום דהוי דבר האבר שם לא ילווה להם ילכו לאחרים וירגילים לבא עצמו וכבר כתבתי בחיבוריו ה"א בהל' הוות דהה'ת לטבור שחורה לרוגלים עצמו מותר מטעם זה:

(ו) מותר לשולח לחבוקו חובות מאדם שעבשו מוצא אותו ואם ימתין לאחריו לא ימצא אותו וכן אם חשש לכך לו או שעדריו חולים מותר לעשות מורה לדין עמו ולפי מה שכתבתני שס בשם הת"ז. דמותר בחובות בהוות בזמה"ז הדישין לקלקל חוננות א"כ ה"ה באבלות נ"ל דמותר לעולם:

(ז) אבל ששדהו ביד אחרים באירות דהינו לשוליש ולרביע או בחירות (טנמן לו מכוס מפיות פטף כד וכד) וקביניות (טנמן לנו מעומן מכוס יונע) הרי אלו עובדיין בדרך כי האבל של בעל השרה דכזון שיש לא里斯 חלק בפירות אין לו לא里斯 להפסיד בשבייל שבעל השדה הוא אבל ואפי' שלו ימי הבירותם קודם האבלות ונשאו הם בשדה כמו שהוא מושכר שמנגן ידוע הוא דארעה לאירועה עוטר ומסתמא לא מסלק ליה וזה כמו שהוא מושכר עצו מעיקרא (פס):

(ח) ואם האריס נעשה אבל לא יעכוד הוא בעצמו אבל ע"י אחרים מותר לכ"ע שאין זה נקרא מלאכת האבל אלא של בעל השדה (קע"י י"ג) ונ"ל דמיידי אפי' במקום שאין דבר האבר דאל"כ אפי' במלאת האבל מותר ע"י אחרים כدلעיל סי' ג': (ט) וכ"ז באירועה אבל שכיר يوم שעבד שדה האבל אפי' בעיר אחרת לא

עשה שהרי זה הוא מלאכת האבל והוא בפרהסיא:

(י) בד"א בשדה. אבל אם יש לאבל המור או ספינה מהנה או מושכר (מכילות ט"יך צפיפות וטכניות נמעומן) ביד אחר אם עדין לא כליה הוטן והוא שבים קודם שתתחיל האבלות מותר לשוכר לעשות בהן מלאכתו לשכירות קニア והשובים ככלו אבל אם כבר כליה הוטן קודם קודם שהתחילה האבלות אז ע"פ שדעתו להחיק עוד בשכירות להחדש או לשכוע ה"ז לא יעשה בו מלאכה כיון שדרך בני אדם להחלפת חמור וسفינה לפי הוטן ולפי השכר שמתחלפים החידר ולכן אינם דומה לשדה כס"ז: (יא) וכן אפי' היה החמור או הספינה ביד אחרים למחרצה ולשליש ולרביע יש אופרין דודוקא בשדה מותר דלאירועה קיימת אבל כלים ובמה נקראים לעולם על שם הבעלים ויש מתיירין דכזון שהוא למחרצה ושליש כו' הו דומיא דשדה:

(יב) אם האבל בעצמו מושכר לאחר לא יעשה מלאכה בימי אבלו שהרי אפי' עני המתפרנס מן הצדקה אסור תוק נ"י ראשונים א"י בצענעה מ"ט מותר לעשות מלאכתו ע"י אחרים אפי' בדבר שאינו אבוד והוא יקח השכר מן הבעלים שהרי עיקר המלאכה של בעה"ב וכיון שנעשה ע"י אחרים אין כאן פרהסיא וא"כ דומה ממש לפס' נ' (עיין ט"ך ק"ק י"ז כ"ל לעיקל קו' סלמ"ט כיון לסקי פלסקמ"ל ולח"כ טפיל כ' כד"ג דעת"י חלק מותל כיון לחייב פלסקמ"ל ולכן מטלמת צגיון לחייב פלסקמ"ל ולכך מטלמת צעט"ב כlein חלק הצעט ודווקא מטלמת לו נלכט מן סנית דצליס טטל לחלק הצעט מטלמת נלכדי סנית כגון נחפות ולנטל וטלמת סמטס וכיונל זו מטלמת טפל"י צעט"ב חלק מותל נלכט מטלמת כל נלכדי סנית טטל לו לך חלק יטפה מט טליינו ליריך לו ולכן לטפינו המטלמת נטלט מותל חלק טפל ליטלן לו מטלט נטלט כ"כ וטלט נטלט צלכלי טקסן לכל מט טטל חלק מטלט נטלט גס לטאט) (קע"י כ"ב וט"ז פס) וכן לדשות דשתא מותר לשחות בתוק ביתו דט"ש מטאיה ובשול אע"ג שנוטל שכר מהקהל בכל שכיון אבל אסור ליקח שכרبعد כל עוף ובמה ששותח דטה שהחיריו למשרתת בשכר הינו משום שהוא בהבלעה בדרך לשכירות משורהים אבל שלא בהבלעה אסור ולכלת חזץ לביתו לשחות אסור. ונ"לadam אין שם שוחט אחר אלא האבל ואין לצבור לאכול מותר לילך בלילה לשחות דבלאה אין איסור כ"כ בלילה כדרקתן בכלל קס"ז סי' א' ואפי' ביום אפשר דיש להקל (עיין בקי' מלכת מס' פ"ז) ומותר לאבל לטהון כמה ולאפות לו פת אפי' טלא חנור אע"פ שא"צ אלא א' מפני שהחת נאפה יפה ומיהו לטהון יותר מטה שציריך נראת דאסור ומ"ט אם טחן לצורך ימי אבלו והותיר מותר וכן מותר לקצוץ עצים לצורך ולהטיל שכר מה שציריך לימי אבלו ואם עשה יותר מה שציריך לאכול ברייעבר

חכמת הלוות אובלות כלל קס"ד קפ"ת שער השמלה אדם 425

בדיעבר מותר ובכלל שלא ערים וכן כל מלאכות המותרין לעשו בבית אובל (ג"י וד"ע):

(ג) היהת מלאכת אחרים ביד האבל אף' בדבר תלוש בנון לארון וכיווץ בו בגין סופר הכותב ס"ת שיכל לעשות בצענה אפי' בקביניות לא יעשה ואם היה דבר האבוד יעשה ע"י אחרים דודק לעיל סי' י"ב בין שימוש חדש וכיוצא בו מותר אפי' באינו אבוד משא"כ הכא (ס"ך פ"ק י"ע) אבל מותר לקבל מלאכת בימי אובל לעשות אח"כ ובכלל שלא ישוק ולא יטודר בדרך שעשו בחול

(קעיף י"ז):
(ד) היהת מלאכתו ביד אחרים בקביניות בדבר תלוש קודם שנעשה אבל בכיתו לא יעשנו אבל מותרין לעשות בבית אחרים אבל אם שכן ביום האובל אסורים לעשות אף' בבית אחרים ואם היה לו בקביניות ביד אחרים קודם שנעשה אבל לבנות ביתו בחול לא יעשנו אף' הוא חז' לתוך העיר רשם יבואו שם ישראל ויאמרו שהוא נתן לבנות בימי אובל ולא ידעו שהוא בקביניות ואם הקבנויות הם נברים בין שהוא חז' לתוך אם אין עיר אחרת של ישראל בתוך החוטו של בנין זה מותרין לבנות בשכנת וו"ט שהלו ביום האבל דכוון דבאמת הוא קבנויות וא"כ נכר' אדעתה דעתשה קעדי' ואינו אסור אלא ממשום חשד ובנהן ליכא חשד כיון שאין ישראל מצויים שם בשבת (קעיף י"ח):

(טו) בד"א בבניין אבל אם קבלו בקביניות להרוש ולזרוע שרווא י"א כיון דשרה לאריסות עומדת מותרין להרוש ולזרוע ביום אובל של בעל השהה דלייא חשד וו"א כיון שאח"כ יראו שהוא אינו נוטל חלק בפירות ידעו שהוא רק שכיר יחשדרו שהוא שכיר יומן וששכר אותם לעשות ביום אובל (י"ט):

(טז) שני שותפים חנונים שארע אבל לאחד מהם נועלם חנותם שלא יעשה השותף בפרהסיא אבל יכול לעשות בצענה בתוך ביום אף' בעסק השותפות ואם האבל אדם חשוב והשותפות נקראת על שמו שהבל יודעים שיש לאבל חלק בו אסור לשני לעשות אף' בתוך ביום ומ"ט כבר נתקשת המנתג להקל לאחר נימים ומ"ט ניל' בכל הדברים הנזכר בכלל זה ובאחרים נ"ז הוא דוקא מום ד' ואילך (מעי' כ"ה) ולכן ניל' דבכל הדברים אין להקל אלא לאחר נ' יטמים (ועיין נקונעלק מג'ת מס' ס"י ד'): :

(יז) החולך מקום למקום לשחרור ושמע שמועה קרובה אם יכול למעט בעסקיו ימעט וא"ל יגנגל עליהם (מעי' כ"ג) (דנלי ס"ע ל' זכייה לפניו על צוליו) ומצאת בריטב"א וזיל פר"ח אם יוכל לטעט בעסקיו שלא יקנה ושלא יטבע ויקנה צרכיו ע"י אחרים ואף' למונוחיו ואף' לאחר נ' וא"ל יגנגל עליהם שיקנה הוא עצמו צרכי הדרך ודברים שהם ממשם הי' נפש ואף' חזק נ' ימים שאסור לעשות מלאכה אף' לעני התחרנס מן הצדקה הכא שהוא בדרך חתוון לו לנילן כבעין זה שאמרנו ונראה שהה שיעשה מלאכה כדי היו בין דהוא במקום שאין טכירין אותו ולא יטול מן הצדקה אם אינו לפה כבודו כי גדול כבוד הבריות נ' וג' לאם היא על יריד ולא ימצא עוד לקנות ולמכור דינו בدلעיל סי' ד':

(יח) על כל המתים לאחר ז' או ג' דמותר במלאה ומכ"ש בטchorah מ"ט אם רצה למעט לא הוא כתקשה על מהו אבל על אביו ואמו נIRON למעט כל ל' בטchorah (קעיף כ"ד וכמ"כ פ"ג ננד"ס) וו"א דגס בתוך ז' ודבר האבר דמותר על כל המתים אבל באיבו ואמו אף' דבר האבר קצר ימעט (פס וע"ס ננ"י):

(יט) על ביה אסור עד ל' יום לילך בסחרה למרחוק דאי' פרסות נדול ודוימה לשמה שהולך בשירא ושמחים הרבה בדרך באיבו ואמו עד שנגעו בו חביריו ויאמרו לו לך עמו (מעי' כ"ה):

בכל קס"ה, דין איסור רחיצה וסיבה ונעלת דסנдель ותשמש השמלה
(ק"י טפ"ל עד ק"י טל"ה)

(א) אבל אסור ברחיצה דכתיב וישלח יואב נ' ויאמר עליה התאבל נא נ' ואל הסוכי ישכן והיית כאשה וזה ימים רבים מתאבלת על מות הרוי סינה בפירוש אסור רחיצה בכלל סיכה. רחיצה בצד אסור לרוחץ כלל נפש אפי' בין אובל פניו ידי

426 חכמת הלכות אבילות כלל קס"ה שער השטחה אדם

ידיו ורגלו בחמין אסור בצעון מותר ואם היה מוליכך בטיט ובצואה רזהץ בדרךו ואינו הושש רלא אסור אלא רחיצה של העונג וכ"ז מדינה אינו אסור רק שבעה אבל אח"כ מותר ברחיצה אלא שנחנו האידנא ע"ש רמ"א לאסור רחיצה בחמין כל ל' יום דגנוו אטו תפסורת שבן דרך הרוחצים להסתפר נ"ב אבל בצעון מותר (צ"ק סק"ה) ואפלו לחוף הראש אסור ואין לשנות הטנה כי מנהג קדום הוא ונחישר ע"ש וחיקין (קע"י מה' טס) וט"מ בעל ברית אפלו על אביו מותר לרוחץ בלילה שלפניהם המילה לאחר ז' כיוון שאין מצד הדין דתמי ברניל לנבי דידיה וכן נ"ל באשת איש יש להתר רחיצה בחמין לאחר ז' אם מצערת הרבה או צורך אחר (וועין קע"י ס' וגק"ו מלצת מס' קי' ס'):

(ב) סיכה כיצד אסור לט"ד אפלו כל שהוא אם מכין לתעונג אבל אם הוא להעביר הויה מא מותר וא"צ לומר משום רפואה כגון שיש לו חטפים בראשו (טס): (ג) يولחת אבילת שצרכיה לרוחץ מותר אפלו ביום ראשון מידו אם אין לה צורך בכ"ב יש להחדר ביום ראשון (צ"ק פק"ג) וכן/man אין דעת ליה ערבותיא בראשיה מותר לחוף ראשיו בחמין דלא גרע מסטנים (פי' קב' סגוף ומולון) שמותר לרוחץ כל גופו ולא כל מי שאומר אסטנים אני מתיירין לו אלא דוקא שידוע שהוא אסטנים וטנהג בנקיות ואם לא יראה יצטרר הרבה ויבא לידי מיחוש (טס):

(ד) מי שתכפחו אבילו שאידיעו שני אבילות והו מותר לרוחץ כל גופו, נהה שנודמנה ליל טבילה ביתי אבל אין טובלת שהרי אסורה בחטיפש וט"מ מותרת ללבוש לבנים אב"י חזק ז' ותלבוש וחציע כדרכנה בשאר ימות השנה רק שתלבוש חולק נקי ולא לבן מטהש אם אפשר ולא תrhoץ רק באותו מקום ובין ירכותיה בין בחמין ובין בצעון ברלעיל כלל קי' ס' כ':

(ה) ביהול ופירוכס הוא בניוין וחספורה דאסור מדינה כל ל' וט"מ זקליו באשת איש שלא תנתנה על בעלה וההיו ביהול ופירוכס לאחר ז' רחיצה והיינו ע"פ פסק הש"ע לכל אדם מותר ברחיצה לאחר ז' אבל למנהנו דאסור רחיצה ואפלו בא"א (כדמוכך מדמכי למי' קע"י ס') וא"כ ייל' ב' שיש דכיהול ופירוכס יהיה אסור וט"מ משמע דברה לא הנהינו איסור באשת איש (דלא' ס' ס' למי' לטניש). והיינו רבזה ל"ש לנזר משום תפסורת. וכלשה שאיתרעה אבל חזק שלשים יום להופתה מותרת להתקשט אפלו חזק ז' דכליה צרכיה יותר שייה' לה חז בעני בעלה. בונרת שאיתרעה אבילות כיוון שעומדת להנשא מותרת בכיהול ופירוכס אבל אסורה רחיצה חמין כל נופה ולמנהנו כל ל'. נערת אבלה אסורה כל ל' אפלו בכיהול ופירוכס דעתך אינה עומדת להנישא:

(ו) אבל אסור בגעילת הסנדל דאמור הקב"ה ליהזקאל ונעלין תשימים ברניליך מכלל דשאך אבל אסור בגעילת הסנדל ודוקא של עור אבל באנפלייא של בנד או של גומי או של שער או של עץ מותר דלא נקרא מנעל אלא עור ואם הוא של עץ ומוחמת עור אסור. היה מותרת לנעל כל ל' יום זה הולה ומי שיש לו מכה ברנילו מפני שהצענה קשה להם. ככל אדם מותרי לנעל בטקום שיש סכת עקרב (קע"נ טפ"ג קע"י מה' ז' ג'):

(ז) אבל ומונדה שהיה מהלclin בדור מותרים בגעילת הסנדל זכשינעו לעיר חולצין ויש מי שאומר שאם היא עיר שרובה נקרים אין חולצין עד שיכנס לרחוב היהודים (טס) אם צריך להולץ מנעל בכח'ך אחר שנגמר המת נתבאר כלל קינג י"א שצריך לילך יחף טבית הקברות לביתו אם מת אביו או אמו ואין גונהין כן משום רשעת העכו"ס (טס קע"י ר' ס') ובבר נתבאר שם:

(ח) אבל אסור בתשטייש המטה דכתיב וינחם דוד את אשתו ויבא אליה משמע דוקא אחרי הנחמה דהינו ז' אבל מקדים אסור (טס) אבל בשאר דבר קורבה מותר אפלו במונחת הכס ו hatchet המטה והרחצת פניו ידיו ורגלו בין אבילות דידיה בין באבילות דידה אבל חבק ונשוך יש להחמיר ומותרת לאבול עמו בקערת מפסיק אפלו בשבת וריגל (צ"ק) ומיהו משום לך לך אמרין נורא יש להחמיר שלא יישן עמה במשה כלל (טפ"ג):

חכמת הלכות אכילות כלל קס"ה שער השמהה אדם 427

(ט) בד"א בשאר אכילות אכלי אס' מה אביו של הahn או אמה של בלה שמכניצין את המת להדר ואת החתן ואת הכללה לחופה ובועל בעילת מצוה ופורש ונוהנים ז'ימי המשחה ואח"כ שכעת ימי אכילות אסור להתייחד עמה כל י"ד יום אלא הוא ישן בין האנשיים והוא ישנה בין הנשים אבל אם נכנס לחופה והתחילה ימי הטשתה שלו ואח"כ מות לוי מות להתייחד עמה כמו בשאר אכילות והוא שבעל אבל אם לא בעל אסור להתייחד עמה כל ימי האבל בין בחול בין בשבת וכן מי שאירעו אבל ברגל מותר לו להתייחד שהרי לא הקלו לו שום דבר אלא הרגל מעצמו הוא שנתקבע ונם לית בית אפושי שמהה כ"ב כטו חתן (טס):

(ז) אבל אסור בת"ת כל ז' בחוריה נביאים כתובים משנה תלמוד הלכות אנדות רבית פקידיה וכי משמתי לב ואבל אסור בשמהה כל ז' ואם רבים צריכים לו להתלמד מותר ובclud שלא יעמיד תורגמן אלא יאמר לאחר וזה לרוגמן והטורגן ישמיע לרבים ולטמד הינוקות דינים כרכיבים צריכין לו ועוד דהוא מלאת האבוד בשחתינוקות בטלים וכן מותר להניד הלכת אחר נ"ז יוכל לפסק אורה ליחיד השואל אם אין אחר אלא הוא וצריכין לו (טפ"ד) ומותר לאבל בהגנה גונילות ושאר כבודים ואיינו אכזר אלא ללימוד ומותר ל��ורת באיזוב ובקינות ובדברים רעים שבירטה ובhalb אכילות ובכע' אלו מנהלים ע"ג שיש בו כמה דיני מנודה וניל דה"ה דמותר ללימוד היל' נידי דט"ש (וע' צמ"ט פ"י מק"ד) אבל אסור לעין איזה קושיא או תירוץ אע' בדרכים רעים (ע"ט צמ"ז ומ"ה). והג"ט בינו לבין עצמו אבל אסור ללימוד עם אחרים אלא הם יושבים ונושאים ונוחנים בהל' אכילות ואם טעו משיבן בשפה רפה והוא איינו שואל והנ"מ כשאין רבים צריכים צריכין לו אבל אם רבים צריכים לו אף' בהלכות אחרות מותר. אבל שיש לו בנים קטנים אין לו לבטלים מლטורים ראן אכילות לקטן (קע"ד' ס):

(יא) אם האבל כהן ואין בכחב"ג כהן אחר אסור לו לעלות ולקירות בתורה ולענין שבת עין לקמן כלל ק"ע. אם אין שם ט' שיתפלל להוציא את הציבור ידי חובנן יכול האבל להתפלל להוציאם ומצוות להתפלל שהריה וערבית במקום שמת שם אפילו אין אבל כי יש בזה נחת רוח לנשמה והאבל מעצרף למניין וכ' הרמב"ג שהאבלים צריכים להתאבל בטוקום שיצאה נשattro של מת כי באותו מקום נפש המת מתאבלת ושם צריך ליתן לה חנחותן ועיקר התנהומין לנפש הוא התפללה וט"ט נ"ל שמיתרין בלילה. לילך לישן לבתיהם (כלחטט ציק' טממות פ' טפין טע"פ מכל ק' סולק ניטן):

(יב) אבל אבון בשאלת שלום ישאלות זה צוה השרי ליזקאל שיעשה שאמר לו האנק דום שפ"י שידום מלשאול שלום לבריות ע"ג דשא"ר דברי אכילות התיר לו זה צוה לו לקיטו וכן שלא לעסוק בדברי תורה דום בולל שתיהן שידום מדברי תורה ומלהת שאילת שלום לבריות וכייד הוא איסרו אבל נ' ימים ראשונים איינו שואל בשלום כל אדם ואם אחרים לא ידעו שהוא אבל ושאלו בשלומו לא ישבם שלום אלא יודיעם שהוא אבל משלשה ועד שבעה איינו שואל ואם אחרים לא ידעו שהוא אבל ושאלו בשלומו משיב להם משבעה עד שלשים הוא שואל בשלום אחרים שרוין בשלום ואין אחרים שואלן בשלומו שהריה הוא אינו שרוין בשלום וכי' שם אחרים שואלו לו בשלום שהוא משיב להם לאחר שלשים יום הרי תיא כשהר כל אדם בד"א בשאר קרוביו אבל על אביו ועל אותו הוא שואל בשלום אחרים לאחר שבעה אבל אחרים אין שואלן בשלומו עד אחד י"ב חדש ובחק שבעה שאטרנו שאסור בשאלת שלום כ"ש שאסור להרבות בדרכים עם הבריות ואם עוישה לבבוד הרבה כנון שרכבים בהם לנחמו מותר לומר להם לנו לבתיכם לשולם דלבבוד הרבה רבים שרי ויש מקילין האידנא בשאלת שלום לאבל על אביו ואמו לאחר שלשים ואין טעם להם אם לא שיאטרו שישאלת שלום שלנו אין כמו שאלה שלום שבתייהם [ו"א] דבזון דאנו אומדים רק צפרא טבא לא נקרא ש"ש [וינו נכוון] דא"ב תוך ל' נמי (טפ"ס):

(יג) המוצא את הבירוי אבל תוך שלשים יום מדבר עמו תנחותם ואין שעיאל בשלומו לאחר שלשים יום שואל בשלומו ואין מדבר עמו בדרכו אלא מן הצד ואין מוכיר לו שם המת שלא לעור אכילות אלא אומר לו תהנחים מטה אישתו ונשא

428 חכמת הלוות אבילות כלל כס"ה שער השמה אדם

ונשא אחרת אינו נכנס לביתו לדבר עמו תנומין שלא להטיל שנאה בינו לבין אשתו זו שתראה שזוכה את הרשותה בפניה אלא אם מצאו בשוק אומר לו התנהם בשפה רפה ובכבוד ראש אבל אם לא נשא אחרת מדבר עמו תנומין בין בביתו בין בשוק עד שעברו ני רגילים כיון שכיבכ מתאבל עליה שאינו נשא אחרת ועל אכיו ואטו מדבר עמו תנומות כל יב"ח לאחר יב"ח מדבר עמו תנומות מן הצד (פס):

(יד) מקום שנחנו להוות שואלים בשלום אבלים בשבת שואלים וכחוב הרטב"ס שהאבל נוחן שלום לכל אדם בשבת שם לא הוא ליה בנווג אבלות בדברים שבפרהסיא ששאלת שלום דבר שבפרהסיא הוא. ואסור לשלה מנות לאבל על אכיו ואטו כל יב"ח דהוי כטו שאלה שלום ואסור אף בשבת במקום שנחנו שלא לשאול בישלומו בשבת אבל במקומות שנחנו לשאול בשבת נס וה שרי (פס):

(טו) אבל חייב בעשפת הראש מדאtar רחמנא לייזקאל ולא תעטה על שפט מכלל דבר ע מהיבי וטרכתי הבא ולא תעטה על שפט והותם כתיב אבל וחיפוי ראש שיט שהעטיפה צריבה שתהיה על השפט ועל הראש לפיכך אמרו זיל איזהו עטיפה שהייב בו האבל היינו שיכסת הראש בטלית או בסידר ויזיר קצחו על פיו ועל ראש החוטם וה"ט שציר בכל היום אבל בשטחטן באים אצל מגלה רשאשו לכבודם ובמדינות אלו אין נהגין בעטיפה זו מפני שטביה לידי שחוק גדול מן הגוים ועובדים ושפהות שבינוין ואין להחמיר ולשנות במה שלא נהגו אבותינו:

(כ"י טפ"ו) :

(טו) אבל חייב בCAPE היטה שענן אמר הקב"ה דמות דיווני נתתי בכם שנאמר בצלם אליהם עשה את האדם ובעוונותיכם הרכתי לפיכך יבפו מטעותיכם עליה פ"י מטה עז הסרונה בחבלים יהפוך ראשו למטה ורנליו לטעללה. ודוקא בשעת שנית ואכילה יושב על מטה כפוי משעם דמות דיווני כו' אבל כל היום אין יושב אב"י על מטה כפוי שאין זה די לאבלות אלא יושב על גבי קרקע וכן המנהמים אין רשאין לישב אלא על גבי קרקע להראות צער ואבלות עם האבל שענן מצינו נבי איוב וריעו שישבו ע"ג קרקע. דכתיב וישבו אתן לאין והתס נמי מושום אכלות עשו (טפ"ג) והוא רק מושום. בבודו של אבל ולפיכך יכול האבל למחול על בכודו:

(ז) עבשוי לא נהנו בCAPE היטה מפני שהוא דרים בין הגוים שלא יאמרו שהוא מבשבות ועוד שאין משות שלנו עשוות כמו משות שלהם ואין הCAPE ניכר בטעות שלנו כמו בשלהם שמות שלתם לא היו ראשיהם בולטים כמו שלנו והיה ניכר בהם הCAPE ברגלייהם אבל משות שלנו ראשיהם בולטים ואין הCAPE ניכר בהן לפיכך לא שייך בהם כפה וט"ט אסור לישב ע"ג ספסל או כרים וככהות כ"א ע"ג קרקע (כ"י טפ"ג) אם לא חולה וקן שיש להם צער בישיבה ע"ג קרקע מותרים להשים נר קטן מתחתו. מיהו יכול לילד ולעמוד וא"צ לישב כלל רק כשהמנהמים אצל ציר לישב ע"ג קרקע וזה דציר לישן ע"ג קרקע טיזו המנהמים יושבים ע"ג ספסל רפסתמא מайл להו האבל בכודו (פס וטפ"ג):

(יח) אבל אסור להניח תפילין מדאtar ליה רחמנא לייזקאל פארך הבוש עליך ואין פאר הבוש אלא תפילין מכלל דכ"ע אסור ודוקא ביום ראשון שאין עיקר מרירותו של אבל שמצטרע הרכח אלא يوم א' דכתיב ואחריתה כיום מר יום א' משמע אבל ביום ב' מוחר דת"ת יש בה מושום שמה דכתיב פקדוי יי' ישראל משתי לב ושםה אסורה כל ז' אבל בתפילין אין בהן אלא מושום פאר וסני שלא יתפרק יום ראשון ואה"ב מותר מהו גם ביום שני לא יונחים אלא אחר הנץ החמה (קיון טפ"ח) ואם הקבורה לא היה ביום מיתה בתבתי בה"א כלל י"ד סיטן ב' ושינויים הבלא ברכה. ביום שטעה קרובה ביום מיתה וקברות דמי ופשטור מן התפליין:

(יט) סבעי ליה לאבל ליתובי דעתו לכונו לבי' לתפליין שלא ישיה דעתו מהם אבל בשעת הסבד ובבי' לא מנה להו. (פס):

(כ) כתיב וישלח יואב תקועה ויקח מישם אשרה חכמה ויאמר אלה התאבל נא ולכשי נא בגין אבל ובנדי אבל היינו שאינס מנוהצים וטביבים לפיכך אבד האבל

ה אבל לכבודם כטוחו כל ז' או ללבוש המבוקשים, קודם לבן ואפילו בזמנים בלבד אסור ואפילו אם אין לו בשו אלא לאחר ז' אפיק'ה אסור אף אילו ע"י אחרים ואם היו ביד אחרים מוקדם לבן רינו כדלעיל (כג' קכ"ל פ"י י"ל) ואצ"ל דאסור ללבוש חדשים. וניחוץ אסור כל ז' מרינא אך י"א דניחוץ הוא צקל בלשון ערבי דהיע שקורין (מלנגולין) באבן חלקה וו"א דהיענו כיבוס בזמנים ואפר או בנתר ובורות וו"א בנתר והול אסור כל ז' אפילו אין טנהען ולבן נהנו האידנא לאסור ללבוש אפילו בגין פשתן די"א דלי"ש בהם ניחוץ וו"א עוד דניחוץ שלנו הוא רק כבבוס שלהם ט"מ גוהנן אישור כל ז' אלא שאדם אחר לובשם תחלה זמן מועט אפי' בפחות משעה ואז יצא מבלל ניחוץ ואז לובשו האבל אבל אם מכוון בטיס בלבד א"צ לה ומותר ללבשו אחר ז'. ואפילו סדרנים ומצוות של מטה ומטפחות ידים אסור לכובסן ולהציג המבוקשין אם לא לכבוד שבת דמותר להציג על השולחן מטבחות מכוונות מובהר אפילו חון ז' אבל לכבודם אסור חון ז'. ובגדי קצנים

שמת אביהם מוחר לבכם (טפ"ט):
 (כא) וזה דגיחוץ אסור כל ל' הינו לנחין וללבוש אבל מותר לנחץ אחר ו'
 בין לעצמן לבוש אחר ל' זבין לאחרים ואפילו לבוש או להצעע חוך ל' אינו
 אסור אלא במד לבן וחידש אפילו של פשתן ועל אביו ואמו אסור עד שיגיע
 הרגל אחר ל' זינען בנו הגרון:

(כב) טזינא איננו אמור ללבוש תוק' זו אלא פליס החדשין צבועים ווישנים היוצאים מתחת המכובש (פי' כלי מעולין בו כנדייס טקளין פלעט) ובגדי شبת אסור תוך דישבועות הראשוניות וזה"ב מותר אפילו על אביזר ואטו וכן לעשות בגדים חדשים אלא שנחנו איסור כל יב"ח ומן אף במקום שאסור ללבוש החדשין אם נזיה לאחר ללבשן ב' או ב' ימים הכל מותר אם צריך להם (אס):

..(כג) אָפַלְוּ אֲלֹו הַמּוֹתְרִין לְכֻבֵּס בְּחוֹה"מ כְּגַן הַיּוֹצֵא מִבֵּית הַשְׁבֵי וּמִבֵּית הַאַסְוֵרִין וְחַטְנָדָה שְׁתִירָוּ: כֶּלֶת חַבְטִים וְהַנְשָׁאָל לְחַבְטָם וְהַוְתָר וְהַבָּא מְפָדִינָת הִיָּס שְׁחַלְךָ לְהַזְוִיה (לְעֵינֵיכֶם הַפְּנִים צְמוֹשִׁים לְקוֹל) וְלֹא תְּיוֹה לֹו פְנַאי לְגַלְתָּה זְלַבְּסָס דְּתָהָם זְהִזְעִין כְּלָס מְשֻׁסֶּם בְּכָוד הַמּוֹעֵד אָבָל הַכָּא בִּישִׁי אָבָלוּ לֹא תְּתִידָוּ שָׁאָם אִירָעָו אַ' מְהָם קָודָם האַבְלָוָת וְנָכְנָס מִיד לְהַזְוֵד האַבְילָוָת אָסָור לְכֻבֵּס אַא"כ אִירָעָו אַ' וְתְכַפְּתָה גַּמְדָּשׂ שְׁנִי אַבְלָוָת זְאַי' אָז מוֹתֵר לְכֻבֵּס אָפְלוּ בְּנָתָר וְחוֹל וְאַפְיִ' חַזְקָד ז' וּבְלַמְדָד שְׁיעַשְׁנוּ בְּצָנָעָה בְּבִוִּיתָנוּ וְאַהֲרָן שְׁתְכַפְּנוּ אָבָלוּ זְאַי' מְכֻבֵּס בְּמִימָּפָא אָבָל לֹא בְּנָהָר וְחוֹל (קָס) :

... (כד) אבל אסורulg להגלה שערו מדינה כל ל' מדאמר רחמנא לבני אהרון ראשיכם אל הברעו דיל לא חנחו לנDEL השער שייה נקרא פרע דהינו ל' יום. מכלל דב"ע מהויבים בפ"ע ואחד. שער ראצ'ו ואחד. שער זקנו וא' גל שער שבוי ואפ"י של בית הסתורים כל שלשים יומ אסור ושער שעיל השפה ומחדרים כל מה שמעכב את מוגילה הגה. ואחת עשרה ליטראות (ב"ה) ו. טוותה (ב"ה)

(כח) ישב לנלה ואטיו לו מות אביו ה'ז משלים ראישו אחד המנלה ואחד הטענה ומה שהספר גומר היינו בדיליכא ספר אחר במתא דמשום כבוד הבריות התירו שלא יהו זה מנולח טקצחו (פס):

(כו) כל אוטם שאמרו מותר לנלח בחול. הטעוד אם אירעו א' מלה קודם האבילות ונבנש מיד תוק האבל אסור לנלח אבל אם אירעו א' מלאו ותכפוחן טר שני אבילות ואיז מגלה כדרט בין בתער בין במספרים ואפילו תוק שבעה. אדם אחר שתכפוו אביליו ואיז מיקל שערו בתער אבל לא במספרים בלבד שיעשו בזיהויה (א' חייט ג').

(כו) על כל חמתיים מנהל לآخر שלשים יום על אביו ועל אמו עד שנינעו בו חבריו ואין הרגל מהני אם פגע קודם שנינעו בו חבריו ועין בא"ח ס"י תקמ"ה ושיעור גערה יש בו פלוגתא י"א ב'. חדשים ונוהגים בן' החדש. ובמקומות אליו נוהגים שאין מסתפרין על אב ואם כל י"ב חדש אם לא לצורך כןו שהබיד עליו שערו או שהולד בין הנשים ומהנו לו. ביניהם בשערותיו דמותר ליטבר (קס):

(כח) אשה טוורתה בנטילת שער אחר זו ויש אוסרין אף לאשה וכן עיקרי ומ"מ במקומות שדרךם של אשה לגללה שערות אלו כנון ריבוי שערות דצדעה וצדעות מותר ליטול אחד זו (טס):

430 חכמת הלוות אבילות כלל קס"ה קס"ו שער השמהה אדם

(כט) לסrox ריאשו במרק מותר אף' תוך שבעה אחר איש ואחד אשה שאין כאן לא תעוג ולא שמהה ויא דאייש אסור ומ"ט אם יש לו ערבות ברישא ניל דליך מותר:

(ל) כשם שאסור לנלה כל שלשים כד אסור ליטול צפוניות בכל בידיו או בשינוי מותר אפילו תוך שבעה ואשה שאירעה טבילה אחר שבעה תוך שלשים ואם חטול צפונית בידיה או בשינוי אינה גומלת יפה תאטר לנברית ליטלים לה בתער או בספרים ולאו דוקא נחרות אלא ה"ה ישראלית ואם א"א ע"י אחר ניל דמותרת ליטול בעצמה (דסק י"ל דלעתם ליט מופחת גס גנישן ומקולות עיין נני סי' טפ"ל גני ניקול ולרכום זגקי ט"ז):

בכל קס"ו, דין אבל אסור בשמהה ואמור לישא אשה (ק"י טפ"ל טנ"ג):

(א) דבר פשוט הוא אבל אסור בשמהה שהרי השמהה הוא היפך לאבל ולפיכך לא יכח האבל תינוק בחיקו כל י' שמא יבא לידי שהוק (טלי"ח):

(ב) על כל המהיס נכנס לבית השמהה לאחר ל' יום על אביו ואמו לאחר יב"ח ואם השנה מעוברת שני ביב"ח ומיהו שמהה מריעות שעוזים ריעים זה עם זה שאוכלים ושותים וע"ז היום וחורפים ואוכלים עס זה מהר אם היה חייב לרבע אותה מיד מותר לאחר ז' אבל אם אין חייב לפروع אסור ערך לאחר ל' ועל אביו ואמו לאחר יב"ח וזה הכלל דחוק ל' לשאר קרוביים שווה לאביו ואמו בהוד ל' אלא דלאחר יב"ח וזה הכלל דחוק ל' בזה יש לחלק ולכון בחברות מצוה כגון שימושים ויתומה לשם שמים ואם לא יאכל שט יבטל השעה מותר לאחר ל' אבל תוך י' אף' לשאר קרוביים אסור לכל סעודת מצוה שיש בה שמהה ואע"פ שיש מקילין ואוטרים דחוק ל' לקרוביס דומה לאחר ל' לאו"א ט"מ בסעודת יustom שיש שם בלי' ומר טודים אסור אבל סעודת מצוה דלית בה שמהה כגון פדיון הבן ומילה מותר לאכול שם אם הוא בביתו אף' תוך י' (דסק ליטול נחתת מפטת צימוי כדלקמן כלל קס"ז) אלא ד"א דעתה מילה הוא סעודת שיש בה שמהה והמנגה שלא לאכול בשום סעודה בעולם חוץ ל' לקרוביים ובתוך יב"ח לאו"א אם הוא חוץ לביתו ובתוך הבית טקין שאוכל בסעודת טילה וכי"ש כאשר סעודות שאין בינם שמהה אבל בסעודת נשואין יש להחמיר אף' בתוך הבית (כמ"ה) ואכל שהוא בעל ברית (כ"ל ליל קניך) או מוהל ילבש בגדי שבת עד לאחר הטילה ומותר ליכנס לטילה לאכול שם אם הוא לאחר ל' ואפי' לאביו ואמו ואע"פ שאין הטילה בביתו ובסעודה פורים כי הש"ך בסימן רט"ז ס"ק כ"ז דמותר לאכל תוך י'ב לאכול שם וצ"ע לפי מנהגינו שכחוב רמ"א דין לאכול בשום סעודת מצוה. וכסעודה של דnis שעושין לאחר נשואין במדינות פולין נדול וקורין סעודת דnis אפי' הטענה שלנו מותר לאכול שם כי מאחר שפסקו לומר שהשמהה בטעונו אותה לי היכר שאין שמהה באotta סעודה ושרי (hollow מיטול וכן מסענע צס"ך קק"ז דלע' כת"ז נפק"ה) משא"כ בשאר סעודות שלעלם ל"א שהשמהה בטעונו ליכא הכורא ומ" שמת לו מת ונחוץ ל' נולד לו בן אין עושים משחה ושמהה (יוקם) והש"ך כי רכדומת לו שלא גונניין בן (סס):

(ג) ליכנס לחופה שלא בשעת אכילה לשטוע הברכות יש מתיין ויש אוטרין אלא עומד חוץ לבית לשטוע הברכות אבל לא יכנס לבית כלל בשעה שעומדים שם במוטובי חתן וכלה וכן גונניין באשכני ובמדיעות אלו וכל זה בית שעושין התונה שאוכליין ושותין ושמחים שם אבל בחופה שעושין בבחכ"ג שטברכין שם ברכת אירוסין ונשואין ואין שם שמהה כלל מותר מיד אחר שבעה ויש אוטרין עד שלשים (כמ"ה) ויש מקומות שמחמרין להיות האבל עומר כל יב"ח חוץ לבחכ"ג לשטוע הברכות ומ"ט נראה לאבל יכול לברך ברכת אירוסין ונשואין תחת החופה שבבחכ"ג וכן יכול להכנס חתן וכלה בדרך ארצנו שב' אנשים מכנים החתן לתחת החופה וכן יכול ללכוש כלל בגין שבת בשעה שטכניתין וכלבך שהיה אחר ל' והב"ח מכך על שאר קרוביים ואפי' חוץ ל' ודוקא להכנסו תחת החופה אבל לאכול על סעודת התונה אסור אם לא ביהם ויתומה שיש להוש שיתכטל המעשה

חכמת הלכות אבילות כלל קמ"ז שער השמחה אדם 431

המעשה כבר טבואר לעיל בס"י הבודק. יש מתיירן לאבל לאכול בסעודת נשואין או ברית מילה עם המשמש ובלבך שלא יהא במקום שמחה כגון בית אחר ויש אוסרין וכן נהגין רק שהאבל משמש שם אם רצאה ואוכל בביתו טמה שלשולחים לו מן הסעודת י"א דאסור לאכול בסעודת בלילה שבזום המחרת מת אביו או אמו (פס):

(ר) כיון דאסור בשמחה שכן אסור לישא אשה כל ל' יומ אפילו ולא סעודה ולאחר ל' מותר אפילו על או"א ואפילו לעשות סעודה ומותר לקדש אשה אף בזום חמיטה שמא יקרטנו אחר רק שלא עשו סעודה עד אחר ל' כ"כ הב' אבל מהגנו ע"פ רמ"א דאפיי לקדש בלבד הופה אסור כל ל' (פס' ג):

(ה) ברא באבלות של קרוביים אבל מתה אשתו אסור לישא אהרת עד שייעברו עליו נ' רגליים ולא מישום תוספות אבלות אלא כדי שתשכח אהבת הראשונה מרעהו בשעה שיזיה עס השניה שלא ישתה בכום זה ויתן דעתו על הראשונה ולבן א"צ לנחות שאר דין אבלות כגון ליטחה ושאר דין אבלות. איןנו נהגן [אללא] ל' ור'ה וו"כ בש"ע פסק דאיינו עולה לנו רגליים שהרי הטעם דמחמת שמחת הרגל ישכח שמחת אשתו ובר'ה וו"כ ליבא שתחז וו"א רעוילים שעורי רניין לעניין אבלות רגליים כדלקמן כלל קס"ט (פס גט'ז):

(ו) בד"א בשקוי פור' וייש לו בנים נדולים ויש לו מי שישמשנו אבל אם לא קיים פור' בטבור לעיל כלל קב"ג או שיש לו בנים קטנים או מי שאין לו מי שישמשנו מותר לקדש מיד לדעת הב' שכ' בטע' ד' ולמנהנו שט מותר לקדש ולהעטיד הופה אחר ז' ולא יבא אליה עד אחר ל'আ' לא קיים פור' דאו מותר לבא אליה אחר ז' ואם יש לו בנים קטנים ונתרצת לאחות אשתו מותר לכנסה מ"ז א"ז לפ"ז מהגנו כי היא מדחתה על בני אחותה יותר מהרות ומ"ט לבא אליה אסור בתוך ז' אלא אם יש לו בן ובת שכבר קיים פור' לא יבא אליה עד לאחר ל' ואם אין לו אלא בן או בת שעדיין לא קיים פור' מותר לבוא אליה לאחר ז' (פס' ג) ובכל זה ישכט ז' בין חילוק בין שהוא אבל מאשתו או משיאר קרוביים אפילו על או"א וייש מקילין עוזי דאפילו הוא עישר ויבולת בידו לשכור לו משרותם וטירותם מ"ט אם אין בתו או כלנו אצלן ביתו שתוכל לשמשו בחופפת ראש את שאר דברים שמחבייש מהרים מקרי אין לו מי שישמשנו וכל נזקנו בו ולכך רג'ים מקילים בעין ונשאין נשים תוך ג' רגליים ובעל נפש וחוש לעצמו (פס):

(ז) מי שתפסו שר ואינו רוצח להניחו מתפייסו עד שיישא אשה תוך נ' רגליים מותר דאם התירו משום בנז' ב"ש משום צער דידיה (פס):

(ח) אישה שתחט בעה אע"ג דאסורה ליארם ולינשא עד נ' חרשיס משום הכהנה מ"ט אינה מחויבת להח Abel רק ל' יומ אע"ג שנוננות להח Abel יב"ח אין לה טעם ומ"ט אחר נ' חרשיס מותרות להנשא וא"צ להמתין נ' רגליים כמו איש דאהה בכל דהוא ניחא לה ומיד שוכחת אהבת ראשון אחר ל' יומ ואם ארע שנשאת חזק ל' יומ מאibilitה על קרוביים לא חבעל עד אחר ל' (פס' סק'ג):

(ט) כבר כתבעו בכלל קג"ד במת אביך של חתן או אמת של כלה ואם יתני עד לאחר אבלות יפסידו מה שהכינו וכיוון שאין להם מי שכין אהרים התירו לבועל באניות אבל בשאר קרוביים לא התירו כלום ומ"ט מי שלא קיים פריה ורביה ושידך אשה אחר שהבן צרכי חופה מת א' מקובי הכליה שהיא חייכת להח Abel עליו אע"ג דאהה אינה מצווה בפור' וא"כ ליבא נבה דילה שום היה לחקל אליה לישא בעל חזק ל' כדרע'ל סימן א' ט"מ בזון שיש לנבי בעל בדברים שהיה לה הפסד וגם לא קיים פור' מושך לבנסה תיכף לאחר ז' והינו בזום ז' לאחר שעבדו דמנחtiny ולא טבעיא דሞר להעמיד החופה שזה אינו כ"כ שמחה אלא מותר גם לבוא אליה לאחר החופה אע"ג שזה עיקר השמחה אבל בחזק ז' אסור אפיי לבנום (פס) (כמ"ט כלמ"ט נסיד נמי לנו: נמן מ"י ל' גנס מ"ט סכ' קט' זטס סלט'ס דלע' ספ"ל נכונות ה' גלון נז' נס' חזק ז' הינו מנוקל נחל"ט סמיעין ניל"ט יילק' מגולמות נז' דעטו קט' דמג'ג לסל"ג טס מותר גס לנעול נ"ט

ע"ט נל"ט ומש מס' ספק' סדרי טהרה דה"כ עכ"פ ימ"ד סמ"ד ג"ל דאמ' טכ' כל מה"ט
ישיכ' לנו הפקד ל"ד הפקד סמ"ד חלה מהל' הפקד ומש"כ צמ"ה וככין נלכדי מופת
ס"יינו צמ"ה טהרה כן כי' ה"ג צמ"ה זה לנו כי' ספקד צויכן למכלו מהל' טהרה
ספקד כי' לנו ולכון כ"ג דמי' להקל נכווק מיד חלה מהל' זה):

כלל כס"ז. דין מתי האבל יכול לצאת מביתו ושלא להתקשות על
הטבת (ט"ג ט"ד):

(א) אבל שביעי דראשון אינו יצא מפתח ביתו אף"י לשימוש ברכות חופה ומילה דעתן: דהיינו בכל הנסיבות הינו במע שבגופו כגון ציצית ותפילין או למול בנו אבל לילך להופת וטילה דאיתו אלא גטילת חסד אין לו לצתת ובג' ימים ראשונים איןו יצא אפילו לבית אבל אחר או לבה"ק בשמת אחרים מטה מכאן ואילך אם נת לאחר מות בשבונתו יוצא אחר הטלה לבה"ק ויישב עם האבלים ועכישיו אינם נוהנים בין כי אין אבל היילך לבה"ק ולא לבית האבל כל כי כיוון דין מתנהמן כמו ביוםיהם אבל אם מות או אפילו אצל אחרים אלא שאין שם כדי מטה וקוברייה יוצא אף"י ביום א' ואף"י בשכונה אחרת מיהו דמייקל לצתת בלילה טפנ' הצורך לא הפסיק דהטעם רק שלא יהשבו שהוא מתחבר עם חכורת בני אדם אינו עוקק באבלו ובלילה אין רואין אותו והוא אסור לצתת חוץ לבתו הינו דוקא לטיל או למשא וטנן וכドונמה אבל אם ישלה הטושל אחריו או שציריך לילך בדרך או לשאר דברים הארכיבים לו הרבה כגון דבר האבד מותר לו לצתת ויהה עפר במנעליו אם אפשר ועיין כלל קס"ה לעניין נעילת הסנDEL (סלאן):

(ב) שבוע שני יצא ואינו יושב במקומו בין בבהב"ג ובין בביתו (כ"ן מטעם ל' פגנמלט וככל הפטוקיס הוגש לדילוטלמי ל' ח' ג' פגוע נ' ננכט נחכ"ג וליינו יוסט צמכוונו די"ל דהה קה"ג על נחכ"ג ח' ג' פגוע נ' ננכט נחכ"ג כל' נחכ"ג צמכוונו דה"כ פגעות דקליה צכל מוקס לה יסב נמכוונו וליינו מדעל ח' ג' ממגע צדוכו) שבוע שלישי יושב במקומו ואינו מדבר או שאינו יושב במקומו ואז יכול לדבר שהרי יש לו חיכר אבילות. שבוע רביעי ה"ה כבל אדם וاع"פ שלא שלמו נ' שבועות כנוון שמת גאנצע שבוע מיד בישכלה אותו שבוע ושני שאחריז חשוב שבוע הבא רביעי עבשין נהנין שאין יושבין במקומות כל ל' יום ועל א"א כל יב"ה הנב שאין למנהג זה עיקר מ"ט אין לשנות מן התנהג כי כל מקום לפני מנהנו (טס) ולענין שבת, יחבאר לקטן כלל קס"ט ומ"ט נ"ל אע"ס שבתบทי דלא יושב במקומו היינו אPsiלו בבייחו ט"ט לענין יב"ה וראי אין להחדר כי מעולם לא ראייה לנחות כן אPsiלו בביתו בשבוע ב' (גס צלט"י סקנינט הולפסי מצליח צפירות ליינו יוסט נמכוונו נחכ"ג נחמת הין לסתמייל צהה כל' חפיינו צפונע פני לך נחכ"ג ומ"ט כל טנטיס זינ"ח, על חוי"ח):

(ג) בדין כניסה האבל לברכין יש מנהוגים שונים בא"ז נהנים שככל יום קיימת התרוה יוצא לברכין ומנהנו שאינו יוצא בחול לבית הבנחת אבל בישבת יוצאה וכן בער"ה לסליחות וכן בת"ב וכל מקום לפ"י מנהנו. ולענין יצאת לקדש לבנה אם הוא חושש שלא יוכל לקדש אה"ב כנון בסוף החץ חדש או שהם ימים מעיננים ניל דמותר לצאת ואע"ג דלפ"י מנהנו דאין נכנס לברכין ומשמע אף' מתפלל יחידי ומכתל קרייש וקדושה ייל רחותם הוא בית משא"ב קידוש לבנה שהוא בלילה כבר נתבאר לעיל דמותר בלילה לצורך ואם א"א לו לכנות עשרה להחכלה בכיתו צ"ע אם מותר לילך לשטוע קרייש וקדושה (ועיין בקו' מלגת מס' ס"י ט):

(ד) ואם אבל סנדק או מוהל לאחר נ"י מתפלל בביתו וכשhabiין התינוק ליטול הולך לבהבע אבל חזק נ' לא יצא אא"כ אין מוהל אחר בעיר דאו אפילו ביום א' מותר. ויש מקילין אפי' חזק נ"י אפילו יש מוהל אחר בעיר (כת"ך סק"ז סקסט כיון דכני' כת' טהרה כת' גפ' מנגנו פמושל לילך גדו"ס לנכסיכן ולח'כ' כת' גמול ולח'כ' גפ' מנגנו מהין כווניכין לנכסיכן מוכ"ל גלו"ח לסקל' גמילת וcoc"ל כיון דכני' כת' דכ"ט מילסה קלי דמילה עדריפה ליט ולכון חפילו למנהגינו מותל גמילת וגפלט גפ' מה שכתנתי דכט דחיינו גטיעל מותל ולח'כ' כת' דיס לסקל' גמילה) ואבי הבן פישיטה דטוהר לעולם

חכמת הלכות אגילות כלל קס"ח שער שהטזה אדם 433

לעלם אף"י ביום א' והמוהל מותר לתקן הצפונים מה שצורך לצורך המילה אם אין שם מוהל אחר אבל יש שם אחר אסור לתקן הצפונים שהרי זה אסור מרינא כלל לו. וכן כל דבר מצוה שא"א לעשות ללא האבל מותר לו ליצאת ולקיים את המצוה (פס)

(ה) אין מתקשין על מה יותר טדי שנאמר אל תבכו למטה ולא תנורו לו ואמרו חז"ל וכי אפשר לומר בכך כרךמן סיטן ט' אלא אל הבטו למטה יותר טדי ואל תנורו לו יותר מכשיעו הא כיצד שלשה ימים לבכי דעיקר תקפו של אבלות הוא נ"י דכל ג"ז הנפש טס על גופא סברא שהוא חורה גביה לאחר ג"ז הברס נבקעת על פניו ואומרת טול מה שנולח ואולא זו להසפר דכל ז' ימים טיסא טקברא לביתה ומחייבת לקברא (ילוסלמי וכוקם) ושלשים לנידוח ולהספורת מבאן ואילך אמר הקב"ה اي אתם רשאים לרhom עליון יותר טני ואמרו חז"ל כל המתקשה על מתו יותר מדאי על מה אחר הוא בוכה שכן ראו הרבה מעשים כדאי' בוגרא ובמדרשים (טל"ד):

(ו) בה"א בשאר העם אבל ת"ח הכל לפי חכמו מ"ט אין בוין עליו יותר שלשים ים דלא עדיף יותר ממשה רב"ה דכתיב ב"י ויבכו את משה שלשים ים ואין מספידין עליו יותר משנים עשר חדש וחכם שלא שמעו בו שמת עד אחר שנים עשר חדש אין מספידין אותו כלל (פס):

(ז) בימי הגמ' שהיו קוברים בכוכין היה מנהגם שהיו יוצאים לבה"ק ופוקדים על המתים שלשה ימים ואין בו טשום דברי אמוראי אלא שרואין שעלא עדין כי הוא וכן היה מעשה שפרקדו על אחד ומצאוו חי וחילכה שנים והוליד חמשה בנים ואות"ב מה (פס):

(ח) אמרו חז"ל א' מבני המשפחה שמת ידאנו כל המשפחה مثل למטה הדבר דומה לכיפה של אבני כין שנודיעו א' מהם נודיעו כולם ככלומר שטחת הדין מתחווה כנדס עד שיתרפה טעת מעט כי כל שבעה החרב שלופה ועוד שלשים היא רופפת ואני חורצת לחרעה עד אחר שנים עשר חדש לפיכך שלשה ימים הראשוניים ועוד שבעה כאלו זקופה כנדס בקרן. וית משבעה ועוד שלשים כאלו עוברת לפניו בשוק ואוח"ב כל אותה חשנה עדין מתחה בנד אותה משפחה ואם נולד בן זכר באותה משפחה נתרפא כל המשפחה ודוקא זכר דוכר בא לעולם שלום בא לעולם (דו"פ) וכן א' מהחכורה שמת מה"ז מתחה בנד כל החכורה יידאנו כלם:

(ט) כל מי שאינו מתחабל כמו שציוו חכמים הרי זה אכורי אלא יפהר וידאג ויפשש במעשהיו ויחזר בתשובה אולי ינצל מהרבו של מלאן המתות (פס):

**בכל קס"ה. דין מקצת ים ז' ול'. ודין מי שלא נהג אבלות. דין
עדות לנוהג אבלות על פיו (פס' ט"ז ט"ז):**

(א) ביום השביעי כין שעמדו המנהמים מאצל האבל מותר בכל הדברים שהוא אסור בהם תוך שבעה וдолא הוא שהקילו הכתמים ואמרו מקצת היום יכול לש' מקצת ים שבעי ל"ש מקצת ים שלשים וביום שלשים שאין מנוחין מיד בשתניין החמה ביום שלשים בטלת מטהנו גזירות שלשים. ובמדינות אלו שאין המנוחין רניליםanca ביום שבעי אריך להמתין עד שעה שרגילין המנוחין לבא בשאר הימים דהינו לאחר יצאה מבה"ג שרגילין לבא מנהמים ולא כאלו שרגילין להמתין שעה על היום שאין הרבר תלוי אלא במנוחתים (טל"ה):

(ב) רוקא מילחא דתליה ביטים כגון שבעה ושלשים לא חשבין הלילה שלפניו לכלום עד שייאר היום ותניין החמה אבל מילחא דתליה בשעות סלקא. אפילו בלילה לפיכך אם שמע שטעה רהורקה בלילה כין דסניא בשעה אחת סלקא אף

(ג) ודבר שתלו זזה ודאי אינו. כיצד מי שמת אביו או אמו בר"ת נפטר לא אמרין החדש בכולו וזה ודאי אינו. אמרין מקצת היום בכולו דאל"ב נימא גם מקצת החדש בכולו וזה ודאי אינו. אמרין מקצת היום בכולו דאל"ב נימא גם מקצת החדש בכ"ט

434 חכמת הלכות אבילות כלל קס"ח קפ"ט שער השמחה אדם

בכ"ש באדר שאחריו מוקצת היום יכולו אלא ציריך לנוהג בדרכיהם האסורים כי"ב חדש עד שיכנס ר'ח ניסן ועכשו גהנו להוסיף עוד גם אותו היום שמת בו האם והאב לנוהג בו דין י"ב חדש ואפי' חל' אותו יום בשבת ואם השנה מעוברת דמותר ליכנס למשחה אחר י"ב אין נהוג בו דין י"ב' ביא"צ אע"ג שאומר קדיש וטהרנה בו ט"ט מאחר שהפסיק כבר ט אבלו שיב אינוazar לאבילות ואפטנס זה דוקא לשאר אבילות אבל לא יכול בסעודה של שתה ומשתה אסור בכלל שנה ושנה ביום הי"צ בדלקמן (פס):

(ד) אבל שלא נהג אבילות תוך ז' בין בשונגע בין בטoid משלים אותו כל ז' חוץ טהרייה שאף לא קרע בישעת היטום אינו קורע אלא אם הוא תוך ז' דחוישוב שעח היטום ועל או"א קורע לעולם כدلעיל כלל קנ"ב וע"ש דין אונס והולה. (סלו):

(ה) כד"א בשלא נהג אבילות כלל ז' אבל אם יכול במקצת ימים ולא נהג אבילות כגון שאמרו לו שמת לו מת בז' א' והיה בעיר אחרת ולא נהג אבילות ובז' ב' בא לעירנו ונוהג אבילות א"צ להשלים וטונה ז' מז' א' (פס) וכן אם אבל מת ונוהג אבילות ואח"כ אבל לא מת והפסיק וחיו ואיל שאצט היה שתה בפעם א' כמו שאמרו הראשונים ע"פ שבittel מוקצת ימים ט"מ עלין לו (קיעין ט"ג נס"ך פ"ק מ'):

(ו) קטן שמת אביו ואביו הנידיל תוך ז' בז' שבישעת מיתה היה פטור בטל מטנו כלל דין אבילות וטשטע דנט אבילות של י"ב פטור ואפי' שישי לחלק הבשלמא ז' ול' שהם מצות שקבעו חול' באבל ובז' שהיה פטור בישעת הובתו אין לו חשלומין משא"ב אבילות י"ב שאינו אלא משום כבוד או"א י"ל דעת' בזה הייב (סלו):

(ז) מתאבלין ע"פ עד א' ועוד מפי עד ובנברוי מטבח לפי חוטי י"א רמת אבלין על פיו שהרי משיאין אישת על פיו עדותו וו"א דאיינו נאמן לעניין אבילות (עין פ"ז דמסימע דעמו לפקל) ועכ"פ נ"ל לב"ע דוקא בז' שבישעת האשה דהינו שלא שאלו לנכרי וכענין שטבואר באה"ע סיטן ז' אבל אם שאלו עליו שלא היה מסללה או בשאר עניינים התב וארים שם שאין משיאין האשה על פיו לב"ע אינו נאמן באבילות (סלו):

(ח) אם חכם ב' לא' שמת קרובו ואינו טבואר אם הוא תוך ז' או אחר ז' אמרוי מסתכא הוא אחר ז' בז' שהוא חכם או אינה יכולה שניע הכתב בידו תוך ז' לא היה כתוב בסתם אבל באינש דעלמא טוקטינן לאדם בהזקת חי והייב להתאבל והוא מהלוקת ישנה בין הפסיקים. וט"ט אם הורה המורה שא"צ להתאבל ולאחר ז' נודע לו שידעה ראשונה היה תוך ז' א"צ להתאבל בז' שכבר עבר ז' (וע"ט נט"ז ונס"ך ספ"ק ויל' ולפענ"ל ה"ל למחלגן כ"כ גנקס"כ ועין נס"ט טעל לג' ומוקס כי מיל טהילכתי נזה):

כלל קס"ט. דין מי שפגע רجل בתוך ז' או בתוך ז' ודין אבילות ב"ט ושבת והוה"ט ופורים (קי' סל"ע מ' מ"ה):

(א) כבר כתבעו בכלל קס"ב ס"י א' ד"א ב' קרובים האבילות يوم א' הוא מה"ת וניחוץ ותספורת הוא כלל ז' מה"ה ואביו לפ' דבריהם אם בא רג'ל תוך ז'ימי אבילות או שאידרעו לו אבילות ברג'ל אינו נהג אבילות דכתיב ושמחת בחג'ך והוי עשה דברים ואבילות אינה אלא עשה דיחיד וטב"ש דאן קי"ל. ואביו ביום א' הוא רק פרדרבן וראש חיננה וזה ב' חישוב רג'לים לעניין זה ולפיכך הקובר מתו קודם לרג'ל בז' שחיל עליו אבילות ונוהג בו אבילות אביו רק שחילץ מנעלין זמן טועט קודם הרג'ל הרג'ל טבסק האבילות וטבשל פמנון גזירה ז' ונחשב לו כאלו כבר נהג אבילות ז' ויום א' של רג'ל הוא ח' שלו ומשלים עד ז' ורואה שנוהג אבילות באורה שעה אבilo לא נהג אלא דברים שכזנעה כגון שטמע שטעה קרובה

חכמת הילכות אבילות כלל קש"ט שער השטחה אדם 435

קדומה ביום שבת שהל להיות בערב הרגל, אך שאינו נהוג אלא דברים שכינעה הרגל מפסיק אבל אם שנג או הויד ולא נהוג אבילות או שהיה קרוב להשיכחה ולא היה יכול לנוהג אין הרגל מבטל האבילות וכל שכן אם לא ידע במתית המת קודם הרגל שאין הרגל מבטלו אלא נהוג ברגל דברים שכינעה ומונת שבעה אחר הרגל ובאותם השבעה מלאכה נעשית ע"י אחרים ועבديו ושבחוותיו עושים בכינעה בתוך כיתו דכיוון כבר נתקטל בשבעת ימי הרגל מ מלאכה אע"ט שלא נתקטל מהמת האבל אלא מהמת הרגל סוף סוף נהוג בדיון אבילות בעניין מלאכה הילכך אין להחריר בו כמו בשאר אבילות ומלאכיהם נעשית ע"י אחרים וכל ימי הרגל רבים מהעסקים בו לנחמו הילכך אין מטעקין בו לנחמו אחר הרגל ורגל עולה למניין ל' (ונס"ך פק"ד יט ט"מ ז' פעניים ט"ז וט"ל ל') ולבן דין ל' דהינו גיהוץ וחספורה נהוגנים ברגל ולא מהורת רגל בלבד אסור בהם אלא אף מהורת אבל ולבן אע"ט רמותרת הרגל היה מותר לבוש כלים מנוהצים חדשים ולבנים ושאר דברים המותרים בחזה"ט כגון הבא טפרא"ה וכו' דמותרין לספר ולכבר ומדין אבילות אסור בכלל כמו בחול (ט"ל"ע):

(ב) הקובר מהו ברגל בין בי"ט או בחול המועד לא יהליף בנדיין רזה חי פרהסיא (מ"ה כי מקו"ח) משא"כ כשהל אבילות קודם הרגל לצורך לשונות ונוהג דין אניות כי שלא נCKER כدلעיל כלל קנ"ג ולאחר מכן נCKER נוהג דברים שכינעה (ו"מ מי טיגיגל ליהו על ליהו צעפ' ומש לא ימזול כל ימי ליל טמ"ט מיל צפסוי מ"ל כי כי כיוון לי"ט דגס דצליים צננעה חינו נהוג ולחנין דלה קי"נ טכי מ"ט כdehy טוח הילמע"ט לקמוץ עליו צטעת סדק ומוחל לפניהם חפליין חפיין צחומו יוס נחנס"ע וס"ס למועד לפניהם ציוס לסתון טלהמל גג) (מ"ה כי מקו"ח) ומוחר ליחד עם אישתו ואסור בח"ת והרגל עולה למניין שלשים שיטשליטין עליו שלשים אף קברו בהן הסוכות לא אטרין דש"ע שהוא רגל בפ"ע מבטל. ואין ש"ע עולה רק ליום א' כשקברו ברגל דודוקא כשקברו קודם הג הסוכות הוא דעתה ש"ע נ"ב זה כדליקטן סי' י"ב משא"כ כאן (ט"ך פק"ז) וט"מ כיוון ד"א דש"ע עולה למניין ז' לעניין שלשים (כמ"כ מס ט"ד) ולבן נ"ל דיש להקל במקום מצטער וכיוצא בו לעניין רהיצה ובנשיהם ד"א דין הספורות נהוג בנשים כדרעליל כלל קס"ה ומטעקין ברגל לנחמו ובכל טלאכה המורתה לו לעשות במועד בדבר האבד מוחר לעצמו ואם אין דבר האבל לעשות ע"י אחרים בבחיהם ועבديו ושבחוותיהם עושים בכינעה תוק כיתו ולאחר הרגל מתחילה למנות שבעה ולכשייכלו ז' למתית המת אע"ט שעדרין לא כלו ז' ימי האבילות מלאכתו נעשית ע"י אחרים בבחיהם ועבديו עושים לו בכינעה בחוץ ביתו ואין רבים מטעקין לנחמו אחר הרגל מניין הימים שנחמו הוא ברגל אבל טראן לו פנים כגון אם קברו בשלשה ימים לאחרוני של רגל מלאכתו נעשית ע"י אחרים בשלשה ימים אחרים של אבל וכתקומות שעושין שני ימים מזונה השבעה ט"ט עני האחרון הויאל ומכיריהם עולה מהמן נ"ה בשני ר"ט של ר"ה אף מת לו מת בי"ט ראשון של ר"ה מונה הוא ט"ט הוב' דהו נ"ב מדבריהם (ט"ך פק"ה וט"ט כי' תקמ"ט פק"ג) ומונת מאחריו ששה ימים בלבד ושותף של אבל שמת לו מת בחזה"ט ראשון מוחר לעטוק בחתנות מיד אחר י"ט (היל נקי' תקמ"ק) ונ"ל לדידן דנורוגין לאסור רק ג"י ה"ה אם מת בע"ש אחרון טוהר:

(ג) אם קבר את מתו שבעה ימים קודם הרגל ונוהג בהם גזירות שבעה הרגל מבטל ממנה גזירות שלשים אפילו חל יום שביעי בערב הרגל דמקצת היום כבכלו ועלה לכאנ ולכאנ ומוחר לכанс ולחוזין ולספר בערב הרגל סטוד להשיכחה (גט"ל ט"ק י' ע"ק וט"ל לו יוס ר') ואע"ג דחספורה נהוג ל' הדא הבא במל' מטנו גזירת ל' ובערב פסה מוחר בכל אחר חצות דהינו מזמן שחיטת הפסה ואילך דאו הוא י"ט דאסור כטלאכה ולכון מוחר ברכחיצה אחר חצות תיכף ולנלה אפילו קודם חצות כיון דאחר אסור לנלה לו אחר חצות כדאיתא בהל' פסה (היל זלה כת"ד גט"ק י"ט טהנאה גל"ע) וטור' רמ"א מוחר בכל משפט רה"ה בשלה ע"פ בתוק ז' שאף חליצת מנעלים וישיבת קركע מוחר אחר חצות דהו כי"ט לכל דבר וכמו שכ' בהדייא בדור' בשם התשב"ץ וס"ס שם שראו לסמוך עליו (ולפ"ז ל"ע הס מות

436 חכמת הלוח אבילות כלל קס"ט שער השטחת אדם

ומטלו מט צע"פ חמוץ חיון טליינו מולץ מענעליו וחיינו נוטג טס דנכ' חכלות לס הילג' מנטל מענו גזילת ז' חייג' דיל' דחינו דומס למת בקוה"ע להמס חיינו לסקול רק נדנليس טגענעה חכל מותל לגלה ע"י נכל' יונט' עכט' יוטס חכל סקול חיפי ע"י נכל' פ' ג'ס דצמוש"ע נ"כ חיינו מגלה סול מממת י"ע ולט מסוס האל ומ"כ חי' חיילות נעל' גוונין גילוח צע"פ וייטל הילג' מנטל מענו גזילת ז' ה'ק' בט' ז' נקי טל'ע ק"ק ז' כי דמעה טנוסף חיילות צפ' ולח'ת נ' מ' חי' לא חי' לא טז' דר'וועס לטינע טיעונס קידונס צפ'ת עלא הילג' דלעט'כ הילג' מנטל גזילת ז' ניחנות טנוסף לדנ'יס טגענעה כמעוגל נקי טל'ע טע' מ' ובק' פ'כ' ס'כ' נ' מ' מנטל גזילת ז'):

(ד) אם חל א' מיט' האבילות חז' מהшибיע בערב הרג'ן דאו רג'ל מבטל ז' ואינו מבטל גזירה ל' מותר לבבם חיון דא"א לבבם כלילה מותר לבבם ולא ילכשנו עד הלילה וציב ליזהר מלכבם עד אחר החותם כדי שהיא ניטר שטבני הרג'ן הוא טבבם אבל לרוחץ אסור עד הלילה חיון דאפשר משחישכה באזון ויש מהירין לרוחץ אחר ישתפלל חפלת הטנה סמוך להשיכה וכן גוזנין אפי' לדין ראסר' כינוס ורחיצה כל ל' והרג'ן לא יכול טמן גזירה ל' ט'ע' חיון דאינו אסור מדינה שימוש כבוד י"ט התירוץ אבל חספורת דאסור מדינה כל ל' אסור אפילו סמוך להשיכה ז' א' דאפשר לבבם בניהר והיל' וכן לרוחץ בחטין אסור (עיין הל' קיון טקנ"פ) וט'ע' אחר הרג'ן אסור ברחיצה וככום עד ל' שהרי הרג'ן לא בTEL טמן גזירה ל' ושאר דין אבילות כגון ישיבת קיקע וחליצת טנעל גוזג עד שחחשך (מי' טס):

(ה) אם חל שטני בשבח שבערב הרג'ן מותר לבבם ולרוחץ ולספר בע"ש שהרי הרג'ן יכול גזירה ל' ואס לא נילח בערב י"ט או בערב שבת מותר לגלה אחר הרג'ן שבבר נתכטל ממנו גזירת שלשים אבל בחול הטיעוד לא גלה חיון שהיה אפשר לו לגלה קיד' הרג'ן ואס חל שביעי שלו בשבח שבת ערב הרג'ן אסור לגלה בע"ש שהרי עדין הוא תוק ז' זה'ת דאסור לבבם ועיין ש"ך ס'ק ט'ז בשם תה'ד מיט' חיון שלא הביאו רט'א יש'ט דלט'ל (ה'כ) (ועיין מי' קי' תקנ"פ ס'ק ט'ז) ומותר לגלה אחר הרג'ן וכן בחוז'ט חיון שלא היה יכול לגלה קודם הרג'ן (קע'ג':)

(ו) אם פגע יום ל' של אבילות בשבת ווועט כ"ט בע"ש מותר לו לרוחץ בע"ש אפשר לדין דגוזנין רחיצה כל ל' הוואיל ואינו מדינה כדלעיל כלל קס"ה משום כבוד שבת לא קבלו המנהג זה'ה כל ביזא בה'ה כגון לחזור על מקומו בליל שבת וללבוש בגין שבת אבל דבר שאסור מדינה כל ל' כגון חספורת אסור (קע'ג':)

(ז) הא דרג'ן מנטל כל גזירת שלשים בשאר מתים אבל על אביו ואמו שאסור למספר עד שיגערו בו חביריו כדלעיל אפי' פגע בו הרג'ן לאחר ל' יום אינו מבטל לעניין זה (טל'ע):

(ח) נהג שעת אחת לפני הפסח אותה שעה חשבה כ' ות' ימי הפסח תרי ט'ז וטשלים עליהם ט'ז אחרים:

(ט) נהג שעת א' לפני עצרת חשבה כשבועה ועצרת חיון שם לא הקריב קרבנות עצרת בעצרת יש לו תשומין כל שבעה חשבה כשבועה ור' י"ד וטשלים עליהם י"ז אחרים יומם שני של עצרת עולה למניין הי'ז חיון די'ט שני אינו אלא מדבריהם (טס):

(י) שעה א' לפני ר'ה בטלת טמן גזירת שבעה מפני ר'ה ונזרת ל' מנטל טמן י"ב ומגלה בערב י"ב וה'ה לקובר מהו בשלשה בתשרי שטגלה בערב י"כ;

(יא) שעה א' לפני י"ב בטלת טמן גזירת שבעה מפני י"ב ונזרת ל' מבטל טמן ההג' ומגלה בערב החג:

(יב) שעה א' לפני החג וההג' הרי י"ד וטשלים עליהם ח' אחרים:

(יג) הקובר את מתו שעה א' לפני הרג'ן אותה השעה והרג'ן חשובים כדי ומה' אחר הרג'ן יש לו דין שכוע שלשי לעניין שיזוש במקומו ואינו מדבר בدلעיל וע"ש מנהגינו (טס):

חכמת הלכות אבילות כלל קס"ט שער השטחה אדם 437

(יד) מת לו מת בעו"ט ונתיירא שמא לא יספיק לקבשו מבוגר يوم ומסרו לנכרים שיוליכו לקבשו כיוון שהוציאו מהעיר ונחכבה טעני הקרובים חלה עליו אבילות ואם הוא קצר קודם הרגל גנהו בה אבילות בטללה לה גורת שבעה ע"פ שנcker ב"ט וכן דזה דוקא כשהוא בדעתו לילך לטרף אל הקבורה דהוי נתיניאש מלקברו אבל כשדעתו לילך לכח רלקברתו לא הו רק כנמסר לכחפים דטוהר בתפללה ובשר ויין אבל אבילות אינו הלו עליו אבל אם קבשו אותו מבצעי וכן בע"ש אלא שהוא לא ידע מזה ועכ"פ נהג קצר אבילות מבצעי עולה לו ואם היה ע"ט טבלתי טמן נירית ז' (ועיין נימנכת מס' כ"י ט'):

(טו) חתן שנשא אשה ערב הרגל ובתווך הרגל מת לו מת אין הרגל עולה לו למניין שלשים אלא לאחר שהשליט ימי משתה שלו מתחיל למנות ז' ול' וכדלאויל כלל קנ"ד (ט"ז טס):

(טו) אע"ג דרגל מבטל ז' מ"ט מה שנוהג להרליך ש במקומות שמת לבנוד נשמו ידליקו גם ביז"ט וט"ט כיוון דאי"א למשיח שע"ז יבואו לידי הספק יותר טוב להדליקו בבה"כ (ח"כ צ"ח ק"י קל"ג):

(ז) דין אונן בשבת וזו"ט נתבאר לעיל כלל קנ"ג ודין אונן בפורים נתבאר בחיה אדם כלל קנ"א ס"י ליה ובקי"י מצבת מיטה לקמן ט"א ודין סעודת הבראה בשבת נתבאר לעיל כלל קפ"ג ט"ט ובזום טוב ובחו"ט יתבאר לקמן ט"ז ופורים צ"ע ז' ניל רטברין (ועיין ק"י כ"ד) ולענין תפילה ביום א' בחוה"ט כחוב המת"א כיוון שאינו מעולל בעפר נינה תפילה וכט' ת"ה ב' בזון דיש שאינם מנחים לעולם תפילה בחוה"ט ולכך שב ולא העשה עדיף:

(יה) במקומות שעושין שני י"ט מי שמת לו מת ביז"ט שני שהוא י"ט האחרון של פסה או של חג או ביז"ט שני ישן עצרת וקבעו בו נוהג בו אבילות ה油腻 ויז"ט שני מדבריהם ואבילות יום ראשון שהוא יומם מיטה וקבורה של חורה ירצה עשה של דבריהם מפני עשה של חורה אבל אם מת ביז"ט שני של ר'ה וקבעו בו ביום אותו נוהג בו אבילות שני הימים ביום ארוך הם בר"א בשבת מתים המפורשים בתודה שבזה מיטבא להם אבל אותם שהוסיפו עליהם כדאי' בכלל קס"א אין אבילותם אלא מדרבן לפיקד אינו נוהג עליהם אבילות בשום י"ט ואפי' באותם שאטרנו שנוהג אבילות ביז"ט שני אינו קורע אבל אינו נוהג ניל רטברין שלא להתאבל ביז"ט שני נליות על שום מות אף' הוא יומם מיטה וקבורה דטברין כרעת האוטרים שאין שום אבילות דאוריתא בן המנהג פשוט ואין לשנות (טנ"ט):

(יט) שבת אינו מפסיק אבילות ועליה למניין ז' שהרי קצר דין אבילות נוהgan בו רהינו דברים שכינעה שהם תשמש המטה ורחייה אבל כל דברים שבפרהטיא אינו נוהג ולכך צריך למסיר עטיפתו וצריך ללבוש מנעליו ולזקוף הדטה ודוקא כשהוא מעושף עטיפה ישמעאלים כמו שנתבאר לעיל כלל קס"ה אבל קצר עטיפה שנוהgan בקצת מכותות כל ל' א"צ להסיד בשבת אבל מה שנוהgan לשום כל ז' הכווע לפניו העינים דזהו נקרא עטיפה לדין הוא פרהטיא בשבת ולכך בשמנייע לברכו הייב להנבייה (ט"ז פק"ג) ושלא ללבוש בגד קורע אלא מחליפו ואם אין לו להחליף מתחזר קרע לאחוריו והאידנא לא נהגו לדركך בזה ואפשר דמנעלים מוכחים עליהם והיכא דמנעלים ברגליים א"צ להזות קרע (טס ק"ק ז') וזה ת"ת הוא דבר שכינעה אבל להזוז הפרשה כיוון שהייב אדם להשלים פרשיותו הוא בקורא את שטע ומותר והיה לחזור שנים מקרא וא' תרגום טוהר (ט"ז פק"ג) ואם קראו את האבל לעלות לתורה צריך לערות שם היה מטענו ר' דבר שבפרהטיא ונביבנו חם היז קורין אותו בכל פעע שלishi וארע בו אבילות ולא קראו החון ועלה הוא מעצמו ואמר כיון שהרגל לקרות שלishi בכל שבת הרואה שאין עולה אומר שבשביל אבילות הוא מטענו והו דברים של פרהטיא וכן אם הכהן אבל ואין כהן אחר בבית הנחת מותר לקרותו אבל בעניין אחר אסור (ק"י ט'):

(כ) גרטתו היה או שהרגנוו לפסחים ובשבת נתיניאשו לבקש וא"כ ה"ל נCKER כדלאויל כלל קס"ב וכן אם שטע שטועה קרובה בשבת כיוון לדברים שכינעה נוהג בשבת

438 חכמת הלכות אבילות כלל ק"ט ק"ע שער השיטה אדם

בשבת עולה לו ליום א' אפי' בתחילת המניין וכדלקמן כלל קע"א וניל דגמ' כוה לא פשוט בಗדי שבת כדלעיל ברגל: (כא) חל יום ז' בשבת מדינא מותר לקרות בתורה גם בשחרית דאטרין מקצת היום כנלו אלא כיון שבחול מטהין עד אחר התפללה ולכון גם בשבת ימץ' ואו כבר בטל נירית ז' ומותר בכלל דבר ולמוסאי שבת א' לישב על הקרקע (ט"ז וט"ז ב" מ"ג):

(כב) אין טנדין את המת ברוחב בחוה"ט שלא להרניל את ההספד שאסור להרניל את ההספד בחוה"ט אלא לכבוד ת"ח לפיכך אין מוליכין המת לבה"ק בחוה"ט עד שהיה כל הקבר מחוקן וטוטן (ס"י מ"ט סעיף ט') ובומה"ז אין לנו דין חכם כלל דבר (עמ"ק מקי"ז ועיין צמיגוויי פ"ל ס"ל ר"מ):

(כג) אין קורען בחוה"ט אלא מי שהוא חייב לקרווע כדאיתא בכלל קנ"ב אבל טישאיינו חייב ורוצח לקרווע מפני המכוד אסור ואם שמע בחוה"ט שטעה קרובה חייב לקרווע (ווע"ט כלל קכ"ב ס"י כ') ואם מת אביו ונפטר ב"ט אין לקרווע בחוה"ט שאינה לא שעת קבורה ולא שעת אבילות אלא יש לקרווע אחר המועד (היל נסס מיכלי"ס לוגלין צפ"י מקי"ז) ושטעה רחוקה דהינו אחר ל' על או"א אינו קורע דלא בטש"ב לעיל שם דצ"ע:

(כד) אין חולצין כחף במווער ואין טברין בו אלא קרובין של מות וה"ה להנוכה ופורים וראש חודש וכשתברין אין טברין אלא על טטות זקורות אבל בית אפס" ב"ט שני אין קורען ולא חולצין ולא טברין בחוה"ט טברין הכל על החכם להזח הרוחב בדרך שטברין את הקרובים שרבל: קרבינו (טס):

(כה) נשים בחוה"ט מענות דהינו שכולם עונות כאחת אבל לא מטפחות דהינו להנכה כף על כף. בר"ח הנוכה ופורים עונות ומטפחות אבל לא מקוננות דהינו שאחת מדברת וכולס עונות אחריה. נפטר המת לא מענות ולא מטפחות והני ملي' לאינש דעלמא אבל לת"ח בין בחוה"ט בין בר"ח חנוכה ופורים מענות וטקוננות כדרך בחול והני ملي' בפניו אבל שלא בפניו לא. ביום שטעה אפס'לו רחוקה כבפניו דמי' :

(כו) אומרים על המת צדוק הרין וקדיש כדרך וכן ב"ט שני אבל ב"ט ראשון ביזן שאין מתעסקין במת אין אמרים אותו ויש חולין שלא לוטר צדוק הרין במועד וכן המתנה פשוט במדינות אלו שלא לוטר צדוק הרין בכל הימים שאין אמרים בהם תחנן וכן אין אמרין נ"ב בשקוברין אחר חצות בערב שבת אבל בערב ר"ח ובערב חנוכה וערב פורים (מל' ס"י ז"כ) אומרים אפילו אחר חצות דלא עדיפי מעיש' (ט"ז ק"ק ב') י"א שאם קוברין המת בלילה שא"א קריש ולא צדוק הרין (טס):

(כז) מה לו מה קודם פורים ופגע בו פורים איינו מפסיק האבילות ומת"ם אין אבילות נהג בו לא ביום י"ד ולא בט"ז אלא דברם שכיצינעה נהג והיב לשלה מננות וاع"פ שאין מהאבל בהם עולמים לו מטען השבעה כמו שבת (טס) ועיין בקו' מצכת משה ס"י א' מה שנ"ל ועיין בחיבורו ח"א הל' פורים:

כלל ק"ע: דין הקבורה ב"ט (ט"ט ס"י מקי"ז):

(א) מות המוטל עליו לקברו אם הוא ב"ט א' לא יתעסקו בו ישראל ואפי' יטריח ואפי' לא"א בעטין אבל מותר לקברו ע"י נכרי ואפי' אין חשש שישירה שכגולין לשוהתו עד מחר. ודוקא מלאכה דאוריתיה אסור ע"י ישראל דהינו עשיית הקבר ותפירת תכרכין ועשיות הארון אפי' רק לנסר הנפרים לפ' אורך המת דהוי מלאכה דאוריתיה ממשות מתחך. וניל' ה"ה דאסור להחוך בגדי פשתן בין מה שחוותיין בטהרת מון התחילה או שמהחבי לחת' קטנות כדי להפרם יותר כדרך שעושין לעשיות בגד כתו שכחתי בחבורי היי אדם הלכות שבת כלל ל"ז ס"י ב' דהיב משום מהתחך (כמו ס"ל קלינז'ס לסת"ט) וכן להזuir העפר על הקבר לאחר שתנתנו המת בקבר דגמ' טילוי גותא הו' בונה וכן להעמיד על הקבר כטין גל כי"ז הו' מלאכה דאוריתא ואסור ב"ט וה"ה לתקן מה שקורין געפליך נ"ל דהוי מלאכה

חכמת תלות אבילות כלל ק"ע: שער השמהה אדם 439

מלאכה דאוריתא אבל מה שאינו אלא מדרבן מותר ולכון מותר להלבישו ולטהרו להוציאו ולשומו בAKER ולהעמיד הנסרים בAKER ולהם מים לרחצו ולטהרו כי מותר ע"י ישראל דטלטל המת אין אלא מדרבן ובוואצאה והעברת אמרין מוחך שהוורתה לצורך מותר גם שלא לצורך וטיב ליזהר לטהרו ע"ג קש או ע"נ נסר ולא ע"י סדרנים שלא יבא לידי סחיטה וכל שאסור לעשות ע"י ישראל אסור גם ע"י קראים וע"י מומר דעובד משומם לפני עור. ומ"ט מקום שאין מנהג ידוע אם אין בו שום חשש שישירח או שיצטרך להשהותו נכון שלא לקברו ע"י נברי (ה"מ ס"י מקכ"ז גמ"ל ס"ק ד') (וכ"כ לט"י נפ' מולין ע"ט גל"ט טלה כמן כלום מפיילט"י חמנט גל"ט גיטם ו' ע"ל הצעיל לט"י דנטם וכחן פילט"י דוקל ליטמי ופקק טס מחייב זה ודוקל טס מס' טיס פילט'ם זו מוטל לקוגלו ג"ע הל' ע"י נכליס לך סינעין גל"ט יטם וגיטם וlein מס' טס מ"י דוקל וכחן ספ"ג פילט"י כמג לנטומת לפניו זיט מס' טס טים יקליט לנו נטול טס מ"י דוקל ג"ט להטון חנוך ע"י נכליס ה"ט טליין טוס מס' טס טמ"ט פסוי לקונלו ע"י יטלאן ג"ט להטון חנוך ע"י נכליס ה"ט טליין טוס מס' טס טמ"ט יקליט מוטל לקונלו ג"ט הל' ס"כ חמ"מ פ"י מקכ"ז סק"ל ולח"כ ג"ל מוטל לקונלו ג"ט הל' ע"י נכליס גלי' מס' הטל להטול דנטם דע ר' ס"כ דמי זוטל קלי' עט י"ט נ' דימעטך זו יטלאן ולו"ע) ואע"ג דטלטל לצורך קבורה מותר אבל להגביהו מן המטה להניהם על הארץ ואין צורך קבורה רק שלא ישירה דינו כתוב בשחת לעיל כלל ק"א סימן ב' (עט"ז צטס ג'') ואסור להלינו עד י"ט ב' כדי שייחעסכו בו ישראל ואם צריך להוציאו לקברו בעיר אחרה רחוק ממלהך يوم א' ולמחר לא يولיכו נברים ונם לא יהיה אפשר לקברו למחר ע"י ישראל יקברו ביום א' ע"י נברי בביהו או ינידחו בארון ויחטרו בחומר ובופת ע"י נברי וב"ט ב' יוציאו חוליכו לקבורה (טס מ"ט ס"ק ה'):

(ב) מות ב"ט ב' אף" ב"ט ב' של ריה ואפ"י אין השש שישירח מותר להתחסן בו ישראל בכל דבר הנוהג לעשות למת אף" בטלאה דאוריתא ד"ט ב' לנבי מת נחול שוויא רבנן ואפ"י אך אפשר בעממין חזץ מן חכיפה שנובין על הקבר וזהו מדינה אבל המנתג במדינהנו הכל דאפשר לעשות ע"י נברי אף" ב"ט ב' נוהגין הכל כתוב ב"ט א' חזץ מלבסחו בעפר ואפ"י לעשות כמו הר ופשיטה לטהרנו מותר ע"י סדין כיוון שאין אלא חשש שהוא רק שיזהר שלא ישחטו בידים ואם אין באותה עיר קברות לישראל מולייכין אותו לעיר אחרת אף" חזץ לתחום ומשכירין לו ספינה ועגללה להוציאו ממקומות למקום וניל' דמותר נס להוציאו על בתיות ישראל ואם א"א ע"י נברי מותר הכל ב"ט ב' ע"י ישראל. בד"א כשורצים לקבورو בו ביום אבל אם אין רוצין לקבورو בו ביום משום בכורו להביא ארון והכריכי וכיווץ בו אין עושים לו שום דבר אסור מלאכה אף" ע"י נברי רק (ט"י) בטלטל דמותר אבל להלינו כדי שיקבר ע"י ישראל אסור דאין זה כבודו ולהוציאו לכרטלית יש להחמיר (טס גמ"ל ס"ק י"ה) ואם אין מושא מי שייחפור הקבר בחנים מותר להטעתו ולפסוק לו שבר אע"ג דזה אסור ליטול שבר דחי שבר י"ט ואם א"א להטעתו מותר ליתן לו שבר והגוטל יתן את הדין ע"ז (טס) ומבחן דאסור לבני ה"ק ליטול טעות עבר טקום קבורה אלא יטלו משכנות ואם צריכים להמתין הרבה שעות להשיג נברי לקבورو ובחוק כך יבא המת לבזון יתעסקו ישראל אPsi למנהגינו (ט"י):

(ג) ב"ט ראשון מותר ללחות המת דока עד תוך התהום וב"ט ב' אף" חזץ לתחום אם הוא לכבוד המת אבל בשבייל כבוד האבלים אסור (ט"י) ואפ"י יצאו חזץ לתחום ד"א כתו שנחbear בהיבורי ה"א הל' עירובין מ"ט מותרים להזוזו באותו יום כדי שלא להכשילן בפעת אחרת שימנעו מלילות וכן מותרים להזוז כלי הקבורה שודוליכו עתיהם חזץ להזום שהרי טלאתן להזוז שמא יצטרכו בו ביום ולכון מותר לטלטלן שלא יגנו (טס) ואם א"א להםليل ברגלים כ"א ע"י צער וטורח מותרים לרוכוב על סוסים ב"ט ב' אבל המלואים אף" ב"ט ב' אסורים לרוכוב (טס): הקברים מותרים לרוכוב ב"ט ב' אבל המלואים אף" ב"ט ב' אסורים לרוכוב (טס): (ד) אם נודע לבני עיר א' שיישראל מת רחוק ממש מהלך איזה ימים ולא ניתן לקבורה אפילו יוכלו להגיע לו עד לאחר המועד ובכור נתבארadam רוצים

440 חכמת הלכות אכילות כלל קע"א שער השטחה אדים

רצוים לקבדו בו ביום אין עושין. שום אסור אף'ה מותר ליצאת ב' ב' מיותר קבורתו כיוון שמטול בכינוי גדול ע"פ השדה ולכן אם אינו מוטל ע"פ השדה אלא באיזו מקום המשתامر יש להחמיר כיון דיש איסור אף' במטול בשדה (פס וצמ"ל פ"ק י"ז) אבל אם יש ספק אם יש שם מות אכזר לילך חוץ לתחום ואפר כודאי דוקא לילך ברגלים טוהר אבל לרכיב אסורה (מל'') ומותר להכיא מות ב' ב' מהוז לתחום לחוק העיר לקברו בקבורות י"שראל ע"ם שאפשר לקברו במקומו כיון שאין שם בית קברות אבל אם יש שם בית קברות י"שראל אלא שצוה לקברו בקבורות אבותיו אך יש חשש שישריך קוברין אותו במקומו דאע"ג דעתו לקיים דברי המת פ"ט אין זה כבודו להלל עליו י"ט בהגם ואך אין השש שישריך מלעין אותו וקוברין אותו בקבורות אבותיו (פס פ"ק י"ט) ולשלוח מות ע"ז נカリ בענלה מותר אף' ב' ב' א' א' לא יגע לשטט ב' ב' (ע"ט וט' פניהם צל"ע):

(ה) כשמת בלילה י"ט ב' משכיטין " בני אדם וקברין בשעה שהש"ע אומר פיזיטים ואם הוא אדם חשוב שרבים צריכים לוותו נהנין שטוציאין אותו לקבורות אחר החפלה ואוכליין ואה"ב קוברין אותו וט"ט אם הכל מוכן דהינו הקבר והתכריין ואפשר לקברו קודם אכילה בענין שלא ימנעו טשטחה י"ט עדיף טפי לקברו קודם אכילה דאיתא במדרש לא תאבלו על הדם שאסור לאטול סעודת קבוע קודם שנකבר המת (פס וצמ"ל):

(ו) אין קורעין על המת ב' ב' אף' קרבוץ (פס):

(ז) נפל גטו אין קברין אותו ע"י ב' ב' ואילו מות בוחר ל' וננתן צפראנד ושערו וט"ט במקומות שיש צער לחיים שטטריך בבית יכולין לקברו ב' ע"ז עטמיין את הוא בבחור ל' ואטילו ב' ב' א' ע"ז עטמיין במקומות צורך גדוול ולאחר ל' אם יכול להלינו במרחף או שהעת קרآن לקברו ב' ב' א' אבל אם יש לחוש שטטריך דין נдол (פס) וע"ז לעיל כלל קמ"ט ס' י"א:

בכל קע"א דין שטועה קרובות ורחקה ודין יאר צייט וקדיש (ט' פ"ג):

(א) כבר כתבענו בכלל כס"ד שפטכו חז"ל אכילות ז' על ספיק והפחתי חניכם לאכבל מה חן ז' אף' אבל ז' ולפי שיש חן שניינו אלא يوم א' בנונ עצרת ולכך חלקו חבטים לאכילות קרובות ר' ל' שנודע לו טוטן קרוב דהינו הוך ל' יום ואפר שצע ביום ל' נהג מיום שבתנית השטועה ז' קורע ומונה ל' يوم מיום השטועה לחסורהה עם שעיר דבריות כלל של דבר יומ שטועהו הקרובות בזום הקבורה ואסור להניח תפילין ואס שמע ביום ל' א' ע' לנונג אלא שעה אחת וליד שעה אלא קצת ימן לא שני שצע ביום ל' שטוע בלילה שאמ שטוע בלילה נהג מצת אכילות בלילה שעה א' עולה לו ואטילו שטוע על אביו ועל אמו והני מיל' לעניין נירית שכעה אבל קורע נהג על אביו ועל אמו כל דין י"ב חדש דהינו בתספורות עד שיגערו בו חביריו ובנידוח עד שיגיע הרnal ויגערו בו וכן בשאלת שלום וליבנס לבית הטהרה ומונה מיום מיתה ולא מיום שטועה לפיכך אם באה לוי שטועה על אביו ואמו לאחר י"ח אין נהג אלא שעה א' אף' בכל דבר חוץ מהקדיעה שקורע לעולם:

(ב) השוטע שטועה רחוקה א"צ לנונג כל דין אכילות אלא די' בחליצה מנעל וא"צ לא עטיפה ולא כפית המתה ומותר בטלאכה רחיצה וסיכה ותשטיש המתה ובתלמוד הורה ואם אין לו מנעלים ברגליין ציריך שכפה מטהו או יעתוף ראשו שציריך שייעשו מעשה שעשו משום אנקלות ואם היה עוסק בתורה או במלאה או שהיה רוחץ וסך ובאה לו שטועה מפטיק משום אכילת. ומ"ט בזה לא סגי הצורך לעשות מעשה הניכר שעשו טעם אכילות כגון חליצת המ נעל או כפית המתה או עטיפת ראש וטיהו באחד טהט סני וחזר לטה שבדיו אבל אם היה לבוש תפילין א"צ להלצן לפי שאף' בשעת אכילות מניח תפילין ואין חילץ אלא ביום ראשון לבר ולא תהא שטועה רחוקה חמורה מיום ב' של אכילות קרובות (ט' פ"ק נ'): .

(ג) אין מברין על שטועה רחוקה ואין קורעין אבל על אביו ועל אמו קורעין לעולם

חכמת הלכות אבילות כלל קע"א שער השיטה אדם 441

לעולם וכטקים שאין לו לקרוע אסור להחטיר על עצמו ולקروع אם לא על אבץ ועל אותו או אדם נдол שהיה רגיל להקשות לו בדבר הלכה דהוי מחייב מיניה בזה אם בא לעשות מילתא יתירה לכבודו טוהר (ס"ך ס"ק ב')

(ד) השוטע שטעה בשבת או ברגל והוא יוס ל' ולמוציא שבת ורגל נעשית רחוצה דהינו ל"א אין נהוג אלא يوم א' ובשבת ורגל אסור בדברים של צנעה ולערב חולץ מneutral קצת זמן דאע"ג גם ביום היה אסור בדברים של צנעה לא נפטר בזה שררי עכ"ש חייב בכל דין אבילות שעיה א' וזה לא היה נהוג בשבת ולכן אין דומה לדלעיל כלל קס"ט סי' ב"א בהל ז' שלו בשבת שהרי כבר נהוג כל דין אבילות בכלל השבובע. וא"ת כיון שהשטעה היה בחוץ ל' למה לא נהוג ז' ול' באלו שמע ביום ל' בחול ז' אין כיון שהשטעה גורם לאabilות ובשבת א"א נהוג שאור אבילות וא"כ היה הנרטמו חמוץ משל עצמו דבעצמו של יום השטעה אין נהוג ובמה שהוא גורם אבילות משא"כ בשטע כחול (לדעת):

(ה) השוטע שטעה רחוצה בשבת או ברגל אין נהוג אפי' דברים שבצעינעה ולמוציא שבת ורגל נהוג שעיה א' ודין השטע שטעה קרובה בשבת השבת עולה לו ליום א' ולמחר קורע והי ליה יוס שני שביעי לאibilות (פס):

(ו) עשרה ימים אחר חג הסוכות שטע שטה לו מתי בערב החג אע"ט שאם גטנה שעיה א' לפני החג ז' ושבועת ימי החג ויום שמיני עתרת ב"א ועשרה ימים אחרים הוי ל"א אין לה רין שטעה רחוצה אלא דין שטעה קרובה מתחילה ליטנות ז' ול' משעה שטע שאין הרגל עולה למי שלא נהוג אבילות קודם לו כלל וב"ש למי שלא היה יודע שטה לו מתי (פס) ולפ"ז היכא דמת ביום א' ונגמר ביום ב' אע"פ שהקרובות שהיו אצל הקבורה מוניות מיום הקבורה כי אז היה סתימת הנול ס"ט אותן היו אצל הקבורה ולא נודע להן שטה עד שהגיע יום ל' מיום הקבורה א"צ לנוהג אבילות כיון דיום שטעה דירוז הוא יום ל"א מן יום הטיתה וה"ל שטעה רחוצה דלכדי דין שטעה יום הטיתה הוא עיקר (כ"ט ודילטט כס לט"ל וכ"כ הפט"ז וכ"ק ונקס"כ מפרק נזס מדיני לי ייומס מכתז טמל ל' נקדולתו פל דמיינו דמקומל נקנגי צלומי יוס):

(ז) שטע שני שטעות רחוצות ביום א' אין נהוג אלא יום א' ר"ל שעיה א' היו קרובות או שטה לו שני מתים כאחד מונה לשינויו לאחר שבעה ושלשים שטעה לה דיים ולזה מחר טונה לשני טום שטעה ז' ול' וכן בmeno לו שנים בזה אחר זה כדלעיל:

(ח) שטע שטעה הקדוכה בשבת ערבית הרגל בזון דברים שבצעינעה נהוג עולה ל' אותו שנת למנין ז' ושוב הרגל מכתל מיטנו גירות ל' לדלעיל כלל קס"ט:

(ט) מי שהחפלל כבר ערבית ועריין הוא יום ושמע שטעה קרובה מונה טום המחר ואותו יום אינו עולה ועיין לעיל כלל קס"ב סי' ב"ד:

(י) מי שטה לו מתי ואינו נודע לו אין חובה שיאמרו לו ואפי' באביו ואמו ועל זה נאמר מוציא דבה הוא בסיל ומותר להזמין לסעודה ארוסין ונשואין וכל שטעה כיון שאינו יודע וניל דהיה אישתו ובניו מותיר במלאה מהו אם שואל עליו אין לו לשקר ולומר כי הוא שנאמר מדבר שקר תראה ומ"ט בבנות זכריס מהנו להודיע כדי שיאמרו קדיש אבל בבנות אין מנהג כלל להודיע:

(יא) מצוה להחננות יום שטה בו אביו ואמו בכל שנה ואם כבר התעננה פעמי' מסתמא דעתו היה להחננות כל ימי וא"כ הרי הוא עליון בנדיר שתוא מה"ת וצריך להחננות אם לא במקום חולין וכשהען צריך להזכיר הנדר ואם סירש שאינו קיבל עליון בנדיר א"צ התרה ומהען לעילם ביום המיתה ולא יוס הקבורה ואם" בשנה ראשונה ואם נמשך הקבורה מן המיתה איזה ימים הבירע או' דיתעננה ביום המיתה ויינהוג האבילות עד יום הקבורה וכן ניל כי לדעתו העיקר כת"ז דמשפט יב"ה מהחיל תיכף מן המיתה שהרי ז' דין עוברים עליון עד הקבורה כדאי' בזה. ואם מתי בשנה עיבור בادر א' או ב' יתעננה לעולם בהדרש שטה אבל אם מתי בשנה פשוטה באדר יתעננה בעיכור אדר א' ויש מהדרין להחננות בשניות והמ"א בס"י חק"ה מיקל. ואם מתי ביום א' דר"ח כסלו ואו היה ב' ימים ר'ח כסלו ונמצא

חכמת הלכות אבילות כלל קע"א שער השמחה אדם

א' דריש שירך לחשון ולשנה הבאה ר'ח כסלו אינו אלא יום א' וא' ב' יל' שיתעננה בכ"ט בחשוון שהרי באמת בחשוון מת או י"ל דבנדרים הולכין אחר לשון בא' וקורין אותו ר'ח כסלו ולכון אם בשנה ראשונה היה ר'ח כסלו רק יום א' יתעננה כ"ט בחשוון וכן לעולם אבל אם גם בשנה ראשונה היה ר'ח כסלו ב' ימים וא' ב' קבע הי"צ בר'ח כסלו הולכין אחר לשון בא' שהרי שנה ב' הוא מתעננה מתרות נדר (ח"מ קי' מקפ"ט נמ"ל פ"ק ט) ומה שב' שם ואם מת ביום א' דריש אדר לא זכתי להזכיר ימצעתי ישט"ס הוא בט"א ובצל' דריש אדר שני יתעננה לשנה הבאה ביום א' דריש אדר ולא בכ"ט בו דלulos אדר עומדת תחת אדר שני ואם א"י יום שמת יברור לו ביום א' בשנה אך לא יסיג גבול עם הקדושים (מ"ל טס) וניל' דאם יודע באיזה חדש רק שא"י באיזה ים איי מוקטנן אותו בחזקת תי כל זמן שיובל וביום האחרון של החדש מת בدلעיל כלל קמ"ח ואם הל הי"צ ביום שא"א בו תחנון אין מתענין זאפ" בר'ה ניסן ור'ח אב דהוא ת"ץ מ"ט כבר נהגין שלא להתענות (ע"ז נמ"ל פק' פ"ט) ואע"ג דחנן ביום חופתו מתעננה בר'ח ניסן כדאיתא בא"ח סי' תקע"ג התם משום כפרה אבל יא"צ הוא מטעם דרייע טולא והוא דבר שבשמטים וכיון שהוא מתעננה לשם שמיים לא תאונה לו רעה (ח"מ קי' פ"ט ולפ"ז י"ל דט"מ ג"כ כל' יתענש גל"ט ניקון וטמ"ל קי' פ"ט כי ליתענש ול"ע) ואם אידע לו ברית מילה של בנו או שהוא סנדק או מוהל ביא"צ א"צ להתענות שי"ט שלו הוא ולמהות א"צ להשלים רק עד אחר חצות דהינו ו' שעות ומחצה כמו בט"ב שנדרה (ע"ז חמיכולי מ"ל כל' קל"ג קי' ז) (ע"ז קי' מקפ"ט פ"ק ק') ולפי מש"כ שם היא בפדה"ב דהאב והכהן לא ישלימו. ואין לאכול בסעודה בליל יום של יא"צ (קק' פ"ג) (ונל"י כתוב נמס פמ"ל דוקול זנס למסוכס הצל נטול טניס מופך. וכן גיגין ציח"ל כל דין יכ"ה. קפ' פ"ס) ודוקא סעודת מילה וכיוצא בו אבל סעודת סיום מותר בלילה שלפניהם וכן בסעודת מריעות שאינה של שטחה יש להתריר (ח"ל קי' מקפ"ט ויל"ל נע"ז מכוול חמיכולי נמ"ל סל' סנת כל' קי' פ"ק ק'):

(ז'ב) נמצא במדרשות הרבה מעשים שע"י שאומרים קרייש בשבייל אכיו ואטו ניצולו טן הדין ע"כ נהנו לוטר קרייש בהרא דהינו אחר עליינו וכן נהנו להפטיר בגיןיא ולהתפלל לפני העטוד ובפרט במצאי שבתוות שהוא הומן שחווורים הנשנות לניהם וכן בכל יום ערבית שאו חניבורת הדין ומ"ט אין התפלה שייך לאבילים ויש לצבור בהם זכות וננהנו לוטר קרייש על האם עיין שאכיו חי ואין יכול לטחות ומי שיזע לחתפל ולמרוצה לקהל יתפלל ויניח הקדיש שיאמר הקטן (כ"ג ע"ו גדר"ע). ויש מקומות שנוהגין לוטר קרייש גם על שאר קרובים ומ"ט אם יש אבל על אכיו ואטו אין לנוזל מטען הקדיש ואפי' בשבת ויו"ט אומרים קרייש אבל נהנו שלא לחתפל אבל בשבת ויו"ט ולא ביום שאומרים בו הלו אם לא דליקא רעדיף טיניח ומ"י שמת בשבת או יו"ט וא"א לקברו בו ביום כיון דמותר בכל אנינות יאטיר ג"כ קרייש אע"מ שלא נזכר עדרין (ט"ז טס) וכן נ"ל דआע"ג דין בו דין ניהנים עדרין הא יש כמה דיןין עד הניהנים כדאי' בזוהר (ווזס מסולק סענמת ט"ך גנקס"כ) (ולר' טפטל ט"ל דצצמת מין עליו טוס דין וכק' גל"י כמן לנוהגים נומל קרייש כמיט"כ הט"ז) (קונטרס מצבת משה סי' נ') וכן נהנו שלא לומר קרייש רק י"א חדשים שלא להזיק אכיו ברשע כי משפט רשות בניינום יב"ח וכל הקדישים של אותו יום שייכים לו רק לא"צ יש קרייש א'. ומוטר שנורג דין ייש לו כפרת ע"י הרינה אומרים עליו קרייש אבל לא במת על מותו (טס):

(ג) בעניין הקרים יש מנהנים שונים וכל עיר ועיר לפני מנהג. יש נהג שחוש דוחה האורה רק בסעם ראשן יש רשות לאורה להתפלל ולומר קדיש סעם א' במקומות שהחותש ייש לו קדיש א' ויש נהגין שהאורות שווה לבן עיר ונזכר חישב לעניין זהఆ"פ שאינו פורע מס רק שיש לו שם דירת קבוע ואם יש לבעה"ב מלמד או משרת המושבר לו לומן אם הוא פניו שאין לו אשה במקומות אחר נקרא חישב אבל יש לו אשה במקומות אחר ה"ז אורח והלומדים בישיבה אף' יש לו אשה במק"א דין כחותש. והמנגד יתרום בביתו אף' בשכר ואין

חכמת הלכת נדי וחרם כלל קעיב שער השיטה: ארם

וain לו אב ואם הוא כחושב אבל אם יש לו אב או אם אמי מגדלו בתורת צדקה דינו אורח (ס"ג סס):

• (יד) בן ז' בין חושב ובין אורח בין קטן ובין גדול רוחה לאבירים לנטרו מכל הקדושים ואפיו פגע הרגל אע"ג מבטל גזירות ז' ול' אבל לענין קדיש אין מבטל ונש לא בו מקטת יום בכוכו וטונין ז' ול' מיטוס הקבורה אע"ג שלא שטע האכל מיד. ומ"ט יש לבן ל' וה"ה ליא"ץ קדיש א' (ס"ג ספק"ק וכ"ל מיס ט"ס סס נס"ך מט"כ נס נס מנגנים וככ"ל זו ני טלייע נו) בן ל' קודם ליא"ץ ומ"ט יש ליא"ץ קדיש א' ואם יש הרבה יא"ץ אם לא יאמר היום עבר זמנה ולבן נדחה בן ל' לנטרו (ע"ז וט"ז סס) ומ"ט משמע אדם יש הרבה יא"ץ וכן ז' אע"ג דנס הבן ז' ייל נ"כ סברא זו ט"ז הבן ז' יאמר קדיש א' והשאך יטילו גורל כי הבן ז' הוא קודם וכן בהרבה בני ל'. יא"ץ ובון יב"ח נדחה בן יב"ח לנטרו וכל הקדושים של אותו יום הם ליא"ץ אפי" קדיש של פרקים ושל שיר השירים ורות וקדיש של מזמור שיר ליום השבח הוא לאבירים. וננהנו שקדיש של מזמור הוא לאבירים (מ"ט סי' קל"ג) וכן דר"ל מזמור שיר של יום:

(טו) כשמטילין גורל ד' או ה' ויש בהם ב' אותיות שוות ולהחורים יש להן מניין פחות בטל הגורל אבל אם א' יש לו ליטשל ח' והחורים שווין בעהות זכה הראשון בחלוקת והחורים יטילו גורל אף שיש בהם שאין שווין (מ"ה סס). ב' יש להם יא"ץ וא' רוצה להשכים בדרך ואטר חן ל' עתה הקדיש וטול אתה לטער והב' אומר נטיל הגורל הדין עם הב' רוצה להקדים עצמו לטוצה (סס) וע"ש עוד הרבה דין מדין הגורל:

דין ביהודי וחרם

כל קע"ב. דין יהוד נוהגין עם המנודה או הטוחרים ועל מה מנדין אותו ודין התרטתו (קי טל"ד):

(א) העובר על דבר איסור כאשר יתבאר לקמן סי' ט"ג מנדיין אותו לאלהר ומכח טמון אין מנדין עד שיתרו בו נ"ט דהינו בה"ב ואפי' יש להוש שע"כ יצא לתרבות רעה אין לחוש בכך (עיין פ"ז ס"ק ה' וו"ל לדיק טס"ד סול עלקיס מטוס דטמיכתו זו) נלך לך ידי נים טהום דחסמו ולדעли מס' ל' ט"ס) אבל הטע' ב' דאין לעשות מעשה דשב ואית עדיף וניל דהבל לפ' הענין אדם הוא לעשות גדר ודאי דאין לחוש אם זה יצא לתרבות ואיל אלא בשבייל לעונש אותו ודאי עדריפ שללא לנדות (וכמי"כ ס"ג ס"ק י"ט) שבן מצינו בברך ששיתה וההריט א') בדורו שנכירה טריז שהוא שם אדם גדול שהיה בדורו ושמחתו והתירטו על אשר לא בא לעזרתו למלהמה עם סיסרא דכתיב אורי מרוץ והוא שטחא וכתיב אורי אrror יושבתה ואrror הוא הרם כמו שיתכאר בע"ה וירושביה היינו דאביר ושיי בהדייה יושב בר' אמותיו וסתם נידי הוא ל' יומ ולכך אם חכם נידה לא' והלך לו אין מחרין אלא לאחר ל' לדידחו ולידין ז' דבזון דהבל לו מסחמא נידה ליה שיתירותו אחר זאת זה ואם איןו חיר כו' שניים לנדותו לאחר שלשים יומ ואם אין חור כו' מטהנים לו עוד ל' ומהריטין אותו ודין טנודה כדין אבל וחמור ממנה שאפיו פגע הרגל בחוך ל' יומ איןו מבטל אותו בד"א דינדי שלשים יומ בנידוי דירחו אבל נידי דין בנוספה דידחו שהיא ז' ימים ואעפ' שאין ראה לדבר נכר לדבר שנאמר ואביה יrok יrok בפניה ר"ל שנוף בה הלא תכלם שבעת ימים ונימה דין אינו אלא חד יומא:

(ב) וטרכתייב יושביה אמרו ר"ל וזה דין המנודה אין יושבן בר' אמותיו היינו ד' אמות לכל רוח ואפיו בר' היה אבל לא בכית אחר חז' מאשתו ובנו שמותרין ויא' הוא, הדין כל ב"ב טוחרין ויש להקל דודאי על דעת בן לא נזהרו למנוע טנן השטיח בני ביתו שהוא הכרח לו ולא יכול להיות זולתו ונש הם צריכין לו. ואין אובלין, ושוחין עמו ואם נידונו מהמת עכירה אין טמנין עליו ואין כולין אותו

444 חכמת הלכות נידי ותרם כלל קע"ב שער השטחה אדם

אotto לכל דבר שצורך י אבל מהחת ממן אין מהטרין עליו בוה ואמור בתכובות זבחספורת ובנעילת הסנDEL כאכל ו"א רטוהר בעילת הסנDEL ומותר ברחיצה וסיכה ותשמש ובחפילין ושאלת שלום וא"צ קריעה ובפיית הטהרה. ומותר בדברי תורה שונה ושוני לו נשבר ונשברין לו ככלומר נשאץ' וגוננים עמו. כד"א שפירשו שהוא טנודה אבל אם לא נזהרו בפירוש ע"ג שהוא עברין או שעבר על גירות ציבור מצרfin אותו למן עשרה להחפה עמו וא"י טנודה מטיש שאן מצרfin אותו למן מ"ט מוחר להחפה בעודו בכחכ"ן כייש שם עשרה זולתו ומה שנחנו לגרשו מבהכ"ן הוא כדי שלא ייחוק יהודים שצרכיהם להתרחק מ"א אמותיו. וחרים קשה מנידי שניידי פירושו לשון הרחקה בעלמא כלומר שהריהקו והברילו והקלה האבל חרם יש בו קללה שהריהקו וגם קללו. ושתתא פירושו הוא גוטריקון שטחה מיתה יהא בוה שהוא אטען בין נידי וחרם קשה מנידי وكل מהר. וי"א ישאיו אטען בין נידי וחרם אלא דשיטה הוא כחד טיניהו ואין הכרע. לפיכך אטור המוחרים לא שינה ולא שוני לו ולא נשבר ולא נשברין לו וכן אסור להנותו יותר מכדי היו אבל שינה הוא לעצמו שלא ישכח תלמדו ועישה לו הנות קטן כדי פרנסתו ומ"ט לא ירצה עמו בדברים ולא ירב עמו אלא לצורך כמו שיברך עם האבל. במקום שאמרנו שאסור לישב בד' אמותיו אם אדם ישב תקופה ובא טנודה בחוץ ד' אמותיו א"צ להתרחק ממש דלאו כל כמינה לאסור לו מקומו ואסור ליכנס לבית הטנודה כשהוא שם בביתו אבל הבית הו כארבע אמותיו ואין חילוק בין עומר לישב וכמהלך צ"ע אם חופס ד"א (ט"ז פ"ק י"ד):

(ג) טנודה שטח ב"ד שלחין וסוקלין ארונו לא שייעשו עליו כгалו של עבן אלא ב"ד שלחין ומניחין אבן על ארונו למדך שכלי המת בנידי היב סקילה ואין קוועין עליו ולא הולצין ולא מספידין עליו שכלי אלו הוא משומם בכבודו ואין עושין לו בכבוד והיט לאפקירות ויעבור על דברי חכמים אבל למונא כוון שטח הרי אין לו מטען ופטור מגוירותם ואין סוקלין ארונו ומספידין אותו כראוי (מעוף ג'):

(ד) אף נדוחו משומ שעבר על דברי חכמים אם חזר או"ס שלא התירו נידי מתחסקין עמו לכל דבר (טס):
 (ה) או"ס שאסור לאוכל ולשתות עט הטנודה או המוחרים מ"ט האוכל ושוחה עמו אין לו דין טנודה עד שנדרו ב"ד בפ"ע אם ירצו בכתב אורו או רור יוושבה (טט):

(ו) הרשות ב"ד לטעט הנידי משלשים יומ או להוספה עליהם כפי רצונם ובפי ראות עיניהם וכן יש רשות בירם להחמיר עליו שלא ימולו את בניו ושלאל יקרווחו אם יטוח ולגרש בניו הקטנים מבית הספר ואישתו מבהכ"ן עד שיקבל עליו את הדין ואין כזה משומ נשבע לבטל את המזווה דלמגדר מלאתא הלה על דבר מצוח כתו על דבר רשות לקיים את דברי חורתנו ואם ירצו ב"ד יכולם להתריים האוכל ושוחה עמו והיושב בד' אמותיו וכן ברשות ב"ד אפ' בנתנדיה מהחת מטען לנחות שלא יתפלל ב"י ושלאל יטנו עליו (ט"ז פ"ק כ"ה):

(ז) וכשיגיע הזמן שקצבו אם ירצו מתרין לו אף אם לא בקש להתריו ואף אם לא יחוור בו ואני טהרת מטעשיך ומ"ט אין מוספה עוד לעשות ומ"ט טוב הוא שלא יתרדו לו אם לא יחוור בו כדי שלא תחטט יראתם ומכ"ש אם חזר לעשה כתו שעשה פשיטה שאין מתרין לו (ט"ז פ"ק ד'):

(ה) הא דאמירין בטנודה סתם שהוא אסור בכל דין הטנודה שאמרנו דוקא שהוא טנודה לכ"ד שהוא טנודה לכל אדם בין שלא עתי לכ"ד או שלא צית דין או לאפקירותה דהינו שביצה לחכם או לדבר עבירה בין נידותו ב"ד מהחת דבריהם הללו בין שנדרו כל אדם דין שוח בין לעיר בין אחרת אבל טנודה להצאן כגון תלמיד שנידה לככورو וכן טנודה לעיר אחרת שנדרו לככורים כוון שאין טנודה לכל אינו אסור בכל דין הטנודה אלא שבני אדם מהיקין אותו כדי לבישו אבל אין אבילות היל עליו שאין אבילות להצאן (מעוף ז'):

חכמת הלכות נירוי וחומר כלל קעיב שער השמהה אדם 445

(ט) ובין שהרשות ביד ב"ר להוסיפה על ימי הנדיי או למעט כפי רצונם מה זה הא אמרין אין נדיי פחות מ"ל' היינו לעניין כשמנידין אותו קחן אמרין מיד פלוני יהא בנדיי שלשים יום ומ"מ אם חור בו אם היה הנדיי בשביב מטען או אפקירותא ופיסים לבעל דינו מתיידין אותו לאלהר ואפי' אם לא חור בו י"א שטחירין לו לאחר שלשים מיד שכבר קיבל דינו והוא שיבא לב"ר ויקש שיתרו לו אבל אם מולול בנדיי ואינו מבקש שיתרו לו מניחין אותו בנדיי עד שיטות וכשיטות סוקלין את ארונו ויש חולק בזה ואומר שם לא חור בו אין מתיידין לו אף לאחר שלשים עד שיתרו בו (מעיף י"ג וע"ט גע"ז וט"ק טהיליכו):

(ו) נינהה היה שאדם נдол גוער בו לומר כמה פלוני זה הצוף וכיוצא בו זה משפטו שיזה מתחבא ויושב בביתה אותו היום לדידן. ولבני אי' ז' ימים. ויהא נכלם ולא יראה למי שהכליטו וימעט בשחוך וכדברו ובעסקו ויצער עצמו לעניין רואיו אבל א"צ להתרחק מבני אדם לא באכילה ולא בשהייה ולא בשאלת שלום וא"צ בכל אחד מכל דיני האבל אלא אסור בתספורת שאין דרך מתאנח ועצב לנלח וא"צ לפיסים למי שהחציף בנידוי וא"צ שיתרו לו אלא בין שנרג בנווף וטן נינהה מוחר מטלא ואפי' לא אמר לו הנдол כלום אלא שידעו בעצמו שהגדול נקט בלבו עליו צריך לנרוג נינהה בעצמו (מעיף י"ד):

(יא) מנודה לרוב מנודה לתלמיד אבל אין מנודה לשאר הרים אפי' קטנים ממנו מנודה לחולט שnidho לכבודו אין מנודה לרוב אבל מנודה הוא לשאר העם שאינם הרים אבל לא להרים אפי' קטנים ממנו וו"א אפי' לחרדים שכמותו (ט"ק פ"ק ל'). ודוקא במנודה שלא בפני הרב אבל בפני הרבה אפקירותא הוא מן התלמיד והוא עצמו בנדיי ואי פליג ליה רבנו יקרא שפיר דמי ורב שנזר נדיי והרמס באיזה דבר ואין תלמידיו יכולין לעטוד בנירחות אין צריכים לקיימן (מע"ז):

(יב) תלמיד יכול לנודות לימי שביצה רבו או אכיז בפני עעים שרבו ואביו אין שם ומ"מ כיוון שלא נדרו הרב או ב"ר אין מנודה לרוב (וע"ט ס"ד):

(יג) בד"א רמנודה לתלמיד אין מנודה לרוב בימי שנידחו מפני אפקירותא שביצה תלמיד חכם אבל מי שנדרו על שאר דברי איסורים שעשה שהייב עליהם נידיי אפי' נידחו קטן שבישראל הייב אפי' הנשי וכל ישראל לנרוג בו נידיי עד שיתרו בחשובה. מדבר שנידחו בשביבו ויתרו לו (פ"ז):

(יד) רב מצד המלכות ואינו רב-בחורה אין יכול לנודות לכבודו וכ"ש אהב שנרג שרביה או רבעות מצד מטענו או יהומו שאינו יכול לנודות לכבודו. ודוקא לנודות יכולן לכבוד הרב אבל להרים אין יכולן לכבוד הרב אם לא מי שטהוק במחולקת יותר טדיי והא אמרין הרב שנודה לכבודו הוא מנודה לתלמידיו היינו אם לא חור בו המנודה קודם שנידה אותו הרב ואפי' הבטיח המנודה שירצה לפיסים את הרב אחר שיתרו לו נידיי לא מהני ואין מתיידין לו עד שעשה הפסיק אבל אם קודם שנידדו הרב אמר זה שישיפסו ולא השניה עליו הרב ונידחו אין מנודה כלל אפי' לתלמידיו כי מד' שאמר שיתקן את אשר עיזות כפי שישמו עליו הכתמי אין נידיי חל עליו. קהיל שתקנו שאין שם רב יכול לנודות לכבודו אין כתקנות כלום דלאו כל כתנייהו ואם עמד רב א' ונידה לכבודו נידיי (פ"ט) ועין לעיל כלל ק"ד פ"י י"א דין ת"ח. בזטן זהה אם יכול לנודות:

(טו) עיג שאמרנו שמנידין לכבוד החכם היינו דוקא לכבודו כגון שביצה אותו אבל הכם שנידה לצורך עצמו אפי' כהלהה כגון שאינו מבבדו בראי. או מחתת טמן (ס"ל) ופשיטה להרואה טמן ע"י שנירה כגון שיודע שיתנו לו מטען להתרה הנידיי וכחיג' וכן אם רוזן שנירה משום שנאה כגון שהרבבה אנשים נכשלו בדבר א' שהם הייבים עליהם נידיי וחוכם לא נידה כלום אלא א' מהם שזה וראי לא עשה אלא משום שנאה שיש לו עליו בלבד לפיכך אין נידיי נידיי כי ודאי לא נספר הנידיי ליד נדולי הדור מדברי הקבלה שאמרנו. וא"כ בשנית לשם שיטים לעשות נדר לתורה ולכבוד לומדריה ולא יכוון כלל להנאת עצמו ותועלתו (וממעתי נמס)

446 חכמת הלכות נידי וחרם כלל קע"ב שער השמה ארם

צס טלי"ט צאו כוונת פגמול כל ת"ח טליינו נוקט ונועל כנחת ל"ג כינטלו"ל מהלו
כנחת מ"ס פנלה יט לך סלה נו"ט ולו"כ כך נ"ק כת"מ לנוקס ולגנוול פלה ישיט לו
טוס פנלה מעס רק לך גדור סמקוס) :

(טו) טנודה לעירו מנודה בעיר אחרת אפילו העיר הארץ גדולה טמנה בחכמתה
ובמנין שבכל אחד כפוף לב"ד שכיריו וכל מה שייעשו עמו בדין חייבין כל ישראל
להחיזקו. מנודה לעיר אחרת אינו מנודה לעיר אבל טנודה לשאר עירות כיווצה
בעיר שנידונו שם בד"א דמנודה לעיר אחרת אינו מנודה לעירו שנידונו העיר
האחרת על מידי דפקירותא שעשת באחת העיר אבל אם נידונו במילוי דשמיा
אפילו מנודה לעיר אחרת טנודה לכל ישראל. בני העיר שעשו חרם על כל מי
שיכא לדור בערים אין אותו התרם היל על אותו שבא לדור שם אא"ב יש לו
רב בעיר שא צרייך לקיים נידי רבו אבל הם יכולין להגן ביניהם ולגנור על
עצמם שלא ישאו ויתנו עמו וכל מי מהם שישא ויתן עמו יהא מוחרם ומנודה
(סעיף כ') :

(ז) מנודה לנשיה שנידונו לכבודו מנודה לכל ישראל מנודה אינו
מנודה לנשיה:

(יח) נהנו בכל המיקומות מי שעובר על גירות הקהיל אע"ט שעשו בחרם ובנידוי
אין נהנין בו נידי עד שכיריו עליו. מי שעובר על גירות תקנות רבינו גרשום
טה"ה אם עבר בשוגג א"צ התורה ואם התירו בו ועבר בזיד כלבי עשרה שלוחי
רג' הם להחזר לו כשהוד מרעתו דאמרין שנן היה דעת ר'ג מהחה להנוג
נוסף ונידי על העובר לפ"י דעתם אבל בדבר שנזר בפירוש שידא בנידוי לעולם
מי שעובר או ודאי הוא לעולם בנידוי מי שעובר בזיד (קכ"ג) :

(יט) כיצד תורת הנידי אומרים לו שרווי לך מהול לך אם הוא שלא בפנץ
אומרים פלוני שרווי לו מהול לו:

(ב) נידי הוא כמו נדר לפיכך מתיירין הנידי בשלשה הרוויות או ביחיד טמה
ותלמיד מתיר חרם ונידי אפי" במקומות הרבה אע"ט שבנדורים אינו מתיר בחרמות
הקלילו משום שלפעמים לא יהוה הרוב מזומן ואין לדחות ולהשנות יותר השטה
דגני נדר אין חשש כל כך אם יודה ווישגה היהיזו עד שהיה הרוב מזומן אבל
שיטה אין להשנות על האדם וכל הרום ונידי שלא הותר אפי" נידונו סתס אפי"
זה ומ"ן רב בנידי והור בו אפ"ה אינו מותר עד שתיריזו לו בפירוש כמו בנדיר:
(כא) שלשה שנדו והלכו להם וחור בו זה מהדבר שנידונו בנלו והוא בתוך
המן שנידונו מתיירין לו נ' אחרים וצרייך שידיו גורולים כמושם כשניות ובחכמתה
וביראת ונдолה אבל לאחר החטן א"צ אלא כל נ' מתרים לו (ועיין נעלם כי
לי ונס"ך פ"ק מ"ג):

(כב) נידונו נ' אין השנים יכולין לתירין אא"ב יתן להם השלישי רשות אבל
שלשתן מתיירין אפי" זה שלא בפני זה אע"ט שהז ביהר בשעת הנידי ואם היז
רביס בשעה שנידונו אפי" לאחר החטן (ע"ט נס"ך) צרייך שיתירו כולם וכל אותן
שנמלכו בהם בשעת הנידי חשובים מהמנדרים וצרייך שיתירו גם הם או בני אדם
כגדרם השובים כמותם:

(כג) אם זולל בחרם ולא נהג בעצמו דין מוחרם אין מתיירין לו עד שנาง איסור
כיטים שנาง בהם היתר אבל אם זולל בנידי דאיו אלא מדרבן א"צ לנוג (ועילן
כלל נ"ב ס"ז פ"ז ונס"ז ונס"ך ס"י ל"ק):

(כד) נידונו בפניו אין מתיירין לו אלא בפניו וטעמא שאט יתרו לו שלא
בפניו ולא ידע ואחרים שוואלים לו אם התירו לו ואומר לא וכשראו שתקרכין
אותו י"א זולל בנידי ולכון צרייך לתירין בפניו שידעו ונ"ג לזרים וו"א שאט
התירו לו שלא בפניו היז יתר בדיעבד דכולי הא לא נזרו ואם נידונו שלא
בפניו י"א דטתרין לו אפילו לכתלה שלא בפניו דליך למיחש לשטא י"א
זולל בנידי שכשראו שתקרכין אותו יאמרו שכמו שנידונו שלא בפניו כך התירו
לו שלא בפניו וו"א דלכתחלה אפ"ה אין מתיירין שלא בפניו (קכ"ע):

(כה) נידונו על תנאי חל הנידי וצרייך התורה אע"ט שתקאים התנאי ואולי אם
נידה

נידה את עצמו על תנאי שכן מצינו בדודה שנידה עצמו על תנאי שאמר אם לא הביאותיו אליך כו' וכיימו ואעפ"כ היו עצמות מגולגולין בארון עד שהחפכלל עליו משה. ודוקא שהטנוורה מסופק בשעת התנאי אם יכול לקיימו או לא כמו ביהולה: שלא היה ברור בידו שיעמיד בנימין לפני אביו בהורה אבל אם ברור לו יכול לקיימו א"צ התורה:

(כו) כשהם שעין מתרין נדר עד שהחול כדילול כלל ק' סימן כ"א וכן אין מתרין נרו עדר שיחול ולפיכך המנחה עצמו על תנאי שאמר אם לא עעשה דבר זה לוטן פ' אה' בנדוי אין מחרין לו עד אותו ומן אבל אם אמר אה' בנדוי אם לא עעשה דבר זה מכאן ועד יום פ' נמצא חל הנידי מיד ויכולין להתרין (קעיף נ"ל ט"ז ומ"ז לדף כט"ע):

(כו) המנחה עצמו בעזה ובעה"ב י"א שאין לו יותר כיוון שנידה עצמו לעזה"ב הכנים עצמו בנידי שלפעלהומי יתר לו לבן שומר נפשו ירתק טמן (ע"ל כל ק'): (כח) ת"ח שנידה עצמה מתר לעצמו אפילו עג'ן נדר אין מתר לעצמו בנידי דבר קבלה הקילו אפילו נירה עד פלוני ואפילו על דבר שהיב עליו נידי ויש מי שאומר שם נידה עצמו על דבר שהיב נידי אין יכול להתרין לעצמו וו"א שאם היה דרך שבועה שאמר אני נשבע להיות בנידי אם עשה דבר פ' אפילו ת"ח אין יכול להתרין לעצמו אפילו בדבר שאינו חי עליו נידי דבשבועה כתיב לא חל דברו הוא עצמו אין מוחל אבל אחרים מוחליןומי שאינו ת"ח שנידה לעצמו יש מי שאומר שצורך עשרה שיתרו לו וה"ה בת"ח בדבר שאינו יכול להתרין לעצמו:

(כט) נידוהו בחלים הו נידי וצורך תורה ואפי' חורו והתירו לו בחלים אין כלום دائ' אפשר לחלים ללא דברים בטלים וחישין שמא הנידי אמת וההתורה היא דברים בטלים וצריך עשרה להתריו וטעמאנ שצורך עשרה משום דיש להוש שמא בשליחות הטעום נהנדה ועל כל כי עשרה שרי' שכינה והיל הוחר באחו ביד שנתנדיה בו ולפיכך אפילו יודע מי הוא שנידה אותו בחלים אין אותו המנחה יכול להתריו וצריך כי עשרה אחרים ראטראין לשטיה שווי' שליח לטשרי' לא שוויה שליח ואחת העשרה צריכן להיות בני אדם ששונין הלכות לא מצא טורה אחריהם עד פרסה לא מצא מתרין לו אפילו עשרה ששונין משנה לא מצא מתרין לו אפילו שיזען ל��רות בתורה לא מצא מתרין לו אפילו עשרה ששונין שאינם יודען ל��רות לא מצא עשרה מתרין לו אפילו שלשה וו"א שאין לו התרת אלא עז עשרה ששונין הלכות או משניות שראיין לשירות עליהם שכינה ומיהו אם יתיז בוה אחר זה סני וכשפתין למי שנידוהו בחלים י"א שיאמרו מהת דاشתנית פלוני בחלמא מותר יהא ליה לא איסורין ולא קלין יבא עליוichi רואבן ואל ימות וגנו' תודיעני אורח חיים וגנו' ה' שמעתי שטען וגנו' ויאמרו ג'פ' ויעבור וגנו' (קעיף נ"ס):

(ל) י"א מי שנידוהו בחלים ושליח שליח להתריו לו שלא בפניו אם מצא השליח כי עשרה טבונסין כיוון דעתטייע מילתא כך במקורה שרי' שכינה בינויה ומטירין לו ואי לא לא דהוי בנדוהו בפניו לעיל ס"כ" ב"ד:

(לא) עון נдол הוא הנושא שם שמות לבטלה כבנ' שדרשו מדרכית לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא וגנו' לפיכך אמרו השוטע הזכרת השם מפני הבירוי לשוא או שנשבע בפניו לשקר או שבירך ברכיה שאינה צריכה חייב לנחותו מעני שהוא עבר משום נושא השם לשוא ואם לא נידוהו הוא עצמו חייב נידי על שלא שם יראת אלחים לנדר עניין להකפיד על זה ובतיב את ה' אלהיך תירא ובכלל יראתו הוא שלא יוכל שם שמות לבטלה לפיכך לא לבד שבועות שוא אסורה אלא אפי' להזכיר שם מן השמות המיוחדים לבטלה אסור ע"ט שלא נשבע שהרי הכתב מצוה ואומר ליראה את השם הנכבד והנורא ואם נידוהו צריך להתריו לו מז' כדי שלא יכשלו אחדים שלא ידעו בנידי של' זה (קעיף נ"ז):

(לב) ברא בשהיה הנשבע הזה או המברך לבטלה מזרד אבל אם היה שונן ולא דעת שהוא אסור לנדרתו שלא ענש הכתב שונג אלא מזהרו ומתהה בו שלא לשנות בבר:

448 חכמת הלוות נידי וחרם כבל קע"ב שער השיטה אדם

(לנ) המנדת את הבירוי שלא כדין ואמר ליה הלה אדרבא נידי של שני נידי זה"ט. שזה השני הוא נברא הרבה אף שאינו גדול כמעט או שאין ידוע מי הוא דחישין שמא הוא יותר גדול טהונדרה אבל אם הטנדת שלא בדין הוא ת"ח וזה אחר אינו ת"ח לא (ועט"ק פ"ק י"ט) וה"ה תחלheid גנד רבו לא יכול לומר אדרבא אלא רשות מב"ד. מי שאמר להבירו אל תעשה דבר זה בנידי וזה אומר לו אדרבא אף שזה התחלת לומר כן ועשה שלא כדין מ"מ נידי. השני נ"ב אינו כלום הואיל ולא נידחו סתם רק אמר לו שלא עשו הדבר הזה בנידי אין זה אלא מזרו (ל"ט):

(לד) ת"ח שביזהו רשות ובשביל זה שנידחו אמר ליה הרישע אדרבא יכריז על הרישע שהוא מנודה ויעדוד בנידיו ל' יום ואח"ב יבקש מהילה ברובים מן הת"ח: (לה) אה גודל בשנים שביזה לאחיו הקטן בשנים והוא ת"ח ונידה הקטן בשנים את הנadol בשנים נידיו דאע"ג דרשו ואת לרבות אחיך הנadol יפה עשה הקטן שנידחו שכון שאינו נושא פנים ל תורה אינו עושה טעה עטך ומן הרין אינו חייב לכבדו:

(לו) חכם זקן בחכמה או אב ב"ד שטרת אין מנדין אותו כפרהסיא לעולץ אף" חור וסרח כמה פעמים אלא א"ב עשה כירבעם בן נבט וחבריו אבל כשחטא שאר החטאות מלכין אותו בצעני' שנאמר וכשל גם נבי עמן לילה אף שכשל כסחו כלילה ואומרים לו היכר ושב בכיתה וכן כל ת"ח שנתחייב נידי אסור לביר לkapouz לנדוthon בטורה אלא בורהין מדבר זה ונשטטין טנוו והסידי החקמים היו משתחווין שלא נמנעו מעולם לננות ת"ח ואע"פ שנמנין להלקתו אם נתחייב מלכות או מכת טרדות מדרבן אשתחא לא נמי דישתחא חטירה מלכות ואי שני שומענא בנון שטחצק בספרי אפיקורוסות ושorthה בימי זמר או שחכרי בוישן מהמת שטועתו ושם שיטים מתחלל על ידו עד שאומרים עליו שורי ליה טריה לפלי משמתיין ליה:

(לו) על ב"ד דברים מנדין את האדם ואלו הם (ה) המכוה את החכם שראוי להורות ויגע בתורה ואפילו אחרי מותו (ג) המכוה שליח בית דין שעושה זילותא בוה לב"ד (ג) הקורא להבירו עבד (ד) המזול בדבר א' שעיקרו מדרבי סופרים אין צורך לומר מד"ת אבל דבר שעיקרו מד"ת מלכין מ"מ (עט"ק פק"ע) (ס) מי שלחו בית דין וקבעו לו זמן ולא בא (ו) מי שלא קיבל עליו את הדין מנדין אותו עד שיתן (ז) מי שיש ברשותו דבר המזיק מנדין אותו עד שישרנו מפני שהוא עובר על לא תשים דמים בכיתה שנורם היזק לבריות (ח) המוכר קרקע לעכו"ם והוא סמכה לкриקע של ישראל הבירו מנדין אותו עד שיקבל עליו כל אונס שייבא לישראל הבירו בעל המיצר (ט) המעד על ישראל בערכאו של עכו"ם והוציא מטנו מטנו בעדותו שלא כדין מנדין אותו עד שישלם (י) טבח בהן שאינו טפריש המתנות ונוחנה לכהן אחר מנדין אותו עד שיתן (י"ח) המחלל י"ט שני של גליות (י"ג) העושה מלאכה בערב פסק אחר חצות (י"ג) המוכר שם שמים לבטלה או לשבעה בדרכי הבא (י"ד) המכיא את הרבים לידי אכילת קדשים בחוץ בנון אדם גודל שאוכל דבר הדינה לקדשים ויסברו העולם שהוא קדשים ויבאו הם עי"ז לאכול קדשים טמש בחוץ כי יאטרו מותר הוא שהרי אדם גדול זה אוכל כמו שמצינו בתודוט איש רומי שהאבל לבני דורו גדיים מוקלים בלילה פסחים ושלחו לו חו"ל אלמלא תודוט אחת היינו מנדין אוחז שאתה מאכל ישראל קדשים בחוץ שהרואה סובר שהקדישו לשם פסק (טו) המביא את הרבים לידי חילול השם (טו) מההשבר שנים וקובע חדים בח"ל ואסמכה אקרא דכתייב כי מצוין יצא תורה (ז) המבשיל את העיר בנון המכח בנו הנadol מ"ח עד ב"ד שנה שטבשלו שטאי בעט בו ויניחנו ועובד האב משום לפני עור לא תחן טבשול וכל כה"ג (י"ט) המעכב את הרבים מלוות מזויה (י"ט) טבח שיצאה טריפה מתחת ידו (כ) טבח שלא הראה בדיקת סכינו לחכם (כט) האקשה עצמה לדעת (כט) מי שנירש את אשתו ועשוי בינו ובינה שותפות או משא ומתן המביאן לחזקקה זה

הכמת הלכות נידוי והרמס כל קעיב שער השמחה אדם 449

זה עט זה כשבאו שניהם לבית דין מנדין אותו שלא יכוו לידי הרגל עבירה (כג) חכם ששפטו רעה (כל) המנדה למי שאינו חייב נידי שלשים ובא לבית דין להתרעם עליו שנדוו שלא כדין בית דין מנדין את זה. ואין צורך לעניין נידי עדות ורואה ברורה אלא כפי אומר הדעת באטיית דברים שהחובע טוען ברי או אפי' אשה ואפי' קשין נאצן אם הדעת נותנת ישامت הדבר שדברים כאלו מסודין לדין דבקל יכול לשקל הדברים כאלו בשכלו אם הם אמיתיים או לא :

(לה) חכם שהורה להחריר בתים שאין להם סוף חייב נידי וכן טו שעבר על נזרו כל ב"ד שנזקק לו לשאלת בר שמתה הוא וכל העושין מלאכה בעוד שיש מת בעיר וудין לא נCKER חייב נידי כדי שלא יתנצל בקבורתו לפיכך אם יש חברותה בעיד שעוטקן עם המתים שרי וכן מי שעושה קללים וחמורים או נ"ש לעקור דבר מה"ח או שואל בכחט"ד או לב"ד דבר שאי אפשר שאין זה אלא כתלעיג על התורה יובן טו שיש לו ערעור על חבריו בדבר א' ומטרו אותו דבר למולך או לשופט לאו כל כמי' שיאמר שלי מסרתי אלא משפטין לי' עד דמיית' וכיימי' בפני ב"ד. וכן ת"ח המחייב במחלוקת נגד הרבים שלא ירבו מחלוקת בישראל. וכן הטעורה הוראה במקום רבו:

(לט) צורבא מדרנן עבד דין לנפשיה ויכול לנודות לטוי שהפקיר כנניו ואם דין פטוק כגון שקראו עבד הוא מנדינה לכל ישראל דבר פשוט הוא אבל נידונו ב"ד ואם אין דין פטוק אין מנדינה אלא לקטנים ממנו ואפי' לא ביזהו בפיו ריק שבועון לבוזתו לפי אומדנא המוכחת יכול לנודות:

(ט) נאובן שחייב לשמעון מטען ומברב מלפרו אם נידה שמעון לרואובן שיפרענו אפי' אין שמעון ת"ח נידוי נידי דהא כדין נידה ויא דאפי' ת"ח שלא עבד דין לנפשיה לנודות חבריו על דבר מטען וכן עיקר כל שכן אם חבריו אומר שרצה להיות צית דין אלא שמעככ מעת או שכופר שאומר שאין חייב לו:

(טא) המבזה את החכם ואפי' בדברים ואפי' לאחר מותו אם יש עדים בדבר או אומדנות כدلעיל ב"ד מנדין אותו ברבים ודם מתירים לו כשיחוור בחשובה אבל אם החכם חי אין מהירין לו עד שרצה ויפים את החכם שנידונו כשבילו מיהו אם לפי ראות הב"ד עשה זה מה שמטול עליו ואין החכם רוצה לטחול מתיירין לו נידוי וכן החכם בעצמו מנדינה לכבודו לטוי - שהוא קטן ממנו שהפקיר כנניו וא"צ לא עדים ולא התראה ואין מתדין לו עד שרצה ויפים את החכם ואם מת החכם באים נ' ומתיירין לו יועין לעיל כלל ק"ד סי' י"א אם דין בזמה זו דין ת"ח והקורה לחברו מלשין או מטור אין לך ביזוי נדול מוה ומנדין ע"ז אע"פ שיש רשות לחבר לנודות לכבודו מותר לו לטחול על כבודו שאינו שבח לת"ח שנחוג עצמו בדבר זה אלא יעילים עינוי מדברי עם הארץ ולא ישית לבו להם וכן ה"ר רק הכתמים הראשונים שומעין הרחמים ואינם מישבין ולא עוד אלא אפי' שטוחلين לחרף וסלחין והכתמים היו משבחים עצמם בטעיהם הנאים ואומרי שמעולם לא ידו אדם ולא לכבודם ב"א כשביזהו וחרפהו בסתר אבל ת"ח שביזהו וחרפהו בפרטיא אסור לו לmahol על כבודו ואם מחל גענש מפני שהוא בזון התורה אלא נוקם ונוטר הדבר בנהesh עד שיבקש מהילה ויסלח לו:

"(טב) אם נידו לאדם א' על שעבר עבירה וגנור השר עונש על טוי שיחזק הנידי חייבין ליכנס. בספק עונש כדי להחזיק דחינו מפני קדושת השם יתרך אבל אם נידונו על דברי' שביבו לחברו כגון שחוליכו לערכאות אין אלו חייבי' ליכנס בסכנת העונש ואע"פ שהייב אדם למהות ביד עבורי עבירה וכל טוי שיש בידו למתהות ואין טחה הוא נהפס באותו עון ט"ט אין אדם חייב להוציא טמון ע"ז בגין הנהו להקל מלהות בעבורי עבירה שיש להوش שיעמידו על נסfine ומאודינו וכן אין מנדין למי שראו לנודות אף בעבירות גדולות פן יטנענו מלעשות חשובה ישב ורופא לו:

קונטרם מצבת משה

כתב והבאתי המשמש בזמנים אחרים זה יומו של אישתו ור' ל' שיאשיהו היה רך בישנים ומת פתאום ודומה כמו שהשתמש בא צהרים אך לצד הכפל סיפא דקראי והחשה לארץ כי דוחו ג'כ' בית שמע בצדדים: וכן ע"פ דאי בקינות של ט'ב שנתייחס על מיתה אישתו שנהרג בתק הפטות וידוע שהג הסוכות נקרא יוס אוור שאז האורות העליונות בשלימות וזה שאטר והחשה לארץ כי ביום אוור כמשיב לעת מרפא והנה בעתה ר'ל שהעת הוא גורם שיש מה מרפא ואפ'ה בעתה. והנה בן קרה ל' מקרא בעונותיו שבזים פורים ידוע שאו נשבע אוור גדול עד שכ' בכתבים יומם כפורים ר'ל שיזום כפור הוא כמו פורים וא'ב' הוא עת מרפא אבל נחפק עלי לבעה שיפטר בני הצדיק ירא שמים הטענה ט' משה שלום בן ב' שנים שלום שמו ושלימה היה משנתו כי מעיד אני שלמד הכל עט' לעשות ואמר לא המדרש הוא העיקר אלא המעישה וכיים כל מה שלמד והיה מתמיד גדול וכעומ אחית ראיי שלא אבל טבולו בתשקה כלל נט' והמתין על מים והוא היה אדם חלש ונערתי בו ואמרתי שהוא ביראה ואמר לי א'ב' למה נכתב דין זה והיה בקי בש"ע איך וקיים בן יכבד אב ועסן ע"פ רוב בחבורי חי אדם וכל דין ודין הנכתב שם היה לומד מזיך הש"ע והאהרונים עד שמצו פאן יצאו הרברים ורישם הטראה מקומות וכל דין שנשפט מן הלק א'ח רישם בספרו ולפעמים השיג עלי ובן עשה ביראה דעתה כל דין למך מהבורי וטן התקור אשר הם נובעים. אוי לי על שברי נחלת מכתך ואין אני בוכחה על המת אלא להולך כי ידעתי אלו היה כי היה בקי גם ביד בב' וכן שנים כא' מן הגודלים עם מוצא הדין והיה הולך ממעלה לטעלה בכ' ה' ב תורה ה' ביראה ולא זו טנו בכל יום למד בספרי מוסר וכל מה שלמד הכל היה לך ולא יצא שם הוכחת שם מפי אפי'ו בדרך שבאה אמר רק ברוך העליון. אלה אוצרה ואשכח עלי נפשי כשבה על שולחני היה אומר לך אבא אמר לי איזה פסוק או ד'ת והיה מאיר כשלחנו תמיד עד שלמד זמן אריך כאשר ייעדו ע"ז כל הלומדים שהיו מבירים אותו והוא היה לי בן קידר ילד שעשויות אהבה עזה אהבתינו ומדי דברי בו זכר אוצרנו מדות טובות שבו ספר מהיר ואוטן יד ביד ע"ב הפו טע עליו מעולם לא שמע ולא ידע ספרי מעשיות ומלחמות ולא עסוק בעולם כי' או אוכל ושורה או שלמד ולא פנה אל רהבים ואיך אנחנו. זאת נחתתי בעניין צדיק ה' בכל דרכיו ה' נתן וה' לkeh יחו שמו מכורך ברוך דין האמת וודע בעל החagna אימתי ילקיט התאנים זברוך הוא שהזרתי לו פקדונו בטהרה ועכ'פ' אין טלולך: בדברים שבינו לבין הכריו כי לא עסוק בשום מ' ולא מעלה בכרכבת הנהנין כי יכול ברכותיו היו בדקודק טלה בטלה ועד יומם מות לא שבח טלבך תמיד לפניו ולאخرو וכל ברכת בדקודק נמור ואם אבחוב מדותיו הטבות תקצר היריעה והנה אמרתי מאחר שביביד אותו בחזי נם אני אעשה לו נינה ואחלק לו ברכבים לעשות זבר לשות לחי העוה"ב וב' הרטב'ס בפ' הצדיקים פאן בונייהם להם נפש על קברותיהם (יל' מלנס) שדבריהם הם זכרונם והנה בחבורי זה לא חברתי ה' מילה ופה'ב' וה' אובלות הנם שהרבה מן הלומדים בקשו מני לכתב ה' אובלות כי זה כל אדם אך היה כבד עלי הרבר כי כשל בעוני כח' וגס או רענין איןathi כבראשונה אך להפרצת בני הטענה י'ל שהפיצר כי הרבה טלאתי רצונו ובפרט זכותו העיר לי בכתה דינים שנחותו ראייה היה פרש נחלות להכתה ע' משא אלא שוכנו בנת ברורות-וכבר אהוויל ראייה היה פרש נחלות להכתה ע' משא אהוויל ראייה צל זה להבתב ע' וכן אני אומר מנגנון זכות ע' זכאי בני י'ל. ולכן קראתי קונטרס זה מצבאת משה שהוא היה מצבתו ובפרט שיש בו דברים שהחותו רוז'ז' ז'ל זכות הרביס העוזר לו שחקלה נשפטו מעלה ויונה בשלום על משכנו וקיים בו מקרה שב' בהתהלך תנאה אותה בשבק תשמור עליך והקצות ג'א הצעה:

(א) דין אין בפורים. בא"ת כי תשכ"ז כי הש"ע דטוהר בבשר ויין שלא עשה

עשה דיחיד לאכילות ורחי עשה דברים דאוריתא דדברי-קנלה כד"ת רמי עכ"ל והק' וט"א שהרי נס י"ט מהויב בשם' ואפ"ה אפשר והיה אפשר לומר דא"ת ס"ל כמש"כ תוס' בט"ק דף י"ד ע"ב ד"ה דחי דשתחת י"ט אינו אלא מרוכנן דושטחת היינו בשלמים דוקא אך ז"א מפסיק לפני מש"כ הרמב"ם בהל' י"ט דראע"פ רבאתה דושטחת קאי על שלמים מ"ט בכלל מצוה זו לשמה בבשר ויין ועוד שהרי ק"ש נמי מדאוריתא ואפ"ה פארו הכתמים משום בכוד המת דיש' כה בידם לעקור ס"ע בישב ואית זא"ב ה"ג ק' ט"ש פורים וניל' כיוון דקנו רמש"כ במנלה שמחה מלמד דאסיר כהספר טשמע דה"ק דאמילו במקום שרואי לספוד לא טבעיא שלא יספרו אלא אף י"שmeno ואין שמחה אלא בבשר ויין וא"כ כיוון שהן תיקנו בפירוש ולכון מותר אבל כי"ט אע"ג דכתיב שטחה טינה לא יlf"י דאסיר כהספר שהרי בר"ח לא כתיב שטחה ואפ"ה אסור בחספר טה"ת והיינו מדאקרי מועד כדאי' בתענית אלא עיקר הכתוב להיות שטח באכילה שלמים ואונן אסור בשלמים וא"כ ע"כ לא טيري הכתוב מאונן וכיון שעיקר המצוה לא חל עליו עקיון חז"ל מצוה זו בשב ואית משום בכוד המת. ולפ"ז ניל'adam אוכל ושוטה מותר נ"כ לכורך לפניו ולאחריו אע"ג דבחלה ובשאר ברכות אסור כמו כי"ט וכן בחול אם אוכל שאר דברים אינו מברך היינו משום שהוא רשות adam ירצה לא יאכל אבל כיוון דאכילה זו היא חיזב והתיירו בפירוש לאכול טסטמא התירנו נ"כ לברך כן ניל':

(ב) ולענין אכילות בפורים. הנה האחرونים טholes בזה כמש"כ ב"יד ספי" ת"א ורמ"א העיד שאין נהוג והש"ך בישם רוב אחرونיהם העיד שהמנגה להיפך וכבר הוינא טלייא בגין ח' או ט' נהירנא שטצתתי לאוכל יושב ע"ג קרקע וכhalbיצת מנעלים ועכ"פ ניל'שרاوي להורות כמו שנגanti במתה בני האדריך דה"ט בפורים שהוא يوم י"ד שנאמר בו שטחה אניות לא היה חל עלי כי בראותי דתקוף עלי' עלמא היהתי זרין ונשבר וקיימת מצות סעודת פורים כדיינו ותיכף לאחר שענה י"ב החפלתי מנהה ואח"ז יצא נשטתו בקדושה ועד לאחר הקבורה לא ברכתי שום ברכיה רק דין האמת בשעת קריעה ואכילות לא נהגתי באותו יום כ"א בדברים שבצינעה ולאחר מעריב נהגתי כל דיני אכילות אפי' בחליצה מנעלים הוין מישיבה ע"ג קרקע הנם דבריע כ' يوم י"ד וט"ז ולא מצאת הילוק זה מ"מ כיוון דק' לי בשלהי י"ד דכתיב שטחה י"ל שפיר דין אכילות נהוג אבל בט"ז דין נהוג בו שטחה כדאיתא להדייה בוגמר במנילה דכתיב נבורים ונעים מקיש עשה לזכירה דה"ט קריעת מנילה דין נהוג אלא יומ' א' אלא אסור של זה בזה והיינו הספר וזה לא יlf"י מדכתיב שטחה אלא מדר' במנילה הענית יומ' י"ד וט"ז ועי' אחר רבנן דלהבי חזרו וכחבותו במנית לאסור של זה בזה ועכ"פ לא עדיף ט"ז לדין מ"ה והנכח ועיין בהשובה של הגמ"י בסוף ס' שופטים שהרבבת להקשوت על מהר'ם מרטונברג ובריטב"א סוף ט"ק האיד בזה לסתור דברי האוטרים שאין אכילות בפורים ולכון כיוון דבלאה' משטע מש"ך שדעתו נהוג אכילות וקהילתנו אהרא דש"ה הוא ולכון ניל' דברום ט"ז ראוי לנונג כל דיני אכילות רק בישיבת קרקע כיוון דתוס' בט"ק דף כ"ז ד"ה מן המנחה כ' דין ראה לאסור ישיבת ספסל ולכון הקלתי בזה גם בט"ז ולענין סעודת הבראה ניל' דלב"ע טרין בפורים כדאיתא בש"ע סיטון ת"א סעיף ד' ועוד שהרי אמילו בשבת כ' בב"י סימן שע"ח דנונגין להכורותו ומ"מ ניל' שלא יברו בניצים ועדשים אלא בבשר ויין וכדאיתא שם בש"ע:

(ג) לאחר שטצתתי כל צרכי קבורה להה"ק וגם בחרתי לו מקום קבורה וכבר חפרו הקבר ואותו יומ' אסור כהספר ולכון אף שעדרין לא נגמר כיוון שטצתתי לכחפים הייתה מברך כדאי' בש"ע והק' לי א' שהרי לפני הטעם משום בכוד המת א' בהדייה בראש דאמילו לאחר שהחטף בו מ"ט פטור והשבתי לו הרוי הרא"ש עצמו כ' שם בפ' מי שטחו בדין דנטסר לנחותם דאמילו אם המת עדין בכיתו מותר (ווע' סס נז' זקס למג'ן) ועכ' צ"ל דהוקא כ"ז שטוטל עליו לקברן ע"ג דכבר עשה כ"ז כיוון שלא קברו שטא יתעצל בקבורתו אבל כיוון שטטו לנחותם בודאי

חכמת הלכות אכילהות מצה משה אדם

452

בודאי יעשה כך ואין שום חשש התנצלות ולכנן מותר וא"כ מ"ש אם טהור לכתפים והוא בביתו דמותר וא"כ ה"ג אף שהאבל הולך נ"כ לבה"ק דמותר:

(ד) נשאלתי טבנוי הרבני הנגיד מה' יצחק שיש לו שותפות בחנות אם מותר לשותפו להחטף בהנותו כיון שכיראת השותפות על שמו וטבנוי בש"ע דאסור: תשוכה כבר נהנו בקהלתינו כל מ"ע ע"פ תשו' רשל' ס"ז להקל בזה אחר נ"י הגם דלענ"ד הוא קולא נדולה אך בזאתו אין להחטף. ואטנים צ"ע אם אמרין בזאת הגם מקצת היום כבollo וכן בכל הדברים האכובאים בש"ע דאסור נ' יטנים צ"ע אם יומן נ' הוא בכלל איסור או לא ובאמת לשון כל הפסיקים ריה"ף ורמב"ס וכן הוא בש"ע פ"י ש"פ כתבו כל ג"י הראשונים אסור במלאה ממשע דבריהם הג' נמי אסור אלא דרמ"א כ' בס' שע"ג ומקצת يوم נ' ה"ה כבollo ומשטע דכללא כייל בכל הדברים אלא דעתך לעמיה הפטין רט"א עד ס' שע"ג ולמה לא הניה בן בס' ש"פ ובשארי סימנים וכן בס' שע"ה שב' בש"ע דטקצת يوم ו' ויום ל' הוא כבollo וכן כ' כל הפסיקים ולא לישתחטיט באחד מהם שנם ביום ג' מקצת היום כבollo וכן רט"א לא הניה שט כלום ובגמרא פרק א"ט ד' כ"א נבי תפילין איתא ת"ר אבל ג"י הראשונים אסור מג' ונ' בכלל מותר בו' משני ושני בכלל מותר בו' הרי חצינו דבטוקום שאוחר בשלישי איתא בגמרא להדייה דטשייש ואילך ושלישי בכלל משמע אבל בכ"מ שאמרו בגמרא נ' יטנים כל ג"י אסור ולכאורה הוא תלוי בפלונתא במש"ב בראש פ"י ל"ז בסופו וכ"כ בתום דף כ"א ע"ב ד"ה וכאן אלא בתוספות הנירסת קצת משובש וזה חניא בטענה שטחות אבל כל ז' יטנים אסור בעשיית מלאכה והכ' איתא בירושלים מי שאין לו מה יכול ביום א' וביום ב' אין עשה בגין עשה בר קפרא אמר אף בני לא עשה בר קפרא כדעתו שעבד אבל נ' יטנים דאמר ר' אבין בו' בשם בר קפרא ג"י נפשה שייטה על נופי' דסברה דחוורה לנבה' בו' לאחר ג"י כרסו נבקעת בו' וא"כ לכואורה משטע שהוא מחלוקת ת"ק וב"ק וא"כ היה לנו לפסק לרבי המיקל אבל ובפרט לדברי ת"ק משטע שהס דברי רבים וא"כ היה לנו לומר דטקצת يوم נ' כבollo אלא דנ"י כ' שם דף רצ"א ע"ב בברייתא ג"י אסור במלאה והביא נ' ירושלמי זה וטיניס וגמרא דילן דקחני נ' כב"ק איתא עכ"ל הרי שכח להדייה דגמרה דילן ס"ל כבר קפרא וכן משטע ברביינו ירוחם להדייה בדף קפ"ג ע"א כל ג"י הראשונים אסור במלאה בו' ובן' יטנים הראשונים הנפש חופפת על הנוף בו' והינו בראיתא בירושלים הניל' וכ"כ בפסק' חום סימן ק"ח וזה אבל כל ז' בו' ואט אין לו מה יכול מותר מב' ואילך כגון יומן רביעי וכן משטע בהג"ט פ"ה מהל אבל הל' ח' שב' הרמב"ס כל ג"י הראשונים בו' מבאן ואילך אם היה עני בו' וכי הנגה"ט וזה פ"י רשי' משלשה יטנים ואילך וע"כ כוונתו שלא נטהה יותר דמכוון ואילך הינו מיום ג' וע"כ ב' מג' ואילך דין לומר רדרבי' שלא נטהה יותר מכאן ואילך ר' ל' מיום נ' א"כ هو לייה לכתוב טיום נ' ואילך אלא ע"כ דוכנותו לדורות דיום נ' אסור ולפ"ז צ"ל מש"ב בפס' הל' הי' בהולך לבה"ק ד"ה רשותי יטנס אינו הולך לבה"ק משטע אבל בגין מותר צ"ל רהני י"א לא הקילו רוק בהולך לבה"ק כיון שהוא לדבר מצוה וכדאיתא בגמרא דף כ"א ע"א דפסק רבא בתקiffin כיון שהנ' א"כ ה"ג כיון דהו לא לדבר מצוה לילך האמר הלכה נ' יטנס ומשני מצוה שני א"כ ה"ג כיון דהו לא לדבר מצוה לילך לבה"ק ס"ל ל"י לא להקל בכ' יטנס וכן כוונת רט"א ש"כ' שם בס' שע"ג כדעת הנגה"ט דטקצת يوم נ' סג' ובאמת הנגה"ט גופיה סיימ שם דל"ג לו אלא ע"כ דעת הרט"א כיון שהוא לדבר מצוה אמרין טקצת يوم נ' כבollo אבל במלאה וכל שאר הדברים מודה רט"א דכל يوم נ' אסור ולבן לא הניה בשום מקום וכן הוא כהדייה בגמרא דף י"ט ע"ב דאמירין דהכל טודים כshall נ' שלו להיות בערב הרגל שאסור ברחיצה עד הערב ופרש"י דוראי נ' שלטמים וכ"כ שם הריה"ף ורמב"ס והתוס' אלא דיש לדקדק קצת ממש"ב הרא"ש פ"י ב"ז בשם הראב"ד וזה וכ' הראב"ד הא דלא אמר' טקצת يوم כבollo לעניין רחיצה משוט דאפשר לייה לרוחץ לאורחתא משאיב' בתגלחת ותכונסת שהרי אסור לנלח ולככים משתחשך בו' ומטבחרא בדברי הראב"ד דאף כבום מותר חוך ז' בערב הרגל כיון דאי אפשר לו לבכם בלילה וכן ספק בש"ע פ"י שע"ט סע' ה' וא"כ משטע לכואורה אמרין מצה

כמה הילכות אבילות מצאת משה אדם

מקצת הימים נכלו וכן משמע שם מדכרי הש"ך פ"ק י"ד שב' מותר לכובס רככ' בטללה טמןנו גזירות י' נ"ל דל"ר קאמיר רבטלה גזירת י' שהרי בשאר דברי אסור כל היום אלא כיוון דא"א לככט ברגנל ורגל מבטל גזירת י' ולכך מתר אפי' בשחרית כיוון דעכ"פ מותר לככט מבצעי ונס בזה כי רטוב לככט אחר הצות כדורי שעיה ניכר שהוא לצורך י"ט ועוד דבראי לפי שיטת ריב"ף ורמב"ס והוס' ושאר פוסקים דלא הקילו אלא לאחר י"י וכדאיתא בנימא הכל מודים בחל י' שלו כו' ואו בודאי צריך נ' שלמים אבל הראב"ד דפסק דאפי' שעיה א' לפניו הרגנל מבטל ולכט כי רה"ה בשאר ימים כיוון דא"א לככט מותר משא"כ בשאר דברים לכ"ע ביום נ' לא רקצת ככלו אלא כל היום אסור ומצאי בכב"ה שכ"ב בהדייא זהה בזה תלייא בס' שצ"ט ונ"ל שכן דעת הלכוש שהישטח הנהנת רמ"א יש' בס' שצ"ג דמקצת يوم נ' ככלו ובאמת דברי רמ"א חטוה" שחייב בהגמי' כי דל"ג לו ובג"מ כי דאפשר רגס דעת הטור בן ובש"ע החליט ולבן נ'יל כמו שכחתי ברור ונכוון:

(ה) נשאלתי באשה שהלليل לטבילה מושך ביום י' לשבעה אם טוחרת להפוך ביום י' או חמץ בחיפויה עד מוצאי ש' שכבר עבר ז':

תשובה בס"ט ס' קל"ט סס"ק ר' כ' בשם תש' פנים מאירות דמותר להפוך ביום י' כיוון דaina רחיצה של תעוגן ולסrox הראש פשיטה דמותר אפי' חור ז' אבל הס"ט כתוב שלא תהופ עד מוצ"ש דהא אפי' בערב השעה באב שהרחיצה אין אלא מנהג וטדינא מותר ואפה' כי רמ"א בא"ח ס' חוקנ"א סע' י'וadam טובלת ליל י' אבל מותר לה לרוחץ בערב ת"ב אם אי אפשר לה לרוחץ בלילה י' אבל משטע הא אם אפשר אסורה לרוחץ בערב ת"ב וא"כ כ"ש חור ז' רחיצה אסור מדינה פשיטה אסור אם אפשר לה לרוחץ בלילה מוצאי שבת ע"ש ומ"ש לפ"י מה שכחתי בהל' נדה דלטוי רוכ הפסיק היפוי ארכיה להיות בלילה דוקא סמוך לטבילה במקום אפשר רגן נ'יל דין להקל כי אם במקום דא"א לרוחץ בת"ש ומ"ט ליטול האפרנים לכ"ע אסור בערב שבת:

(ו) שאלה אשה שהיא אבלה וכבר עברו י' ימים ולמהר יש לבעה דבר נחוץ שציריך ליטע לטרחים אם מותר לשמש בלילה י' אם אמרין מקצת לילה עולה למניין שבעה:

תשובה בכור כ' בש"ע דמקצת לילה אין עולה למניין שבعة אלא מקצת ים דוקא אך מצאי בחשו' הרוב"ז חלק נ' ס' חוקנ"ט שכ' דהרב"ס פשיטה ליה דמקצת היום דוקא ור"ת החיז בשעת הרחיק לרוחץ מיד בלילה וריב"א מסחפק ולכון הכריע דלענין ח'ת ותישטיש דעתך ביה מצוה אמרין מקצת הלילה בכל היום אלא שציריך להמתין מלשמש בלילה יותר טחה שהוא רגיל ברא שידא נהג בו מקצת אבילות (לסיינו ע"פ דעת ימ"נ טלית לנונג כל דין הנסות) ע"ש שאיריך ולפ"ז בנידון דין בהולך בדרך מצינו שהקילו חכמים לפקד אפי' סטוק לוסחה כדאיתא בש"ע ס' קפ"ד אפשר דיש לסמוך עכ"פ בענין זה על הרוב"ז:

(ז) שאלה שוחט דמתא ואין שיש אחר אם מותר לשחות בימי אבלו: תשובה נ'יל כיוון דשחיטה הוא מטלאות המותרות ב"ט וכבר כ' בד"ט בס' ש"פ דכל מלאכות המותרות ב"ט מותר לאבל לעשות וא"כ בודאי מותר לשחות בביתו כדין משרתת בבית בש"ע סע' כ"ב ואupilו לילך בלילה בכית אחר מותר דהא בלילה מותר לילך לצרכיו כדאי' בש"ע ס' שצ"ג ובלבדר שלא יכול שבר על השחיטה אבל השבר שנותר לו מקופת הקהיל בכל שבוע מוחר לקלקל אא"כ הוא עני ואין לו מה יאבל דמותר לאחר נ'יל אף לקלקל שבר ונ'יל דטוהר לילך לשחות אפי' ביום דהא אין איסור ההליכה אלא לטיל כדאי' בס' שצ"ג וכ"ש שהוא צורך הרבה דמותר כדאי' במסכתא שמהות פ"א הביאו הבי' ס' ש"פ היה נתום בעיר ואין שם אלא הוא עושה בצעעה מעני כבוד העם וידוע שבשר הוא חי' נפש כמו לחם ועוד נ'יל דאפי' מלאכה גמורה בדבר האבד כגון שאם יש לא' איזה דבר האבד ואין שם אומן היודע להקן אלא האבל דמותר לאבל לעשות כדי שלא יסיד חברו וכמו שכח תרא"ש בפרק ט' שהפ' ספ' ד' דאס האבל אריס בשדה של אחר דלראב"ד הוא עצמו מותר כיוון שהשدة של אחר אין זה נקרת מלאכת האבל

חכמת הלכות אכילת מצות משה אדם

454

האבל והביאו הביי וכען זה צינו בחומר רכמו שהתרו לפועל שאין לו מה יכול רטוחר בעה"ב ליתן לו מלאכה אסילו אינו דבר האבר כדי שיש להפוך לאכול ח"ג החדרו לפועל אסילו יש לו פה יכול לעשות מלאכת בעה"ב בדבר האבר ואם כן היה באכול עיגן הרמוד מטעוד מ"מ כיוון דקייל כרא"ש דאסילו בתוק ג"ז מותר בדבר האבר וא"כ ייל דהה באבר של חברו טהור וצ"ע ועכ"ט בשוחט נ"ל דין כאן פקפק כאן שם אלא הוא דמותר:

(ה) צל"ע לפ"י מה דקייל בס"י שצ"ב דלצורך מותר לצאת וכן חייב בכל מצות שבנותו ע"ש בש"ך ס"ק ב' ולפ"ז נ"ל דטה שכח בש"ע רשאי ליכנס לבה"ג להתפלל הינו לפ"י מה שכח בש"ע סימן שפ"ד ובסתמן שעיו דעתה להתפלל בבית האבל וא"כ יש שם "ולפיכך אסור לצאת אבל במקום דא"א לבנווה עשרה ויתכטל ע"ז מקדיש וקדושה וברכו למת לא ילך בשם שהתרו לוليلך לצורך דבר האבר ובא"ח ס"י תרצ"ז במ"א ס"ק ח' ובס"ק י"ט משמע דתפלל ביחיד ועוד ק' שוררי התרו לעבור על לאו דאוריתא לשחרר עבדו כדי לקיים עשה דרבנן דקדיש וקדושה בדאיתא בר"א ששחרר עבדו ולמה נדהה בשכיל אובלות דבר שאין בו איסור כלל הנם שי"ל דהתם היה להוציא בית משא"ב ביחיד ט"מ חזין דהוא מצוה הרבה ולכון נ"ל כיוון דין בו איסור כלל ובמש"ב הנ"י הביאו הביי דרוקא לטיל אסור ולכון אם יש מניין נגד ביתו harus נ"ל דלכ"ע מותר להתפלל כי:

(ט) שאלת מה שהוציאו אותו סטוק ליום טוב ונזכר אלא שהאבלים לא ידעו מתי נגמר עד י"ט אם הרגל מבטל שבעה. תשובה בסימן שע"ה ש"ך ס"ק א' בתב דמקבר בעירו אין מתחילה אבלות עד שידע שנגמר ונ"ט לקובר מתו בערב הרגל ע"ש היי להריא דאיו עולה וראייתי בכ"ה שם שהביא בישם תשובה רדב"ז סי"ס"ג דעולה לו ואני חפשתי בשלשה הלקים חשובות רדב"ז ולא מצאתי מסתמא יש עוד חלק רדב"ז ולא זכיתן לראות ואטנם נ"ל ריש להלך שראיתי שכח שם בעין שנגמר קודם בהש"ט ולא כי שקבעו ביחס ולכון נ"ל דלאורה יש ראייה מירוש' כדעת הבה"ג ודלא רטכ"ז דברוש' ט"ק דף ר' ע"ב איתא חל يوم ח' שלו בשכ' ערב רגלה מלח ערב שב' ופרק בירוש' היך אפשר ר"ל איך אפשר שיזאלו ח' בשבת ומתרץ כגון שנרתתו ח' ונתיאשו מלבקשו ועוד תי' בשבא לו שטועה קרובה כשכח ועוד תירצ' חפתור שנסתה הנולל ע"ש עם השיכחה ופרק היאך אפשר א"ז אתה חפתור שסתמו נבוי ע"כ ולפירוש רטכ"ז ק' רלמה הווצר לומר בסתמו נברי בשבת דזה נעשה באיסור ולמה לא מישני כשהוציאו באותו עיר סטוק לחשכה ונזכר ע"י ישראל אלא שלא נודע לאבלים עד שכח משחשכה ולכה"ג אתי שפיר דכיוון דນגמר טבעי ע"ט שלא נודע לקרים מ"ט מתחילה האבילות מע"ש ולכון נ"ל דנס רטכ"ז מודה בדיון זה דהיכא דນגמר מע"ש ע"ג דלא ידוע מונין טווס שנגמר אלא דטבה"ג מישטו ע"ט שלא קברוהו מע"ט אלא שהנברים יקברוהו בירוש' מ"ט מתחילה ליטנות תינוף משטפר לאוון שיקברוהו ע"ז כי רטכ"ז כיוון דרעדתו עליו לא חלה עליו אבלות וכ"ש אם דעת האבל לילד בירוש' על הקברות ולעטוד אצל קבורתו דזה אינו רק כנמסר לנחותים ולכון מדיק הרדב"ז לכתוב דאם קברותיו קודם שבת וו"ט דאו ע"ט שלא נודע להם עד י"ט עולה אבל אם רק הוציאו וקברוהו ביחס אליו אין עולה ואטנם במדכי והביאו הר"ט כי להריא וטוח שם להריא דאמ"י באותו עיר כיוון שטפר לנברים מנצל ומשטו אפי' יקברוהו למחה ומחתימה על הש"ך שלא הביא דבריו ד"ט ואטנם ייל דזה דוקא שאין דעתו עוד לילד על הקברות דהוי כנתי אישו אבל כsheduto לילד לטהר על הקברות לא חל עליו ולא טכטול ועכ"פ נ"ל בין בע"ש ועי"ט אם נגמר טבעי קודם השיכחה טעת בעין שלא היה שם היה יכול לנחות קצת אבלות אלא שלא נודע לאבל עד שהשיכחה מונה טוים ו' ובאים שטפרו לנברים מע"ט ואין דעתו כלל לילד לבה"ק כיוון דבטרכyi אי' להריא דטכטול וכי בד"ט ובפרישה (וכמידci ה"ס לומי כמט"כ ה"ז). נקיין טיעס גל דצלי נס"ג דכוונתו טסוליכו געיל לחייב טלי סיגדי כמג טמכלו לנכליים לו טוליכו געיל לחייב ונדמי מלה"ט כפצעון מטענו ג"כ רק"ל כנגי' כמ"כ סג' וכן נגניות כי נ"ט גל כי טעם סיג' כלמי' מלה'

הנ"ה שכתוב סתם דעת נס"ג ולמג"ז) (ו^אפס פ"ט ט"ל חס מם בג"ט) לכון לצורך
נדול אפשר ר"ל ג"כ דרגלו מבטל וס"ל לבה"ג וטרדיי דעדיף מנוטר לכתחפ' בחול
רעכ"ש עדין דעתו עלי' על קבורהו שהרי עכ"פ אם ירצה יכול הוא בעצמו
לקברו וכן אפי' לאם אין דעתו כלל לילך לבה"ק ט"ט עדין לא ה' אל אבלות
אל ב"ט שא"א לו לקברו וכיון שמסרו לכחפים הוא כנהיאשו לקברו וכן אם
קברוהו ישראל והאבל בכיתו ובן בנקבר סתו' לחשיכה שכח הרדב"ז ר"ל שפיר
דעה כיו' שאלו היה יודע היה יכול לנחות קצת אבלות כנ' גלעד (חק"ז ג'
נ"ל, תסומת לדב"ז ולחיתי מכתז צפ"י ס"ג וח' נ' דמקתפינ' ס"ל דlein בג"ג
חולק דע"כ נ' קלה שלג מלה זמן טמךיו לנכליים עס לכנקת יו"ט דלה' ודחי
מחי'חין ממנו האל מקלוטו לכחפים יטיל וצוקן כיו' טיקלכו' ויודיעו
קלוזין חי' נטיחין ממנו עד טילעו ומלהו שעה קלה עלי' הטינה כו'. וסביר
לנקצע נס"ט חל הטעיה מהפיכו על חומס טלה' הלא עס כמט' וועולס נס' יוס
לה' וכן חס היס עלה' הכנל ענטל נהס היגל גזיל' ז' הטע' טלה' טיז'ו סקלוזין
הלא מחל מאנקט שנות הוא כנל הטע' סנטול טימאים נ' עלה' הטינה הטינה עד
טיז'ו סקלוזין. וטעמ' דמי'ת דרעתן עלי' עד טיז'ו סקלוזין סקלוזין כיו' טזוזין
טיז'ו סקלוזין. מעתה האל כיו' מנקצע צוים וטז'יס צלינס אין דעם עלי' מלה' עד
טיז'ום סנו'ל עכ"ל):

(ז) שאלת כמה ציריך הפסיק בין קבר לכביר. תשובה בש"ע ב"ד סיטן שב"ב אין קוברין שני מתחים זה באדר זה אא"כ היה דופן הקבר מפסיק ביניהם ומדלא בתב סתם אא"כ יש הפסיק ביןיהם ש"מ דבעינן דופן הקבר הידוע והיינו בשיעור רמתניתין בב"ב ק"א בכוכין דלרמב"ס וטור הוא תשעה טפחים ולר' האי ורשב"ס ששה מפחחים ולכון לא כ' הטעור והש"ע גם בן איזה שיעור יהיה הפסיק כמו שכחוב שם סעיף ד' בקביר ע"ג קבר דבעיננו טפחים אע"כ מושם דא"צ ליתן שיעור כוון שכחובו דופן הקבר ושיעור זה כבר ידוע כמו שכחוב בטור וש"ע בח"ט ס"י ר"ז אלא דבקבר ע"ג קבר ס"ד דלעלום אסור רהוי דרך בזין ולכון הווצרבו לבתום דאם יש בינם ו"ט מותר אך צ"ע מ"ש טן האדרדים שכחוב הטעור והש"ע כרמב"ס דבעינן פ' טפחים ובע"ג קבר סני בששה טפחים וצ"ע ומצאי בתשו' ה"ע סיטן קמ"ט שנשאל ע"ז וכ' דעכ"ט בעין בין קבר לקביר ששה טפחים אך מה שכחוב מدلלא יהיב הטעור והש"ע שיעור רק שכחובו סחמא דופן הקבר משמע דפסקי ברשכ"נ בב"ב שם שאטר הכל לפני הسلح ולפי מה שכחובי ליתא דטהרכתיו דופן הקבר סמכו עצם על השיעור שכחובו בח"ט וגם הה"ז נופא כ' רזה סותר למה שפסקו בח"ט וכן מצאי עוד בספר קטן נקרא תורה חסר שכחוב בפשיטות דבעין או טפחים וכ' דיש טוין דרוקא בשנקבר הטה בקריקע ולא ארון אבל אם יש ארון או נסרך מפסיק סני וכ' דלייתא שעורי בכוכין כ' רשב"ס ותוס' שתיו טניחין שם ארון וכ"כ בח"י רמב"ז סנהדרין פ' זה בורר שתיו מניחין הארון ואה"כ מבנין לכוכין ואם"ה בעין ו' טפחים אך כיון שכבר נהנו שלא לדקדק בהז וטקרבן הקברים מושם דוחק נתתי לבני להקור אם הוא איסור לכ"ע וא"כ כי נהנו מי שכקין להו ומצאי דאפשר שיש להקל ובחנאי שעכ"ט לא יהיה בין קבר לקביר פחות משש אצבעות ומנא אמגנא לה דצעריך להבין הטעם למה היה דוקא טרחק ששה טפחים לה"ק ור"ש ורשב"ג ס"ל הכל לפני הسلح והנה מדברי רב האי גאנז שהביא הטעור והבאי בס' שט"נ מובה דס"ל דהטעם דג' טפחים הם תפיסת של מת ולכון צעריך כדי תפיסה לזה ולזה וכ"כ הרשב"ס בב"ב ר"ה מת מושכב כמה שיעור תפיסה פירש ר"א שלשה טפחים ובאמת בנזיר ס"ה הגירסא בנט' שלנו וברש"ז ותוספות וכ"כ הרמב"ס בפ"ט מהל' ט"מ דשיעור תפיסה שלש אצבעות וצ"ל דרי ידענא דא"כ מא' הפרש בין קרייק קשה או רכה וצ"ל לפני מה שכחוב חוספות שב נזיר בשם היירושלמי דשיעור זה יודר מוהל היוצא מן המת ואם בן שפיר יש להלך בין קרייק קשה שלא נכנס כ"כ בעומק עוד ייל' דר' האי ס"ל דרישב"ג דקאמטר הכל לפני הسلح ר"ל דאם הسلح קשה בושה הז כוכין כת"ק ואם הוא רק עוזה י"ג כר"ש כמו שפירש הרמב"ס בס' חמונה ותראשון נראה לי יותר (וכ"ג להע"ג

חכמת הלכות אכילת מצבת משה אדם

לטען דכי"ל דכ"ג פנ"ס לט"ג גמ"תין מילכה כמעו וכל מוקשים סלאג'ס וספוא וט"ע פקו כמ"ק נ"ל לין לנו יודען סטייעו לנן שמו כמ"ק דלטולס טישול סוה ולומילו לו י"ל כמס"כ קת"ע געריגין פ"ק דללו כללה סייל כמ"ט י"כ חוק' גע"ז ל"ג ע"ג ד"ס הילכה כלבנ"ג) וכן משמע בראש"ם שכח רישבג' בקרע קשה א"צ להרחק ו"ט וצ"ל דס"ל ראו אין מוחל המת נבנש כי"ב בעומק אך כי ל"ז האי ורישב"ם אבל הרמב"ם והטור והש"ע שכחנו שעריך להרחק בין כבר לקבר ט' טפחים ע"כ הטעם איינו משום תפיסה וטכ"ש לרמב"ם רשיוערו איינו אלא ג' אצבעות וע"כ צ"ל הטעם של הרחקה כדי שלא יפלו דפנות הקבר ורישב"ג ס"ל הכל לפיה הסלע וכן משמע שהוא דעת הרמב"ן בטה"א הביאו הב"י בס"י שס"ב חול אין קוברים ב' מותים זה באדר זה פ"י אא"ב רופן הקבר מפסיק ביניהם שנמצא כי"א בקבר לעצמו ולגבי כוכין תנן אמה בנותים חצי אמה לדופן הבזק וחנן רשב"ג אומר הכל לפיה הסלע הלך מרחקין בכך שיעמדו כוכין ולא ליתן לאנפולי לפי הארץ עכ"ל ומלשון הרמב"ן משמע דפסוק ברישב"ג שהרי איינו נתן שיור להפסקה אלא כי רופן הקבר וא"ל ג"כ דכוונתו שיש טפחיםadam בן למזה הביא דברי רשב"ג איז משמע דדעתו לפסק בפי הכלל דכ"ט לשנה רשב"ג במחניצין הלכה כמוותו ובזה ניחא לי מה שב' עוד שם הרמב"ן הביאו הב"י שם שקדר ע"ג כבר סני בנט' היינו לשיטתו דאין הטעם משום תפיסה אבל הטור דפסק משום תפיסה ולכון כי דבעין ו"ט ולק"ט מה שהק' הב"י דלמה כי הרמב"ן ג"ט והטור כי ו"ט היינו דכ"א אויל לשיטתו דהrgb"ן ס"ל דשייעור תפיסה איינו אלא ג' אצבעות וause' דהיה די בשש אצבעות שלש לזה ושלש לזה מ"ט כיוון דאפיקתה מטפה אוקמה על דבר מסויים שהוא ג"ט או משום שהעליזן מבזיד על התהמון בפחות מנ"ט אבל הטור י"ל דס"ל דשייעור תפיסה הוא ג"ט כפי שנראה דברי ר' האי ואם בן אריך נס למעלה שש טפחים ומיהו בהבי סני אף לשיטתו דפסק בח"ט דבעין הפסקה תשעה טפחים היינו בתן הצד דשיך שלא יפלו הדפנות מה שאין כן זה ע"ג זה דל"ש לאנפולי רץ משום תפיסה וכן צ"ל לרמב"ם דפסק גם בן ההלכות מכירה דבעין הפסק תשעה טפחים ע"כ צ"ל משום אינפולי וכ"ש לשיטתו דחפסה אין רק ג"א ולפי זה בין שברנו לרמב"ם ורמב"ן וטור וש"ע הטעם משום אינפולי ולא משום חפסה וככבר כתבנו דנירטא בגם שלפנינו וריש"י ותוספות לרמב"ם דשייעור חפסה איינו אלא שלש אצבעות ולפי זה יש לומר דהוא בכוכין שנחנו שם הארון ונשאר בך הלה שלא מילאוהו בעפר שפיר שיך משום אינפולי משא"כ לדין דנווהין למלאות הקבר בעפר ואם כן ל"ש אינפולי א"צ להרחק ב"כ לרמב"ם וריש"י ותוספות דחפסה אין רק ג"א. וט"מ נ"ל דעכ"ט נכוון להרחק ג"ט שדרי גם הרמב"ן כתבנו דצ"ל דס"ל ראיו רק כי אצבעות ואפס"ה כתב דציך ג"ט ולפי זה נ"ל דא"א למחות במה שנוהגין לקרב הקברים ובכלך שירחיקו ג"ט האף שי"ל דלפי זה סני בישש אצבעות ומה שכח הרמב"ן בקביר ע"ג כבר ג"ט העינו שהוא דרך בזיזן ביותר משא"כ מן הצדין מ"ט לא נ"ל להקל ב"כ אבל בפחות משש אצבעות א"א להקל בשים אופן שהרי לכ"ע אסור להחערב חפסת ב' מותים ונפרים לא מהני שהרי ירכבו ועין בתשובה תשב"ז ה"ג סימן קי"ט:

(יא) שאלת אם מותר לכהן ליבנס לבית שיש שם מצנה שלקהו מקבר לתקנו. תשובה מצנה היא גולל לר'ית וכ"כ הטור שטעמدين אותה לסימן ואף לרמב"ם דפרש כרש"י כי ארון מ"ט נ"ל דטורה גם מצנה בכלל שהרי כי בט"ז מהלכות ט"ט הלכה ה' קורה שעשאה גולל בו עשה ראה גולל לקבר וזה עמדת על הקבר כמו אילן וע"ש בכ"ט שעמדת על פתח הקבר א"כ להפוקים דכהן מוזהר ע"ג שאין הניר מגלה וא"ב אם נגע בגולל לוכה ואבילו להסוברים דכל טימאה שאין הניר מגלה איינו מוחר עכ"פ אסור ליטמאות אלא דין לוקין עליו כמו שכח ר'ב"י סימן שמ"ט אך נ"ל דזה דוקא כישומד על הקבר אבל בשנטלה משם אם הוא דבר שאינו מקבל טוטאה כגון אכנים וכיוצא בו אין עליו שום טומאה ובמו שכח לרמב"ם בהריא בפ"ז מהלכות ט"ט הל' ד' וויל העושה גולל מדבר שאינו מקבל טומאה כגון שהנחת על נבי קבר אבן כי הנגע בה טמא ומשום

משמעות הנוגע בנולל ואם פירשם מלהיות נולל או שהסיד את המת מתחתתם הרוי הם טהורים וכן כתבו התוכפות בטוכת דף כ"ג ע"א ד"ה ולא נולל שהקשה למה עני כלל דנולל מטמא באهل חיטוק ליה דעת מאושם מהיל על הקבר ואין לומר דאיתריך להיכא דאין מות בקבר دائ' ליתא א"כ לא מטה מאושם נולל ע"כ הרוי בודאי דאין חילוק בין שהסיד המת מן הקבר או שהסיד המצח' מן הקבר כדאיתא בריטב"ם שהבאתו וטיש"ב הב"י בבדה"ב בשם תשובה הרשב"א שכתב דנולל אף לאחר שפירשו מטמא באוהל י"ל רמיירי אם הנולל מדבר המקבל טומאה אבל בדבר שאינו מקבל טומאה מודה לרמב"ם ותוספות דלאחר שפירשו אינו מטמא ואפילו את"ל שהרשב"א חולק עליהם הרוי ב' שם בבדה"ב דס"ל דכל שאנן הנזיר טנלה עלייו אין הכהן מוחדר עליו ומשמע דס"ל דאיו מוחדר עליו כלל ואפילו איסורא ליכא ועוד שהרי הריטב"ם ב' שיש דנולל ודפק אין מטה מא באهل אלא מדרבנן וניל דעכ"פ חוספות ס"ל דאפילו היה נולל מדבר המקבל טומאה מ"מ לאחר שפירשו אינו מטמא באهل דאם לא בן מא הקשה למת עני באهل הרוי י"ל דתני ליה אם הנולל הוא מדבר המקבל טומאה דמטמא באוהל אפילו לאחר שפירשו אלא ע"כ דליתא ולכון ניל בפשיות דבחן מותר ליכנס בבית כשהמצבה הוא מאבן או שאור דבר שאינו מקבל טומאה (מלול חמץ זלת ניל מטכתי דסלאמג"ס ולט"י מודים דמה טנטיס למקין סוי גולן לדינן וממס מכם טלמג"ס קולס סיינו סעוממת על פה סקקל לסתום ספחת ומ"ע י"ס נסמי יע"ק

טמלו פלכה כלמג"ס ומ"ל דמי גולן טמלו פלכה כחומי דלטול טפיים טסוו):

(יב) (עהל מגני היליך סמנוח ז"ל) ב' בש"ע ס"ט סעיף ט' טלה שלחו בו פ"א אסור למלוח בו שנית וכו' הש"ך בדיעבד אם נחבל כבר מותר אבל אם לא בישלו עדין ידיחנו וימלחנו והביאו הבאר הייטיב ס"ק לד' וס"ס ופר"ח ב' ו"יל בדיעבד היינו שטלה בו פעם אחרית פני בהכי וא"צ לחור ולטולחו וכן עיקר עכ"ל הבאה"ט. ולא הייטב לראות דהפט"ח ב' בס"ק ל"ט וטשין על הש"ך דלפי שיטת רט"א וכל האחرونים בס"א סעיף ה' ובש"ך שם דבפה"ט קי"ל דלאחר ששחה שיעור מליחה כבר פסק בה הטלה ואם בן אפילו בדיעבד היה לאסור אפילו אם נחבל הרוי בנהבל ללא מליחה וס"ס הפ"ח אבל לפני שיטתו דחולק שם על רט"א וס"ל שלא פסק בה הטלה ולכון אם עבר וטלה פני בהכי וא"צ לחור ולטלה וע"ז סיים הפט"ח וכן עיקר וא"כ אנו דקי"ל כרמ"א וש"ך צ"ע למת מותר אפילו בעבר ובישל ומכ"ש דאס לא נחבל לצריך לחור ולטלה בדברי הש"ך ועיין במנ"י שנם הוא חוכך לאסור אפילו בדיעבד לאחר הבישול:

(יג) (ועל העלה מגני היליך ס"ל) בסימן ס"ז ב' הבאר הייטיב בס"ק ו' בשם התז' דאם נחערב ביצה שיש בה דם בשאר ביצים ומשחו בו חלות אמרין סלק את מינו כמו שאינו ב' ואני כתבתי בח"א דבפה"ט יש לטזוק ע"ז (והיאנו) [ויאינו] שהרי בס"א צ"ח הש"ך ופ"ח חילקים ע"ז בטעמיים נכונים והנה הבאה"ט נופא ב' בסיטן צ"ח ס"ק ז' דש"ך ופר"ח חולקין על התז' וא"כ לא היה לו להביא בכךן דברי הטז' בפשיותם באלו אין חולק עליו:

(יד) וראיה לזה מברכות דף י"ח دائ' התם הי"ב משטר זה משטר וזה קורא ב' בן עזאי אומר היו באים בספינה מנידה בזווית זו וקורין מא' בגיןיהם חוששין לעכברים מ"ס חיישין ב' וקי"ל כת"ק דאפילו בספינה חיישין לעכברים ואם בן כיון דאפילו לילך לזוית אחרית אסורן לילך כדי לקרוון ק"ש וא"כ כ"ש בבית הטהרה שידוע שככל בתים שכחוי עכברים וטכ"ש לילך לנטרו מאותו בית ולסגור דאסור אלא צריך שייה שומר עומדת תמיד אצל המת עוד ניל ריל"ר וכי פליני ת"ק וב"ע במצוות אם יש עכברים בטפינה והלא יכולן לשאול אצל הטעני אז ניל דלאו משום עכברים בלבד צריך שמירה למתח אלא דירוע תש"ו הכתמים לצדוקים דעתות חטור טהורין ועצמות יהונן כה"ג טטה וכאן מות ישראל מטה באهل ועכו"ם אינם מטה מא והיאנו דלפי היבתו טמאתו והיאנו שב"ז שהצדיק חי אין הטומאה יכול לדבק ב' ולכון מהzion לטזוא כל' בלא נפש دائ' מהכין אותו הנוף ונרבך ואין מקום להאריך וידוע שהטמים הם טעלין הטמא לטהרה והיאנו שבטים אין הרוחות הטמאות יכולין ליכנס לשם ושם הם העכברים רשייע שדרבו בהם ת"ק וב"ע דת"ס

חכמת הלכות אכילת מצות אשה ארם

458

דח"ק ס"ל ודוקא בתים נופא אין יכולן לשלוט אבל בספינה עיין שפה במים ואני טבלת טומאה מ"ט הני עכברים יכולן לשלוט בתים וב"ע ס"ל כיון דספינה טהורה נס שם אין יכולים לשלוט וא"כ לכ"ע בבית הטהרה שהוא מקום טcen להם בודאי צריכים לשטר התת כדי והשouter פטור מכל המצוות ואסור לו לוא משם לשטו קדיש וקדושה וזה ניל' נס כן כוונת שלטה במסכתא שבת שלוח לשאול אבא מוטל בחמה וכלבים של בית אבא רעבים ושלחו כלבים התוך נבלה והנה לפניהם ואכיך הנה עליו בכיר או תינוק והרב בר מהו שהנום צריך לשאול ב' שאלות הללו באותו זטן מ"ט אין דרך ארין לשאלם יחד וגס הסנהדרין הקדימנו להסביר על הכלבים ולא מתחבר شيיה אכילת הכלבים קורם לדוד טלך ישראל ועוד שהרי דור מות במנחה כידוע וא"כ הרי אכלו הכלבים כל היום ולא היו רעבים ועוד שהרי דור אמר בתהלים אף בשדי ישבון לבטה שהיה בטוח שלא ישנות בו רטה ותולעה ולטה חששו שישריה בחמה ור"א בר"ש יוכיח שעמד בעל"י כ"ב שנים וניל' שודו העני שבודאי לא היה צריך לטלטלו בשבייל עצמו שבודאי לא יסrich אלא מפני שעריך לשמייה כאשר מותים מפני הכלבים היודעים שעיליהם החפלל מיד כלב יהודתי ואמנם מפני שmotל בחמה לא היה אפשר לשומרים לישב שם וז"ש וכלבים של בית אבא רעבים כי לרוב קירושתו של דהעיה שאמר לבי חלל בקרבי וכאו"ל שהרנו ליצהיר ור"ל שלא נתן לו שום אחיזה בקדושה ולכן נקרא הוא וקיים ולא היה ישן ס' נשמין שלא יטעם טעם מיתה ר"ל אחיזת הקליפות ונודע כי לרוב קירושה קנאים מתקנים בו וכענין הגט שלא אירע קרי לבה"ג בדה"ב (כמגולל מהגלי ניל' הלכות יק"כ) זוז'ש מוטל בחמה וא"א לשטיו וא"ת א"צ שמייה לרוב קירושה ע"ז דיק הכלבים של בית אבא ריקא רעבים כי אין להם ינקה והם רעבים ואולי מרוב הקנאה שטאת ה"ז מתגבירין. ויהינה באמת לא כל אדם ראוי לכך לדוחות הקליפות לנמרי ולומר נירא בעינא דשטנא ומכ"ר צריך ליתן לו חלקו בידוע טעם מיט אחרונים שהט הסק"א כדי שלא התגביר על האדם עוד לעיל הקליפה היא צורך העולם ליסר הרשעים כדאיתא בזוהר כתה פעמים וא"כ ביוון שזו תקונו של כל העולם ולכן הקדימו להסביר בתיקון העולם חתך נכה נכו' לרשותו לו שאין לו רשות לדוחות הכלבים הניל' טכל וכל' אלא שצריך להניח להם מעט חיות בעניין שער של חפילין ולענין אביך הנה בו. טכל זה מוכחה נודל החיבור על האבל ואם אין ידו טשנת לשבוד שומר החוב גמור על הגבאים דח"ק להזuir המתחסקים שישמרו את המת בעינא פקיעה וב"ש בלילה והוא גט"ח של זאת:

הנהגות חברה קדישא והאבל

מעט אשר חלה האדם עד אשר ישוב לקברו:

אמר המחבר בהיותו בקבורתו והתעסקות של בני הצדיק המנוח זיל על בית החיסים וראיתי הנהנתם ולא ישרו בעניין כלל Katz מתניתיהם הגט שאני מלמד עליהם זכות כי היה ביום שמתה פורים ולא היו שם רק איש אחד ונם הם ה"ז טרורים לקיים מצות היום ואתנם אחותו אני אולי גם בשאר ימים נהנים כן ולכן אבואר לסדר כל דיני התעסקות וטהרתת המת ולא יהיה דבר זה קל בעיניהם כי הלא החטירו ר"ל כ"כ בכל עניין בכבוד המת ופטרו המתחסקים מכל מצות שבתורה ואם זה הוא אפילו בהפסדו כי"ש בהתעסקות ובאמת כל ענייני טהרתו לא מצינו לזה שורש בוגר אך הם כלם מקובלין מר' יהודה הפסד ובמבחן ברוקה ובר' ירוחם ובכלנו ועיין בטעבר יבק שהוآل היה תלמיד מסאנו והוא ר' מנחים עורייה בעיל שוו"ת מ"ע וס' י" טאמרות ועל כל מנהג ומנהג שנוהגין עם המת כ' סודות גדולים ונוראים אך להיות שהדבר נטפר לכל אדם הכל אצלם מצות אנשים מלוטרת וכי שראייתי נהגין עם המת כאלו רוחצים תחיכת בשר אויל אותה הרפה וכושה ולדעתי תחת שחוותיכים לקבל שכר ע"ז הלוואי שלא היה להם עונש גدول ודי בהערת זו ועכ"ס החוב גدول על הגבאים של א"ק שישניהם היטיב בכל מה שאכחות

חכמת הלכות אכילות מצבת אשה אַרְם 459

שאכחוב ולעשית מהם חקנות קבועות ולהזהיר את המהעטפים שלאו, יוזע מזה מקטן ועד גדויל כי אם קטן הוא בעינינו גדויל הוא בשיטים מפואל ליבות נפש הטע ובודה יהיו נקרים גוטלי הסדר של אמרת וטמצדייקי הרביט ואל יאמרו לנו קבלנו המנהג כי הורה לי ראש המפעטקים שקיבלו שלא לעשות שום קשר בחותמי החפירה בט"ש ברוקה אלא שאח"כ אמרו לו אחרים שאין קפידה ובלהי ס' שהכל נשתחח מהמת שלא הבינו טעם הדברים ונם אינו מפורש היטיב אלא ברוקח וזה לא היה מצוי כלל ודי בוה זלאות מהראוי לאלווי הגבאים ורבנים דינים ונאננים והרב המתניד שלהם לתקן מכאן ולהבא לשטרו ככל אשר אבותכם מפי ספרים ראשונים זה יגמר בעדי שהזהה נמות הרבים הללו ב':

(א) כבר כתבו כלל קנ"א סיטין י"א מנהג ק"ק באשכנז, וכן ראוי לחקוק בכל ק"ק ונבר היה ברצון עמיה דטונה הרב ר' שמעון ט"ז ואני לתקון נס. כאן ק"ק משכילה אל דל דהינו לילך אל החולה אחר ג"ז ולדברו אליו שיעשה צוואה ויפשש במעשהיו ולומר עמו ידיו ש"ט ונוסחתו בחבתי שם ס"י י"ב או ט"ט מעבר יבך וזה נ"ח של אתה כי כשבදין הוא בכחו ויישוב הרעת יכול לטשש במעשהיו ואולי הטה ננד בני אדם אשר גם המיטה אין מփר יבקש מהם ויישיב הנול והועסק ומצוה תהיה גוירות מצוה שנם הם ישניות מהטעות שיקבצו בדרך כלל חברה קדישא לשלווח טוה סעודת חברה לאכלים בין עשר ובין עני ומה גם שאמ יהיה האבל עני ישלווח לו מזונות על כל זה וגם ה"ה ישלווח בין לעניים ובין לעשירים שלא יתביחס העני ובודאי העשיר יוסיף טמה שלחו לו וכן המנהג בכתה ק"ק אך שנטרפה השעה בעיה שנתקask לישבה שע"ט זוכחו יגנ' עליינו:

(ב) כבר כתבו שם שרואי לקבץ י" בעה הנסימה ויתעסקו בדברי קדושה ויאמרו הטומרים והפסוקים שנדרפסו בטעבר יבך ואלו הן מומור ט"ז כי כ"ב כ"ג כ"ד כ"ה ל' מ"ב מג נ"א ס"ז פ"ד צ"א ק"ב ק"ג ק"ז ק"ח ק"כ ק"א ק"ל ק"ט קמ"א קט"ב קט"ג קט"ה קט"ט ק"ז ואם יחעכבר עוד הנסימה יאמרו ז"פ מזטור יושב בסתר וגם יזהרו מאד להעמיד בסאות סכיב לטטה ממש בצד יואר יוכל החולה להוציא שעם אבר מאבריו כגון הידים ורנלים חווין לטטה וסטוך ליציאה נשטחו יאמרו פזוק יהוד. אך באתי להזהיר לפער טהרה מטנק עצמו ולכון אם אינם מדנישים ישום ריח רע יהרו רק שישיה מבססה יווכלו לוטר סמוך לטטהו אך אם טטריה אינו מועל הביבוי אלא שירחיקו עצמן ד' אמות מטוקום שכלה הריח ויהרו בזה שלא ידה ח"ז מצוה הבאה בעכירה:

(ג) המנהג שטראליקין נרות בפני הגוטט (וכ"ל טהום כנוד טכינית טנהה לקדול טנטמה. ומגע כל ענץ כי טנס זה ע"פ פוד ועכ"ט נל' יוזיק טניות טנץ לפניו רק צלזוק מעפניו) ולאחר שיצאה נשטחו מניהין על חותמו עצה דקה שקורין פוך לראות אם אינו מתנדנד וכשתה איז פותחין חלונות והאכלים יאמרו צדוק הדין וכשיגיעו לבורך דין את יאמרו בשם ומלכות ויקראו כדין. וכל העומדים שם יקראו באונטר שלאק של הבנרג וטבואר דקל בכל קנ"א קנ"ב:

(ד) היוב גדוול לשטרו המת וחיזב גדול על האכלים כי שהמת בבתים שישיה שם שומר בין ביום ובין בלילה ויהיה נעור ולא ישן ופשיטה בבית הטהרה ששם יותר קרוב ומצויים שם עכברים רוחות רעות שצידין שטירה וראיתי בעיני שהמת טונז שם ולא ישומר והשיבו לי שבבית הטהרה לא שביחי עכברים וזה שקר מוחלט ואפלו לדבריהם דאינו שכיה ט"ט צידין שטירה (ועיין נעלם ס"י י"ד):

(ה) סדר התכריין כבר כתבתי כלל קנ"ז ס"י ת' ע"פ רוקח שלא לעשות שום קשר בחותמים שתופרין בהם ולא בלבישה והטעבר יבך כי שהוא לדמו שנפרדו טפנו כל החושים ולג' יותר ישוא ע"ד שבארתי בפי הנדה שלו ורמשויichi חי אדם ריש הל' ר'יה שלך מה שנעשה דוגמתו לטטה לא ישנה וזה כוונתם טיטנא מלהא והיה תקנת המת בקשר שתופרדו כל חלקי גופו וישוב לעפר ואז הדין מסתלק ממנו והוא המשי להונטא שלא יהיה שום קשר ועכ"ס יהיה הרמו מה שיש היה ידוע רכל דברי רוקח הם מקובלים בירוח זכה לגלוי אליו ולכון אין לשנות:

חכמת הלכות אכילת צבת-משה אדם

460

(א) הטהרה כתבתי שם לרוחן כל גוףו הימיב וכפרט בין אכבות ידיו ורגלו ואחרו ראוו שטומוך בgmt' וברטב'ס ובכל הפטולים וכן ל��ין צפרנו שטומוך. ברזקתו ובש"ע בהגנת רמ"א ובד"ט (ומimplicit צויסל וצגין דה נלה נמי נמי נלעט לצלם לחיון טופליין וטודו מזולל צע"מ וולס כן חלן טמי כ"ט מלה סמת וילך נליך נישל צזה) וניל' עוד שנינו פי התבעת היטיב וצריכין להזuir הרוחצים שלא יהפכו המת על פניו שהוא דרך בזין אלא יהפכו על צדו ואח"כ על צדו השני וטהרתו שצרכין לדוחק אותו שוציא ריעי זה לא נור בשום ספר לעשות והוא דעת היצוני ואין לו שרש וכבוד המת הוא טזוכר בתורה וביש"ס וכל הפטוסקים ולבן יהיו נהרים בזה ואם ירצו לדוחק מ"ט יוכלו לעשות כן ויזיקו אותו על צדו ולבן נכון לשניהם ע"ז שלא יהפכו אותו על פניו:

(ב) ט' קבין שופכים על גופו יהרנו נ"ב שלא ישפכו כמו שהוא טונה על הרף דמת"ג אם שופכין על פניו הוא דרך בזין ואם שופכין על הרף אין מטהר אלא גבו ואין זה דרך טהרה אלא בהדרת בשער והיה להם לקרותו נקיות. אלא טהרה הוא ע"ש ט' קבין שהם מטהרים טקליפות שהם נגעי ב"א ר"ל ואע"ג דטמא מה מטמא שבעה מ"ט טומאה היוצא טנופו חולך לו ע"ז ט' קבין ולבן המנהג הנכון כטו שעושין בק"ק שמעמידין המת על הקruk או קש ושופכין על ראשו ט' קבץ וזה עיקר הטהורה:

(ג) כ' רטב'ס ובש"ע טורפין ביצים על ראשו וברוקח טורפין ביצים בין ייחד וטרחיצין ראשו וטודו מכואר במעבר יבק וטהו יצא שטורפין ביצים במים והיינו משומש שהיין ביוקר או שלא נמצא וייש לרוחן בזה ראשו ועכשו נשתחבש שכ"א לוקח מעת מון הימים וטהו על המת והוא עיקר הטהרה שלהם ואומרם שהוא זורקי עליכם בו' ואין זה אלא מהזוקות העטימ ומנהג מכוער מאד וראוי לבטלו אלא ירוחנו בו ראשו ואין זה מכלל הטהרה כלל וכלל:

(ט) כ' הרוקח וכן הוא בס' חסדים וחיל' צrisk לבודוק שלא יקמי המת אכבות ידייך וכ"כ ד' ירוחם כלשון הזה וכ"כ רשי' בפ' הכת בימות אהרן שא"ל הקב"ה פשוט. ידיך קמיין פיך בו' ומדלא אל' קמיין אכבותיך מוכח שצrisk שייהיו ידייך פשוטות (וימה דלמי' גמלת פ' צלכם טה'ל נמייס סכת ידיך על סחוט יט' כוד' צדכי נגני מדינט נסה) ולבן אני תמה מאור מה שנוהגין לקמיין את אכבותיך ושמטעתי י"א שעושים שיטה הקדושים בידיו וזה דבר בdry כי ירעתו שאין א' מהמתעסקים יודעים מהו ועוד שכל שמות הקדושים שתחים הקב"ה באדם הם כולם בדרך נדילים ואדרבה לפי הסדר הוא דוקא בידים בדרך נדיילן מונחים פשוטות על המתנים ומה לנו לעשות דברים היפק מה שנמצא מר' הסיד ורוקח ונבי אהרן ולבן יש לבטל מנהג זה כי בס' חסדים כ' דמותר לפתח הקבר בשביל זה וטכ"ש שלא לעשות כן מתחילה. ומה שאמורים קצת שכופין האכבות כדי ליתן בידו שרבייט שקורין געפליך לדעתו הנעלליך הם חוכא ואטלולא ולא מצאתי מהו שום רטו בשום ספר מהקדמוניים שכותבים עניין קבורת המת וגם בס' מעבר יבק שלא הגנית. שום מנהג לא זכר מזה ולבן אם ירצו להזuir במנהג יניחו אצלו הנעלליך ולא יכפו האכבות:

(י) כבר כתבתי בכלל קנ"ח סימן נ' דמן הדין צrisk להרחק בין ארונו של מת לשני ששה טפחים כטש"ב ר' הא' גאון מש"ס וסוסקים וכ"כ בחשו' חשב"ץ ח"ג סיטן, קי"ט וכחישו' ח"צ סימן קט"ט והרבה טרחתו למוצוא היתר עכ"פ לפחות שיש אכבות ובלתי ספק שרבני המת' אין יודעים מהו כלל וכן המבאים והרי הם נולדים המתים ולבן באתי להזכיר הרבני מ"ץ להזuir להמתעסקים ומכ"ש לחופרי הקברים שלא ישנו ולא יגלו עוד המתים:

(יא) המתעסקין צריכים ליזהר במת ב"ית א' שאמור לישראל לעשות שום טלאה דאוריתא ולבן אכוריין להזuir הבנד פשתן מן החטיכה וכ"ש להזuir המתנסים ושאר התכריין כי זה הכל מלאה דאוריתא כטש"ב בכלל קע"א:

(יב). כבר כתבתי דאסור להלין המת וועבר על כל תלין והיינו אם האבל מלאן שאינו רוצה לשלק לח"ק כחק הקצוב או האבל עובר ואם האבל טוען שרוצה לציית

לוציאת דין כפי שישוטו ב"ד והגנאים-אינם רוצים לכך או הганאים עיברים בודאי; גם האבל וגם הוא ע"י החעצלות המשמשים או הטעמים וודע דלאו דוקא אם צלינים עד למהר אלא אפילו אם מתי קודם שקיעת החטאה וטלינים עד הלילה אפילו קוברים בלילה עוברים עכ"פ על עשה כי קבור תקברנו ביום ההוא וכט"ש בלחו"מ פ' ט"ז מהל' סנהדרין ואבilo מה ב"ט ב' צריכין לקבورو ביום שהרי כמה נתחבטו הפטוקים להתיר לקבورو לאחר אכילה והגנאים מהווים להזהיר השיטים ע"ז שלא לשנות. ואפשר דגס עוברים על בל חלין בלבד העשה דוקא בשכר שכיר דכתיב לא חלין כי עד בוקר וכן לא ילין חלב חני עד בקר ולכן זטנו כל הלילה עיין פסחים דף ע"א אבל הכא דלא כתיב עד בקר כל שעה ושעה בלילה עובר עליו ומஹוביים הגנאים להשניה ע"ז ואז שכרם ממשמים:

(ין) הנר שטדרליקין כל ז' בבית שמת בו הוא מנהג נכון אבל מה שטערדין צלהית של מיס וטפה הוא מדרכי אמרוי וצריך לבטל מנהג זה:

(יד) לאחר שנקבע המת יאמרו לך בשלום בן איתא בנמרא וברטב"ס ובכלל בו ז' מנהגים שונים שנופלים על קבورو ומונצקין העפר ועכ"פ חיזב על כל אדם לומר בשנբחר מן המת מה דאיתא בנמרא להדייה לך בשלום והגנוה והעמוד לנורלך (וזל מעגל יבק נכללות פמלויות לוותנו נטהיל לו טמילה מעולשת גס למיל פנקצי פטניאס טפייה למחלתו ולהגן עליו וסקוית סמות וכל גלכיז סול קפל ולחמת כי צפק קטמון נפלו נלוכי חמ"ס):

אמרו רז"ל בשם שיו"ב מבפר כל מיתת צדיקים מבפרת. ולזאת כתבת כי מה שהוא לדעתו לאmittio בעזה:

בפרשת אחורי יש לדرك הרובה. (ה') דמשונה פרשה זו טכל הפרשיות שבתורה שכחוב תחלה באיזה יום ואח"כ מה שיקריבו כדאיתא בפרישת אמרוב בפרשת בנים ב"ד להדרת התקייבו וכן כולם וכןן ב' חלה כל סדר העבודה ובסוף: כ' בחדר השבעי ואיכבא ה"ל לכחוב בחדר השבעי כי: (ג') כיוון דסימן ונperf הכהן אשר יטוח בו מטילה ידעין שהוא דוקא בכח"ג וא"כ למטה חני ונperf כ"פ אהרן אהרן יזכר ה"ל לכחוב וידבר כי על חכירת בחדר הי' כי ונperf הכהן כי עד בנדי הקדש ואח"כ בזאת יבא כי וכל הפרשה. (ג') תא דפליini בנמרא ר' וראב"ש חד אמר איל האמור כאן הוא האמור בתוספין בפניהם וא"כ ק' למטה נפל התורה לכחוב כאן האיל יותר משאר המtosפין דלא הזכירו כאן. (ד') בפסוק והויה لكم להקח עולם ואח"כ כי עוד הפעם והויה זאת לכם לחקת כי ולמטה כפלו הפסוק ב' פעמים. (ה') בפסוק ראשון לא נאמר והויה זאת لكم ובפסוק ב' כי זאת לכם. (ו') מה שכחוב ויעש כאשר צוה ה' פירש"י כשהגע יה"כ עשה וקשה מאיר רבotta ישאים מזאות ה'. ונ"ל ע"פ מה ששמעתי בשם מהו הנanon החסיד מהר"א שדקך מה שאמרו בנמרא הביאו רשי ע"פ ובא אהרן ופרש"י כל הפרשה נאמרה על הסדר חזץ מפסק הזה ע"ש ברש"י וכי לא יכולה התורה לסדר הפסוקים כמו שסידורים רשי ורמב"ן דחק בזה ותיזע הוא זיל ע"פ טרדר רביה בפרישה זו פ' ב"א א"ר יוזן בר סימון צער נדול כי ואל יבא בכלל עת לוי שנים ויש לע' שנים כי אל הקב"ה לא עת לשנה ולא לוי שנים כי אלא בכלל שעת שהוא רוצה ליכנס יכנס רק שיכנס בסדר הזה ע"כ נשמע מזה שמדובר שאר בה"ג אסורים ליכנס לק"ק אלא כי"כ אבל אהרן היה מוחר ליכנס בכלל שעת ושעה רק שיכנס בסדר העכורה ינאמר בס' זו ולפ"ז התורה דקדקה בסדר שהרי הטעם שאמרו בנמרא דקרה הזבאה אהרן הוא שלא בסדר דעתו דה' טבילות ו' קדושים לכח"ג כי"כ ואי בסדר הכתוב לא משכחת אלא כי (עיין זלט"י) וזה דוקא כי"כ היה הלו"מ צריך ה' טבילות אבל בשירצה אהרן לעבוד בשאר ימות השנה לא גמורי הלכתא וא"כ באמת אינו אלא נ' ועובד בסדר האמור בס' וא"כ הפסוק ובא אהרן נכתב בסדר משום אהרן בשאר ימות השנה ע"כ דברי הנanon ותורת אמת הייתה בסתה ווש"י והנה מדרש הזה נעלם מכעל ידי משה סוף פרשה חוצה ראיית' שם כך אהן היה

זה נכנס בכל שעה לביקך וכי שהוא טש וצ"ל בכל יה"ב וזה רכابت אהרן היה לו רשות ליכנס בכל שעה ולפ"ז בפרשה חנוכה דכתיב וכבר אהרן אחיה בשנה צ"ל דר"ל אהת בשנה מהויב לכפר. ולפ"ז טהורין קושי' א' ב' דלקן לא התחיל בחולש השבייע שהרי פרשה זו נאמרה לאהרן והוא מותר ליכנס בכל שעה. ונמס קושיא נ' דלקך ב' כאן האיל משום אהרן בשאר ימות השנה דאו אין טקניב מוספין אלא דוקא ביה"ב מ"ט צריך להקריב האיל. ונמס קושי' ד' וה' דלקן לא נכתוב והיתה זאת לכם רמשמע דקאי אלטעלה ובאמת מכאן מתחילה פרשה אחרת דעתך באן היה טרבר באהרן בכל יום ובאן מתחילה עניין אחר רבדרש הו' הענו ואו וכבר הכהן בו' ואח"ב ס"ים והיתה זאת لكم ר"ל כל סדר העבודה הנאמר לטעלה להקמת עולם ומטה שכתב שכת שבתון כר' להקמת עולם עוד הפעם נ"ל מדקי ליה שכת ה"א דועניות ד"ל בשאר עינויים חזץ מאכילה שהרי נקרא שבת ולבן ב' שבת כו' ואס"ה ועניתם ר"ל אפילו מאכילה וכזה פיזב מה שבתב בסוף הפרשה ויעיש אהרן שכתך רשי' להודיע זיוותו שעשה בן ביה"ב וכן דאין זה זריזות זלפ"ז א"ש דכוונות הבתווב דחיפף כיaster לו טsha עשה בן באותו יום או למהר (וועל"ז) י"ל קותית המל"ע פ"ז מהל' כי' מקדש על מה טכמג הס"י נח"ט סיגון קל"ג לדין מילוט נמעלה עטן נכל פנתה לך ניוס"כ טהלי זיומל ד' נ"ג למילין נסידין חיון לי מילוט ניס"כ נטול ימות פנתה מניין מיל' וכקס ענן סקטוות וע"ט סדק ניל' ולפי פנ"ל לך מיל' ניל' נאנכם מסלן גטול ימות פנתה קו"ז מיש"כ):

במה אכף ויאקדם לאחרון וראשון.
שהחיני וקיימני לסייע חלק ראשון;
ילבין את חטאוי האודם שני;
וזכני להתחילה ולסייע חלק שני.

[שלדים מהנה מלמדות זkap קפל בינה מלה ובעתקמו כלה]

להיות שנגמר הדפסת המפדר בין יה"ב לסייעות לזואת אסיים מעניינו.

בירושלמי ריש פ' חליל וח"ל סקליל חמאת וטטה זכו קלין טל צ'יה סטולנד טמינו דוחה נל' בצת וו"ט ופליך פל' טל קלין דוחה מתני' דל' יוסי' ב' ישודה דתני' אליל טל קלין זומת מות פנתה דכלי' ב' יוקי' נ"ל ישודה וכו' נ"ה חיינו דוחה נל' מות פנתה ולל' מות סיוע' על דעתישון דטילין רגנן למא חיינו דוחה מסום טמינו מזור וסה' כמיג' וטעם מחללי' סקליליס זטינית שלמה הכתוב מדרכ' נ"ט זמפלט ומילוטו דמוק' למיעין וכו' ניל' מטום דקטי' דסח' נגמאל דילן נסוכס נ"ל חייל' נסידין להיפך דנקלין נא פליני' דילכ"ע דוחס וכו' ניל' דילוסלמי' ס"ל דעלמת גטול' כל' צ'יה מודים ל贇ן ולל' פליני' חלף צחלי' וו"ט כלן למא חיינו דוחה מטום טמינו מיחוץ ל"ל דלט' נטוג מפולט זקלף (וכן מלינו קלטה פנעוויס נילומלמי') דזוקה. כנויות ונגלי' וילגנ' כתי' נקל' כדריהם נדרגי' הייניס ס"י ע"ו וקיימן כ"ס וגערכין פ"כ קחתיג' י"ג נויס' כתי' נגלי' ט' כנויות ה' ניל' מטח' כ' חליל נל' כתי' זקלף וו"ז פליק' וטה' כתי' נגלי' מחללי' וו"ז מטני' זטינית טלמה חל' נגעולה נל' מלינו חלי' וילגנ' פליני' רגנן נא נ"ע דט"ק דילן ע"כ נל' קני' ניל' נחלה נין מליל' נטול' כל' צ'יה חי' נלי' נקל' דהימל' נסידין דטכל' חי' דוחה קטה וו"ע:

בפסקוק ופס' לגנות מפלים ופס' הילפי מגנמה. להנין למא נל' טאל' קפס' ופס' כנאות חפלים ומנסס' וכן לטנילטו מות' לנקס כתיג' מות' ה' נילפי' נילפה' זפילט' נילפה' צ'יניך נילנס' פ"ט ולטונ' זט' נל' מלינו זניכת חילקס' ועוד דלכטול' נטונ' ספקות

הפקוק מפסיק טהכטן ר' הילפי לנצח ולח' ק' למטה. כתנו קיינה נזכרת בדף פ"ה מהלפין ולכונתו ופס. ז' דנלייס ולח' כ' גס צזה ק' למטה לא היותר קתס ר' יי' כעפאל פהילץ לו כוכניש יעדן נליך להגין מה כי כוונת הנשים מהלכו הכה מהלן מהלפיו ודוד נצנומתיו וטהולן קנה ע"ז וכלהולה מהלן דחירות כי יתקנה לדבלי נשים הנקד דבב גדול דבבנו הנשים ע"פ וזה טבחן נמאנך עמוקות ויקלח הופע מ"ז ומלופן ר' יי' נשים פורי רעל מהין בכינה טולס פמות נל' הילפיים לנשות מלוחcis חמי לר' יי' כמקה טעתה שלמה הים בו ר' הילף קמדרכות ע' למסדרין והמאן לנמן ופירש כו' כי כה ר' מסדרין נגד הילף הניל' כיוון מהנומת עיי'. להגין כו' נגד לנשת ולח' כ' כו' נגד ר' הילפיים רק צלאעה הס לנשות ולמטה הילפיים ונזה פ' הפקוק הילף הילפיים ימסוניה לר' נטה ורנוו לנwon קרמושי לר' נטה ומטה התחפלל טונא [ה'] לנשות [הילפי] יטהן טיסיה ג' כ' לנשות ע"ט דבב נפה וזס ר' נטה הנשים מהלכו לנשות מהלן טקול מהלך ולדור סי' מותין בכnil' טסקול נגד לנשת ולזס נתקנה מהלן טסקול כה' מ' ר' נטה נמסדרין סתקנה בו כטהעל דוחג וסה' נעמו טהעל נטה כמעמו זה ר' נטה פ' הפקוק ופס לנשות הילפיים כה' יטוט טסיט נnil' ולח' מנטה טסיט גדעון ונזה מדויק מהנוו לדוד (טמוהל ר' יי' ח') כי הטע כהנוו מטלת הילפיים וזה נתקנו ללתקה טיל' מענט עיי טסקול מהלך ועי טסקול לנשות:

20

מה אשיב ליש אשר מעודי עד היום הזה כל טוב גמלני. שוש אשיש ביש כי הלבשנִי בנדי ישע ומעיל צדקה יעתני. וכמו שהבורי חי אדם נתקבל ונתחשט בכל הקהילות זיבני. בן לניר באחלו עולם נס בחיבור זה הכתת אדם יהני. ולהרכות נבולי בכנים ובכ"ב יראי ריי ונבלאות מתרחות יראני. ויראו שונאי ויבושו כי אתה ריי עורתני ונחטתי. בן תערני לעלות לארץ הקדשה ומלך ביסז תמיינה עני. אביך:

רשימת הדברים אשר נספרו ונתקנו עתלה לעומת אלה אישר נדפסו בלייפציג בשנת תרטיז.

חכמת אדם

כלל קיא. ס"י ל"א (פוקפה).	כלל א. ס"י ר' (פיקון).
כלל קיב. (מוקון כלו).	- ס"י ט' (פוקפה).
כלל קיד. ס"י י' (פוקפה).	כלל מ'. ס"י ב' (מיון).
- ס"י י"א (פיקון).	כלל נ"ו. ס"י ה' (פוקפה).
כלל קכיג. ס"י ג' (פוקפה).	כלל ס"ה. ס"י א' (פיקון).
כלל קל. ס"י ו' (פוקפה).	כלל ס"ח. ס"י ד' (פוקפה).
- ס"י ז' (פוקפה).	כלל ס"ט. ס"י ג' (פוקפה).
- ס"י ח' (פוקפה).	- ס"י ד' (פוקפה).
כלל קליח. ס"י ט' (פוקפה)	כלל ע'ו. ס"י א' (פוקפה).
כלל קמיו. ס"י ב' (פיקון).	- ס"י י'ב (פוקפה).
- ס"י ג' (פוקפה).	כלל ע"א. ס"י ב' (פוקפה).
כלל קמיו. ס"י י' (פוקפה).	- ס"י ה' (פוקפה).
- ס"י י"ז (מיון).	- ס"י ט' (פוקפה).
כלל קニア. ס"י ב"ב (מיון).	כלל ע"ב. ס"י ג' (פוקפה).
כלל קניב. ס"י א' (פוקפה).	- ס"י ה' (פוקפה).
- ס"י ד' (מיון).	- ס"י י"א (פוקפה).
- ס"י ב"ב (פוקפה).	- ס"י י'ב (פוקפה).
כלל קניו. ס"י ג' (מיון).	- ס"י י"ז (פוקפה).
- ס"י ה' (מיון).	כלל ע"ג. ס"י א' (פוקפה).
- ס"י ו' (פוקפה).	כלל פ"ד. (נווקן כלו).
- ס"י ז' (פוקפה).	כלל פ"ה. (נווקן כלו).
כלל קנט. ס"י י"ח (פוקפה).	כלל פ"ז. (נווקן כלו).
כלל קיט. ס"י ט' (פוקפה).	כלל פ"ז. (נווקן כלו).
כלל קט"ב. ס"י ח' (מיון).	כלל פ"ח. (נווקן כלו).
כלל קסיה. ס"י ט"ז (פייקון).	כלל פ"ט. ס"י א' (פוקפה).
- ס"י י"ז (מיון).	- ס"י ב' (פוקפה).
כלל קע"א. ס"י י'ב (פוקפה).	- ס"י י'ב (פוקפה).
כלל קע"ב. (מוקון כלו).	כלל ק. ס"י ב"ט (פוקפה).
- ס"י י"ד (פוקפה).	- ס"י ל'ב (פוקפה).
- ס"י ל"ח (פוקפה).	- ס"י ל'ג (פוקפה).
- ס"י מ"א (פוקפה).	- ס"י מ"א (פוקפה).
- ס"י מ"ב (פוקפה).	כלל קיא. ס"י ב"ב (פוקפה).
מצבת משה. ס"י י"ד (פוקפה).	- ס"י ב"ד (פוקפה).

בינה א"מ

שער איסור והיתר. ס"י פ"ח (נווקן כלו).	שער הקבוע. ס"י י"ח (מיון).
- - -	- ס"י ב' (מיון).
- - -	- ס"י מ"א (פוקפה).
- - -	- ס"י מ"ב (נווקן כלו).
שער איסור והיתר ס"י פ"ה (נווקן כלו).	שער איסור והיתר ס"י פ"ז (נווקן כלו).
- - -	- ס"י פ"ז (נווקן כלו).
שער בית הנשים. ס"י ל"א (פייקון).	- ס"י פ"ז (נווקן כלו).